

ARTISTIC HERITAGE OF THE SERBIAN PEOPLE IN
KOSOVO AND METOHIJA

HISTORY ♦ IDENTITY ♦ VULNERABILITY ♦ PROTECTION

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

ARTISTIC HERITAGE OF THE SERBIAN PEOPLE IN
KOSOVO AND METOHIJA

HISTORY, IDENTITY, VULNERABILITY, PROTECTION

Editors

DRAGAN VOJVODIĆ
MIODRAG MARKOVIĆ

GALLERY OF SASA

BELGRADE 2017

ARTISTIC HERITAGE OF THE SERBIAN PEOPLE IN KOSOVO AND МЕТОХИЈА
HISTORY, IDENTITY, VULNERABILITY, PROTECTION

Title of the Serbian Language Edition

УМЕТНИЧКО НАСЛЕЂЕ СРПСКОГ НАРОДА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

ИСТОРИЈА, ИДЕНТИТЕТ, УГРОЖЕНОСТ, ЗАШТИТА

Publisher

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

Editor-in-Chief

DUŠAN OTAŠEVIĆ

Editorial Board

VLADIMIR S. KOSTIĆ

GOJKO SUBOTIĆ

MIHAILO VOJVODIĆ

MIODRAG MARKOVIĆ

DRAGAN VOJVODIĆ

Reviewers

GOJKO SUBOTIĆ

MIRJANA ŽIVOJINOVIĆ

DINKO DAVIDOV

Editorial Secretaries

MARKA TOMIĆ DJURIĆ

BOJANA STEVANOVIĆ

Copy Editor

MILJANA PROTIĆ

Translators

TAMARA RODWELL-JOVANOVIĆ

IVAN DELAČ

ANA SELIĆ

MILJANA PROTIĆ

MIONA PIPERSKI

TIJANA CVETKOVIĆ

LJILJANA ŠOBAJIĆ

MALENA SELIĆ

STANISLAV GRGIĆ

Graphic Design and Prepress

MIROSLAV LAZIĆ

Maps

NEBOJŠA ŠULETIĆ

IGOR STEPANČIĆ

Print Run

700

Print

GRAFOSTIL, KRAGUJEVAC

ISBN 978-86-7025-758-0

CONTENTS

FOREWORD	9
VLADIMIR S. KOSTIĆ	
SERBS AND KOSOVO	
KOSOVO AND METOHİJA IN SERBIAN HISTORY	
In Times of the Independent Medieval State	17
DJORDJE BUBALO	
Under Ottoman Rule: Until the End of the 18 th Century	31
NEBOJŠA ŠULETIĆ	
Administrative Division, Settlements and Demographics in the First Centuries of Ottoman Rule	41
TATJANA KATIĆ	
During Modern and Contemporary Times	49
LJUBODRAG DIMIĆ	
SOURCES OF SERBIAN SPIRITUALITY AND NATIONAL BEING IN KOSOVO AND METOHİJA	
The Shrines and Saints of Kosovo and Metohija in the Cultic Memory and National Consciousness of the Serbs	81
DANICA POPOVIĆ	
The Libraries of the Monasteries in Kosovo and Metohija and the Liturgical Tradition of the Serbian Orthodox Church	99
VLADIMIR VUKAŠINOVIĆ	
The Kosovo Covenant and Serbian National Identity	113
MILOŠ KOVIĆ	
SERBIAN ARTISTIC HERITAGE IN KOSOVO AND METOHİJA	
THE EUROPEAN FRAMEWORK AND SERBIAN DISTINCTIVENESS OF MEDIEVAL ART	
Place in the History of Serbian Culture	147
BRANISLAV TODIĆ	

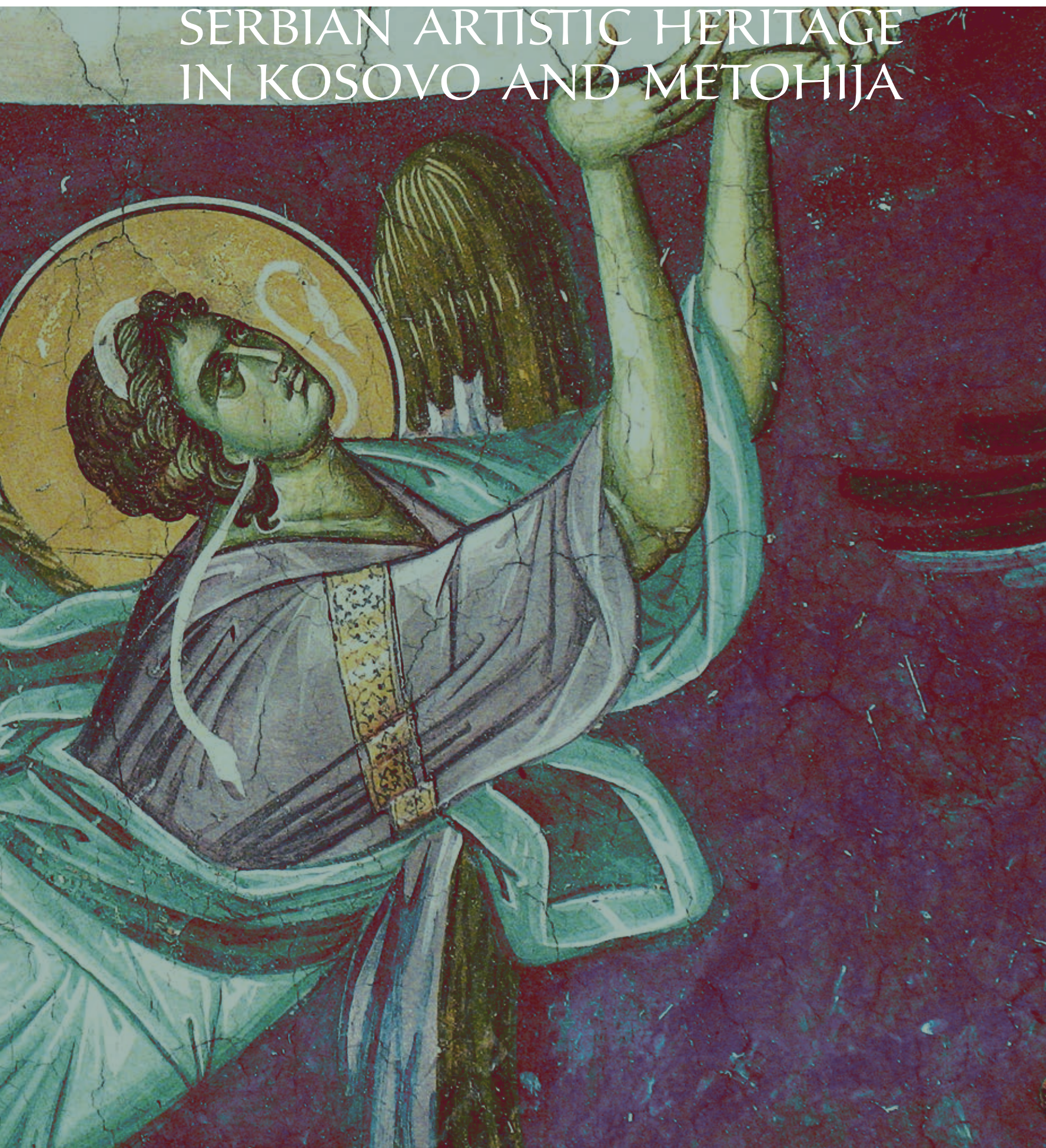
Within the Development Framework of Byzantine Artistic Trends	165
ALEXEI LIDOV MILOŠ ŽIVKOVIĆ	
Creative Ties to Western European Art	185
VALENTINO PACE DUBRAVKA PRERADOVIĆ	
HISTORY OF CREATION	
The Earliest Period: From the Serbian Settlement of the Balkans to the Reign of Stefan Nemanja.	211
DEJAN RADIČEVIĆ	
Under the First Rulers of the Nemanjić Dynasty (from 1168 to the Death of King Milutin)	221
MIODRAG MARKOVIĆ	
High Medieval Times (1322–1455)	241
DRAGAN VOJVODIĆ	
The Late Middle Ages in Light of Archeology	271
DEJAN RADIČEVIĆ	
From the Ottoman Conquest to the Great Migration (1455–1690)	291
ZORAN RAKIĆ	
Between Migrations and Struggle for Survival (1690–1839)	313
NENAD MAKULJEVIĆ	
The Rise of Church Art in the Last Century of Ottoman Rule	325
IVANA ŽENARJU RAJOVIĆ	
Newer Architecture – from Modernization and Destruction to Distorted Representation	341
ALEKSANDAR KADIJEVIĆ	
Modern Visual Art (1912–1999–2016)	351
SRDJAN MARKOVIĆ	
HISTORY OF TRIBULATION	
In the Time of the Ottoman Empire (1455–1912)	365
TATJANA KATIĆ BILJANA VUČETIĆ	
After the Liberation (1912–1999)	379
SVETLANA PEJIĆ	
After the Adoption of <i>Resolution 1244</i> (1999–2017)	393
DEJAN RADOVANOVIĆ MIRJANA DJEKIĆ	
Heritage Caught in a Rift: Between European Conservation Practice and Global Political Misuse	415
MIRJANA MENKOVIĆ	

STRUGGLE FOR PRESERVATION

The Beginnings of Investigation and Stewardship of Monuments	431
DRAGANA PAVLOVIĆ	
The Establishment of Institutional Protection of Serbian Heritage: the Results of Conservation Works in Kosovo and Metohija	443
ALEKSANDRA DAVIDOV TEMERINSKI	
The Inclusion of Serbian Monuments on the World Heritage List	465
VLADIMIR DŽAMIĆ	
Serbian Monumental Patrimony in Kosovo and Metohija in View of Contemporary Cultural Heritage Theories	485
JELENA PAVLIČIĆ	
EDITORS' AFTERWORD	507
LIST OF ABBREVIATIONS	515
LIST OF CONTRIBUTORS AND THEIR AFFILIATIONS	549
LIST OF PLATES	553

SERBIAN ARTISTIC HERITAGE
IN KOSOVO AND METOHIJA

THE EUROPEAN FRAMEWORK AND SERBIAN DISTINCTIVENESS OF MEDIEVAL ART

CREATIVE TIES TO WESTERN EUROPEAN ART

VALENTINO PACE*

DUBRAVKA PRERADOVIĆ

In 1217, Stefan, son of Stefan Nemanja, who was married to Anna Dandolo, a granddaughter of Enrico Dandolo, Doge of Venice and conqueror of Constantinople, was crowned as the first Serbian king of the Nemanjić dynasty (Stefan the First-Crowned), with a crown sent to him by the Pontiff of Rome Honorius III (r. 1216–1227). Two years later, in 1219, Stefan's younger brother Sava, a fervent defender of the Orthodox faith and a former Athonite monk and *hegoumenos* of the Monastery of Studenica, was ordained the first archbishop of the autocephalous Serbian Church by Patriarch Manuel I of Constantinople (r. 1216–1222). Thus, in the same generation of the Nemanjić dynasty, Roman Catholicism and Greek Orthodoxy came face to face in a fierce and symbolically charged encounter. However, due to Serbia's geopolitical position and the fact that its population included members of both churches, they had always confronted each other in medieval Serbia and deeply affected all spheres of life. It is therefore unsurprising that they also fundamentally influenced artistic expression in the Serbian medieval state embodied in numerous foundations and donations of the ruling family.¹

* Vojislav Djurić and Vojislav Korać introduced me to Serbian art and taught me to appreciate and love its beauty and grandeur. My ties with Serbia grew stronger owing to Gojko Subotić and now they have been also established with the new generation of researchers. The following pages are dedicated to them and to the memory of those who are no longer with us, in the name of my friendship towards this country.

¹ For the references in this paper, with the exception of those to the contributions in the present publication, it is sufficient to note two excellent syntheses available in Italian: Ćirković, *I Serbi nel Medioevo* and Subotić, *Terra sacra*. The recent and remarkably valuable publication in English, *Byzantine Heritage*, should be added to them, particularly Volume II, *Sacral Art of the Serbian Lands in the Middle Ages*.

Essentially, the more or less evident quest for balance between the artistic influences of the Latin and Greek worlds (the terms are useful here regardless of their general and vague character) is a characteristic feature of numerous famous Serbian medieval churches built between the 12th and 15th century. It is this peculiarity that the identity of Serbian monuments was built on and that allowed Serbian medieval culture to turn to an advantage its unenviable position marked by clashes and 'cohabitation' of influences from the Byzantine Empire and from the powerful Western states, mainly the Angevin Kingdom and the Holy Roman Empire. This was the reason that Serbian monuments managed to acquire a recognizable, unique identity within the fragmented Balkan world.²

A model example of this is the church of the Monastery of Studenica, the famous foundation of Stefan Nemanja (r. 1166–1196), the father of Stefan the First-Crowned. He built the church before he took the vow under the name Simeon and retired to Mount Athos. This church, with its clear architectural form and balanced volumes, is characterized by its façades set in carefully dressed marble ashlar; arcades resting on lesenes; narrow two-light windows; an apsidal three-light window with elegantly dressed frames and a lunette; portals with staggered archivolt; and a dome set on a cubic base over the central part of the *naos*.³

² The essence of the issue of following the exemplars of Byzantine and Romanesque elements in the architecture of the time of King Milutin and later has been addressed in: Vojvodić, *Serbian Art*, 271–297, particularly 271–275, and also in: Stevović, *Byzantine and romaneseque-gothic conceptions*, 317–329.

³ Кашанин et al., *Манастир Свугеница*; Ђирковић, Кораћ, Бабић, *Свугеница*.

FIG. 151. BANJSKA MONASTERY, CHURCH OF ST. STEPHEN, SOUTHEASTERN VIEW

Paradoxically, if there was no dome indicating its links to the Byzantine world, it would be difficult to infer that its interior was intended for Orthodox service and adorned with 'Byzantine' frescoes of exquisite beauty. Nevertheless, Studenica was not the first monument to exhibit similarity to the Western world. Despite the damage they later suffered, this similarity is also evident in Nemanja's older foundation, in the Church of St. George of the Monastery of Djurdjevi Stupovi in Ras. Researchers have yet to uncover the exact origins of the chief architect and stonemason responsible for its erection: 'The only certainty is that the builders of St. George were brought in from the Western cultural

sphere, as a direct reflection of the absence of highly trained builders on the territory of Serbia at this time'⁴.

Builders from the eastern coast of the Adriatic Sea were active in Nemanjić Serbia since the time of Stefan Nemanja, when they built Djurdjevi Stupovi and the Church of the Virgin in Studenica, the mausoleum of the progenitor of the dynasty and the model for all subsequent burial churches of Serbian rulers. Previously present in the Adriatic coastlands, this combination of façades displaying a hybrid blend of Romanesque and

⁴ Ćurčić, *Architecture in the Balkans*, 486–505 (quote on p. 495).

Gothic styles with the Byzantine conception of space and decorative program was implemented in Studenica and became one of the main characteristics of Serbian monumental art of the 13th and the first half of the 14th century, and also, to some extent, in the 15th century. The influence of Western art was reflected both generally in the works produced, whether they were architectural or sculptural ensembles, and in the workmanship of individual elements.⁵

Architects and sculptors, arrived in Serbia predominantly from Kotor and Dubrovnik, cities with a long tradition of ties to the Romanesque and more modern Gothic architecture and sculpture of the Apennine Adriatic coast, whence these trends came to the eastern coast, primarily owing to monastic orders, first the Benedictines and then the Franciscans and Dominicans. Following Stefan Nemanja's conquest of the coastal cities, Kotor became part of the Serbian state and a seat of the court. Through Kotor, a city inhabited primarily by Catholics under the jurisdiction of the Archbishopric of Bari, Serbian rulers sent generous gifts to the Basilica of St. Nicholas in Bari.⁶ Dubrovnik, for its part, was one of the main artistic centers in Dalmatia, fostering strong ties with the opposite coast. Eustachius, son of master builder Bernardo of Apulia, and Nicola Corvo of Venice, son of Giovanni Corvo, one of the chief architects of St. Mark's Basilica in Venice in the late 13th century, worked on the construction of the Dubrovnik Cathedral, the former in the late 12th and the latter in the first half of the 14th century.⁷ The name of Simone di Ragusa is also well known: he lived in Trani and inscribed his name in an important Apulian church of the 13th century – on the lunette of the main portal of St. Andrew church in Barletta, blending Byzantine and western elements into its composition.⁸ The first builder from Dubrovnik active in Serbia known by name was a certain Desina de Risa, whose name appears in a contract signed in Dubrovnik in 1281 related to the construction of Davidovica, a foundation of *Župan* Dmitar, the youngest son of Vukan Nemanjić who took the monastic name

⁵ Vojvodić, *On the Boundary among Worlds and Cultures*, 22–23; idem, *Serbian Art*, 284–287; Stevović, *Byzantine and romanese-gothic conceptions*, 317–329.

⁶ Cioffari, *Gli zar di Serbia; Миљковић, Немањићи и Свети Никола у Барију*, 275–294.

⁷ Fisković, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, 23, 94–95.

⁸ Bertaux, *L'art dans l'Italie*, 659–662; Нешковић, *Порџал Симеона Дубровчанина*, 28–35 (with older literature).

FIG. 152. SOKOLICA MONASTERY, MOTHER OF GOD WITH CHRIST CHILD IN HER ARMS (ORIGINATED IN BANJSKA)

David.⁹ Information preserved in documents kept in the Dubrovnik archives reveals that in the early 14th century a substantial number of builders, stone carvers and other artisans worked on the construction of churches in Serbia. In early 1314, to protect the interests of the city, artisans were forbidden from accepting commissions in the Kingdom of Serbia without a

⁹ Ђурић, *Дубровачки грађитељи*, 88–93.

FIG. 153. BANJSKA MONASTERY, CHURCH OF ST. STEPHEN, FRAGMENT OF THE PORTAL ARCHIVOLT (NMB)

special permission granted by the Prince of Dubrovnik and the Minor Council.¹⁰

In addition, the presence of substantial Catholic colonies from Kotor and Dubrovnik and Saxon miners in mining towns greatly influenced their arts and crafts production in Serbia. In these towns they built the so-called 'Latin' and 'Saxon' churches intended for Catholic worship and modeled on the churches in the Adriatic coastlands. The best-known and researched examples of such churches were located in Kosovo – at Stari Trg and Novo Brdo. The remains of a monumental 13th-century Catholic church at Stari Trg (medieval Trepča) demonstrate that this three-naved basilica, probably with a dome and with Gothic elements such

as the pointed arches of its surviving apsidal windows was based on the model of the Dubrovnik cathedral or, more probably, the Kotor cathedral church, whose bishop had jurisdiction over the Catholic parishes in Serbia.¹¹ A much stronger penetration of Gothic styles, primarily resulting from the activities of the newly established mendicant orders, i.e. the Franciscans and Dominicans, is evident in the last decades of the 13th and in the 14th century in the monumental architecture of Kotor and other parts of the Coastlands, whence they found their way to monuments in the Serbian hinterlands.¹²

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ Шупут, *Црква у Сѣаром Трѣу*, 321–331; Čanak-Medić, Čubrović, *Katedrala Svetog Tripuna*, 72–103.

¹² Коран, *Градињска школа Поморја*.

FIG. 154. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, SOUTH PORTAL, LUNETTE WITH THE BAPTISM OF CHRIST AND FRA VITA'S INSCRIPTION

The elevation of the Serbian Orthodox Church to the rank of an independent archbishopric in 1219 resulted in the establishment of a network of bishoprics, including those in the territory of Kosovo and Metohija that had previously been under the jurisdiction of the Archbishopric of Ohrid, i.e. the Bishoprics of Prizren and Lipljan, with the addition of a new one seated at Hvosno.¹³ The seat of the new bishopric was located at a monastery not far from the town of Peć, on a route that connected Raška and the Adriatic coast.¹⁴ The church dedicated to the Dormition of the Virgin, built in the

¹³ Јанковић (М.), *Епископије српске цркве*, 73–84.

¹⁴ Smirnov, Vošković, *L'église*, 47–82; Koraň, *Студеница Хвосњанска*; Чанак-Медић, Кандић, *Архитектура њве половине XIII века I*, 173–188; Subotić, *Terra sacra*, 20–25.

1220s, inherited its characteristic Raška-style plan from the somewhat older Žiča Monastery: it is a single-nave church with a dome, a low transept and a sanctuary encompassing the eastern bay and a broad apse (fig. 191). This apse – semicircular on the inside and rectangular on the outside – represents a novelty in the plan of the Hvosno church. The method of wall construction, with both wall faces set in horizontal rows of dressed tufa stone, and the peculiar design of the apse are indicative of master builders from the eastern Adriatic littoral, quite possibly from Kotor, where several churches had rectangular apses.¹⁵ The modest fragments of simple sculptural decoration belong to the inventory of Raška-style sculpture.¹⁶

¹⁵ Koraň, *Студеница Хвосњанска*, 101–107.

¹⁶ *Ibid.*, 57.

FIG. 155. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, SOUTHWESTERN VIEW

Following the expansion of the state to the southeast and the transfer of state and church centers to areas that had long been under Byzantine domination, the Serbian court and Serbian art were strongly Byzantinized (fig. 189).¹⁷ King Milutin, certainly the greatest *ktetor* among Serbian rulers, as well as his successors and members of the nobility, erected a series of foundations in keeping with Byzantine building practices. However, despite the prevalence of Byzantine models, three royal mausolea built in the first half of the 14th century – the Church of St. Stephen at Banjska, the church dedicated to the Ascension at Dečani, and the Church of the Holy Archangels near Prizren – received façades dressed in stone and with sculptural

decoration blending Romanesque and Gothic forms. In keeping with the established state ideology, Milutin expressly ordered his burial church built in the same manner as Studenica, the mausoleum of the progenitor of the Nemanjić dynasty,¹⁸ setting an example later followed by his successor Stefan of Dečani in the construction of his own mausoleum. The king entrusted the construction of his most important foundation to Danilo II (r. 1324–1337), the *hegoumenos* of the Monastery of Banjska who would go on to become the Serbian archbishop. For the construction of royal burial churches this learned man of letters and seasoned diplomat, himself a *ktetor* of several churches, commissioned builders from the Adriatic coastlands.¹⁹

¹⁷ ИСН I, 476–495 (Г. Бабић).

¹⁸ Данило Друји. Живојици, 142.

¹⁹ Радојчић, Архиепископској Данило II, 195–211.

A group of builders and stone carvers is known to have set out from Dubrovnik for Serbia in August 1313.²⁰ Since these same builders were not mentioned in Dubrovnik documents until the end of the decade, it is entirely possible that it was the Church of St. Stephen in the Monastery of Banjska that they had been commissioned to build and decorate, as it was being built in the same period of time.

The church at Banjska, dedicated to the patron saint of the dynasty, Stephen the Protomartyr, was erected between 1312 and 1316 (fig. 151).²¹ The royal residence was probably located to the south of the monastery.²² Only the remains of a few figures now bear evidence to the famous 'Banjska gold' – frescoes executed on a gilded background, whilst the church received its present appearance through a comprehensive reconstruction carried out in 1938.²³ The floor plan of the Banjska church follows the model of a Raška-style church developed in the 13th century. This is a single-nave building with a dome over the central bay that opens towards the choirs that form the transept, with a wide semi-circular apse with *pastophoria* at the eastern end and a narthex flanked by chapels at the western end. The connection between the solutions applied in the construction of the Dečani church and the Kotor Cathedral on the one hand and the Banjska *katholikon* on the other, as well as similarities in sculptural decoration on the two royal churches, has given rise to the premise that the chief architect of Dečani Fra Vita also participated in the construction of Banjska.²⁴ Following the model of Studenica, the façades of both churches were set in carefully dressed stone ashlar. However, unlike their model, whose façades were dressed in white marble, the builder of Banjska opted for three-color facing, unique in Serbian medieval architecture, with ashlar positioned diagonally, thus creating a special visual effect, remotely echoing the façades of Tuscan Romanesque churches. 'Banjska, however, with its façades in stone in three colors, remained an inimitable accomplishment of building imagination of the 14th century.'²⁵

²⁰ Бурић, *Дубровачки трагичијељи*, 98–99.

²¹ Subotić, *Terra sacra*, 54–62; Šuput, *Banjska monastery*.

²² Поповић (С.), *Крст у крују*, 120–123.

²³ Бошковић, *Пред радом*, 214–229.

²⁴ Чанак-Медић, *Бањски храм*, 99–105.

²⁵ Šuput, *Banjska Monastery*, 28.

FIG. 156. BRINDISI, CHURCH OF THE CRUCIFIXION OF CHRIST, WESTERN FAÇADE

FIG. 157. BITONTO, CATHEDRAL, WESTERN FAÇADE

FIG. 158. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, ALTAR APSE, THREE-LIGHT WINDOW

Although they have suffered heavy damage, the façades of the Banjska church with their intense chromatic values certainly represented a novelty in the architectural panorama of both Raška and the nearby Adriatic coastlands. Regrettably, due to the fragmentary condition of the monument, it is no longer possible to see its beauty in its entirety and better understand its original design.

Elaborate sculptural decoration that once adorned the portals, windows, consoles of blind arcades as well as the liturgical furniture inside the church demonstrates that the sculptors who worked on the Banjska church had been familiar with the sculptural decoration of Studenica. The surviving fragments of sculptural decoration of Banjska, now scattered in the monastery itself, the National

Museum in Belgrade, the Archaeological Museum in Skopje and the Monastery of Sokolica, reveal that some motifs present in Studenica were replicated *ad litteram* (fig. 153).²⁶ The small number of extant consoles of friezes on blind arcades suggests that the artisans engaged at Banjska also worked on another foundation of King Milutin's: the Serbian Monastery of Hilandar on Mount Athos.²⁷ This raises the question of the origins of the Banjska sculptural decorations in which the influence of contemporary Byzantine sculpture is evident as well. The combination of Romanesque and Late Komnenian stylistic elements is evident in certainly the most important sculpted work from Banjska: the figure of the Mother of God enthroned with Christ Child in her arms (fig. 152). Once positioned in the lunette of the portal leading from the narthex to the *naos* of Banjska and probably flanked by the Archangels Michael and Gabriel, the sculpture was transferred at an unknown time to the nearby Sokolica, where it was discovered in 1920.²⁸ It undoubtedly follows the Studenica model, whereas its three-dimensionality, emphasized by the forward-projecting body, additionally reveals a clear influence of Western models.

Even though Banjska was the first to receive cross vaults over the western bay and narthex, 'Romanesque-Gothic' style elements are much more pronounced in the Church of the Pantokrator of the Monastery of Dečani.²⁹ The latter is a foundation and burial church of the Serbian King Stefan Uroš III of Dečani (r. 1321–1331), completed owing to the efforts of his son and successor King and Emperor Stefan Dušan (r. 1331–1355).³⁰ In designing the Dečani church, the master builder of Dečani – 'Fra Vita, a Friar Minor from Kotor, the royal city', who engraved his name above the southern portal of the Dečani katholikon (fig. 154)³¹ – drew on the ground plans of the Banjska church and Kotor Cathedral. The

FIG. 159. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, WESTERN FAÇADE, THREE-LIGHT WINDOW

Church of the Pantokrator at Dečani is a five-naved, domed basilica with a spacious three-nave narthex divided into nine bays, covered with cross vaults (fig. 212). The façades of the Dečani church are dressed in regularly alternating courses of stone in two colors and embellished with sculpted ornaments on the portals, windows and consoles of the arcade frieze. Doubtlessly, the Dečani stonemasons had studied the sculptural decoration of Studenica: the apsidal three-light window at Dečani is a literal copy of the one at Studenica (fig. 158), but Dečani architectural sculpture greatly surpassed its model in terms of volume and iconography. Sculptural decoration adorns as many as four Dečani portals with nested arches, with particular attention paid to the

²⁶ Eadem, *Пласнична декорација*, 39–55; Максимовић (Ј.), *Српска средњовековна скулптура*, 96–98; Шупут, *Византијски илустрични украс*, 43–55; eadem, *Византијски рељефи*, 39.

²⁷ Eadem, *Архитектонски украс*, 155.

²⁸ Петровић (Р.), *Света сељанка; Дероко, Скулптура Мајере Божје*, 119–121; idem, *Банска*, 107–109; Mesesnel, *Mittelalterliche figurale Skulpturen*, 257–265; idem, *Скулптура Бојородице*, 52–72.

²⁹ Subotić, *Terra Sacra*, 177–197; Todić, Čanak-Medić, *The Dečani Monastery*; Čurčić, *Architecture in the Balkans*, 657–661.

³⁰ Чанак-Медић, *Гоштика у српској црквеној архитектури*, 125–126.

³¹ The Dečani inscription is the only surviving written source mentioning the name of the Dečani chief architect. For more details

on this builder and stone carver, cf. Ковијанић, *Витта Којторанин*; Todić, Čanak-Medić, *The Dečani Monastery*, 266–274.

FIG. 160. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, MAIN PORTAL, LUNETTE WITH CHRIST ENTHRONED AND ANGELS

decoration of the western façade (fig. 211).³² In addition to the two two-light windows on either side of the main portal, there is a three-light window with relief along its vertical axis and another two-light window below the apex of the gable. By its style and program, the elaborate and predominantly Romanesque sculptural decoration of Dečani has been interpreted in various ways.³³ Sty-

³² Николајевић, *Портијали у Дечанима*, 185–192; Todić, Čanak-Medić, *The Dečani Monastery*, 278–294.

³³ Бошковић, Петковић, *Манастир Дечани I*; Магловски, *Дечанска скулптура*, 193–223; Todić, Čanak-Medić, *The Dečani Monastery*, 300–315.

listic analyses show that its creators were familiar with hybrid ‘Romanesque-Gothic’ trends on both coasts of the Adriatic, particularly with the contemporary architectural sculpture in the area from Dubrovnik to Ulcinj. For example, the small capitals of the Dečani stone iconostases are directly related to the capitals of the monumental ciborium in the Kotor Cathedral.³⁴ The influence of ‘Romanesque-Gothic’ elements is reflected in the lancet windows of the *naos*, the apsidal area and above all in the dome. The Gothic influence is most evi-

³⁴ Максимовић (J.), *Которски циборијум*, 21, 75; eadem, *Српска средњовековна скулптура*, 106.

FIG. 161. EXULTET ROLL (BARB. LAT. 592), SPIRITUAL AUTHORITIES (BIBLIOTECA APOSTOLICA VATICANA)

dent in the slender two-light windows of the dome, with trefoil or quatrefoil oculi set in their timpana.³⁵

When a visitor from the other side of the Adriatic sees the southwestern side of the Dečani church (fig. 158), its architectural articulation and decoration can initially remind them of Romanesque monuments in Marche. The Church of Santa Maria di Portonuovo near Ancona has already been considered as its analogy, but it seems there are more grounds to look for its closer analogy

in the more prestigious Church of St. Cyriacus in Ancona and its *facies* from the 13th century. This is another domed edifice, but its present appearance is the result of a later reconstruction.³⁶ It has been argued with good reason that a comparison with the example in Marche *n'est qu'un trompe l'oeil*.³⁷ What becomes evident at a closer look are substantial differences, beginning with the elegant polychromy of the distinctive Dečani façades, possibly modeled upon those of the Kotor Church of St.

³⁵ Eadem, *Српска средњовековна скулптура*, 107; Чанак-Медић, *Гошика у српској црквеној архитектури*, 125–126.

³⁶ For the photographs of Marche churches, see: Favole, *Le Marche*; the text itself is unreliable, as noted in: Sahler, *Buchbesprechung*, 263–274.

³⁷ Korać, *L'architecture de Dečani*, 149–156.

FIG. 162. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, CONSOLE, FEMALE HEAD WITH ITS TONGUE STUCK OUT

FIG. 163. REIMS, CATHEDRAL, MALE HEAD WITH ITS TONGUE STUCK OUT

Mary Collegiate.³⁸ The rose tones of the stone indicate that the exquisite multi-colored ‘chequerboard’ of Banjaska was another of its models.

The general ‘idea’ for the color scheme of the façades was certainly, and rightfully, sought among central Italian (possibly Tuscan) monuments, on which chromatic alternations were achieved using marble and stone of various colors. However, for the choice of the colors a comparison between St. Mary Collegiate in Kotor and the Church of the Crucifixion (or of Christ) in Brindisi, in the Apulian Salento, from 1232, is much more compelling (fig. 156).³⁹

The links with Apulia become even more obvious in view of the structure of the Dečani church, as its articulation complies with the long Apulian tradition. The presence of lions, eagles, and griffins (depicted alone or with

their prey) both in the upper zone of the western façade and on the main apse of the Church of the Pantokrator, corresponds to the tradition of the distant models from Bari and other Apulian cathedrals (whence they spread to other areas in southern Italy), such as the one at Bionto (fig. 157).⁴⁰ Admittedly, in Italy a rosette would be expected in the upper zone of the western façade. In the case of Dečani, the main sources of light on the western façade are its windows: a three-light one (symbolizing the Trinity?) with a depiction of Saint George slaying the dragon (fig. 159) and a two-light window above it. The choice of stone-carved rather than painted decoration in the lunette above the main portal is also in keeping with the Western tradition of Romanesque or Gothic church portals. The strong statuary rigidity of the three figures, the Lord and the two flanking angels (fig. 160), is particularly striking. The Lord sits on a throne based on the Roman model, characterized by the telling presence of two lions on the sides. Namely, this is the throne to which only the pontiff was entitled, in accordance with the Gregorian Reform. This is clearly

³⁸ Ćurčić, *Architecture in the Balkans*, 452–456, fig. 511 (for St. Mary Collegiate). For more on this important monument that testifies to ‘Adriatic co-existence’, see: Чанак-Медић, *Архитектура Немањиној доба II*, 203–251.

³⁹ For more on the bi-colored façades in Brindisi and Apulia, see: Curzi, *Santa Maria del Casale*, particularly 21 et passim; idem, *Brindisi bicolore*, forthcoming.

⁴⁰ *La Puglia*; Calò Mariani, *L’arte del Duecento*; Belli D’Elia, *Puglia Romanica*.

FIG. 164. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, CONSOLE, CONTORTED MALE FIGURE

FIG. 165. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, CONSOLE, MERMAID

indicated in the illustration of the *Spiritual Authorities* in the *Exultet* in Biblioteca Apostolica Vaticana (*Exultet Vaticano Barberiniano latino 592*) (fig. 161) and in the cathedra from the Church of Santa Maria in Cosmedin, which draws on the previous example.⁴¹ Thus, the 'ideological' model of the Latin Church is displayed in the lunette of the main portal of Dečani, not as a direct reference to the Pope of course, but to the Lord. In terms of their style, the rigid modeling of these three figures – executed almost as free-standing sculptures 'attached' to a neutral background – indicates that they are to be grouped with the apostles carved on the doorposts of the Studenica portal rather than with the high-quality figure of the Theotokos in the lunette of the same portal (which was certainly not crafted by the same sculptor who crafted the doorposts).⁴² The sculptures in the remaining Dečani lunettes share this rigidity.

Another 'intruder' with the above-mentioned Western connotations is found in the lunette of the two-light window at the southern end of the western façade of

Dečani. In the lunette there is a scene depicting two embracing figures, possibly young women, which probably represent peace or harmony.⁴³ The two figures are wearing elegant 'Western' clothes featuring the characteristic buttoned cuffs and collars, which was a privilege of the affluent. Nevertheless, certain inconsistencies in some parts of the garments – which could indicate that this was the work of a sculptor not very familiar with this iconography – make reliable identification of the figures difficult.⁴⁴ The articulation of the western façade divided into three parts by pilasters (as in the case of the Church of St. Nicholas in Bari), portals with nested arches, and three- and two-light windows seem to have been designed with the intention of emphasizing the tall dome set on a tall drum whose two-light windows with trefoil pointed arches are unquestionably of Gothic origin. Generally, in terms of its architecture, the

⁴¹ Gandolfo, *Simbolismo antiquario*, 9–28; Speciale, *Montecassino; Exultet*, 235–448 (L. Speciale).

⁴² Кашанин et al., *Манастир Студеница*, 97–112 (J. Максимовић).

⁴³ Магловски, *Дечанска скулптура*, 194, п. 7.

⁴⁴ While the belt below the chest is unquestionably an item of female dress, cuffs with buttons are distinctive features of male attire. For the use of buttons on cuffs and collars, see: Lightbown, *Portrait or idealization*, 108–112, and, more recently, Pace, *The 'Bust of Sigilgaita'*, 104–114.

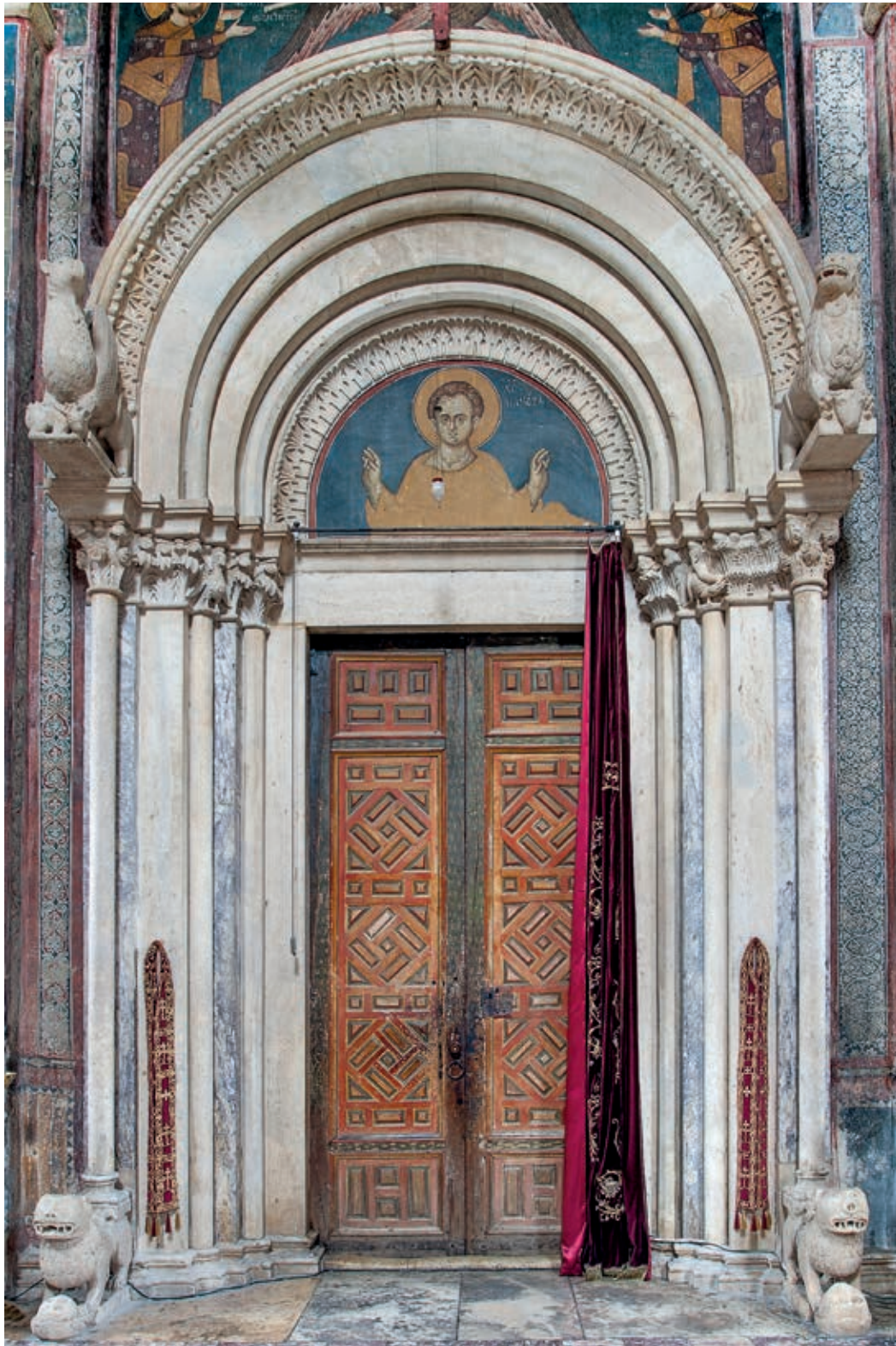

FIG. 166. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, PORTAL BETWEEN THE NARTHEX AND NAOS

FIG. 167. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, PORTAL BETWEEN THE NARTHEX AND NAOS, DETAIL

Dečani church can be said to explicitly demonstrate the cohabitation of the two worlds.

As regards the carved archivolts, despite differences in their concepts and iconographies, it seems that the starting point for a comparison would probably be the portal of the cathedral in Trani from the late 12th century. This portal may have served as a model for the sculptors working at Studenica (and Kotor churches), whose echoes at Dečani are nonetheless *fuori tempo*, bearing in mind – and this should be particularly stressed – that the distance in time between the two monuments disallows

any direct historical connection.⁴⁵ The carved tendrils and figural decoration on the Dečani portals and three-light windows cannot be compared to contemporaneous creations on the Italian Adriatic coast. At the time of the construction of Dečani, these models had already been completely abandoned or marginalized in favor of geometric and stylized vegetable motifs, as evident at Atri and Lanciano in Abruzzo, Larino in Molise or Altamura in Apulia. However, a similar tendency to adorn archivolts with elaborate decoration is recognizable in the portals of the collegiate church at Città Sant'Angelo in Abruzzo or the cathedral at Teramo.⁴⁶

The consoles, mostly human or animal protomas, with rest arcades with blind arches all along the Dečani façades, play the same role as in Studenica, from where the use of lead for eye pupils was borrowed. At the present level of knowledge, it is hardly possible to discuss their genesis, as this would require a detailed analysis of each individual sculpture, a precise identification of their iconographic models and an assessment of their sculptural value. Similar consoles also accentuate the arcades of numerous Apulian cathedrals, as well as those in Tuscany, Padua and elsewhere in Europe. Their complex iconography indicates that special attention had been paid to them. The experience and personal 'memories' of the sculptor, by the circulation of the models and by other, now lost exemplars could have also contributed to its complexity. The Dečani console with a representation of a contorted figure (fig. 164) seems to be a variant of a 'telamone' in a North-Italian church or at Castel del Monte, the same as the mermaid with miniature breasts and a prominent navel, a *naif* masterpiece (fig. 165). The same could be said of the figure with its tongue stuck out (fig. 162) – a remote citation of the famous console in Reims (visible only to those who can climb up to the transept of the cathedral, fig. 163) – or of the simple, noble faces of men and women, animal muzzles, and minor scenes such as the acrobatic and ambiguously twisted male figure.⁴⁷ With the exception

⁴⁵ Unfortunately, due to the lack of a comprehensive, high-quality illustration of the elaborate portal of the Trani Cathedral, the reader is referred to an 'older' publication: Ronchi, *La cattedrale di Trani*. See also the literature listed in n. 10.

⁴⁶ For more details on the churches in Abruzzo, see: Gandolfo, *Il senso del decoro*; for those in Molise, see: Calò Mariani, *Due cattedrali*; in Apulia: *La Puglia* (M. S. Calò Mariani) and Belli D'Elia, *La facciata*, 19–47; for more on its architecture, see: Kappel, *S. Nicola in Bari*.

⁴⁷ What can be observed about the mermaid is to what extent it differs from the erudite academicism of Pisa. For more on the

FIG. 168. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, NARTHEX, CAPITAL OF A PILLAR

FIG. 169. DEČANI MONASTERY, CHURCH OF CHRIST PANTOKRATOR, NARTHEX, CAPITAL OF A PILLAR

of the last console, which has suffered damage to its stone surface, the other consoles are in an almost perfect state of repair. If we were not absolutely certain that this was not the result of restoration or re-elaboration, we might think that they were executed in the 19th or early 20th century, as was often the case in Apulia.

Entering the narthex, the visitor is struck by its spaciousness, divided into bays by four slender, tall, monolithic polygonal pillars, and by the exquisite fresco decoration of the walls and vaults, whose program glorifies faith using holy images. Having recognized the ‘Catholic’ origin of Christ’s throne, the viewer cannot fail to see the painting of the Family Tree of the Nemanjić dynasty, whose artists utilized and transformed the iconographic solution of the Tree of Jesse to glorify the Serbian ruling dynasty (fig. 126).⁴⁸ Glorified in the lunette of the

faces, see those in Lucca (excluding the restored ones). Cf. Kopp, *Die Skulpturen*, fig. 126, fig. 105 et passim. For more on Reims, see: Schmgler, *Die Masken*.

⁴⁸ Hausteин, *Der Nemanjidenstammbaum*; Војводић (Д.), *Ог хоризонталне ка вертикалној генеалогској слици Немањића*, 295–311, where the ‘generic’ link between the Nemanjić Family Tree and the genealogical images of Western origin is explicitly refuted (307, n. 55).

portal to the *naos* (fig. 166), aligned with the axis of the main entrance to the church, stands a painted representation of Christ Emmanuel. The sculpture in this portal is clearly symbolical, as evident from the representations of the griffin and lion with their prey in the upper zone (fig. 167) and the two column-bearing lions in the lower zone. They are clutching their prey – not animals but severed human heads.⁴⁹ The capitals and bases of the four tall pillars are very common in Romanesque churches in Italy and elsewhere in Europe. However, such bases and capitals are not present in the interiors of Byzantine churches. It is once again at Dečani that we encounter an unusual and unique program: four apostles with inscriptions (fig. 168) appear on one of the capitals with four eagles in the corners; surprisingly, however, no apostles appear on the remaining three capitals to complete their full number. Evident in the latter three capitals is a clear ‘mental alienation’ from Romanesque models, which is also found on the capital

⁴⁹ It is interesting to compare the Dečani lions with those in Trani, particularly with the lion clutching a human head (Calò Mariani, *L’arte del Duecento*, figs. 13, 16), in order to comprehend correctly the process of compositional simplification and rigidity applied at Dečani.

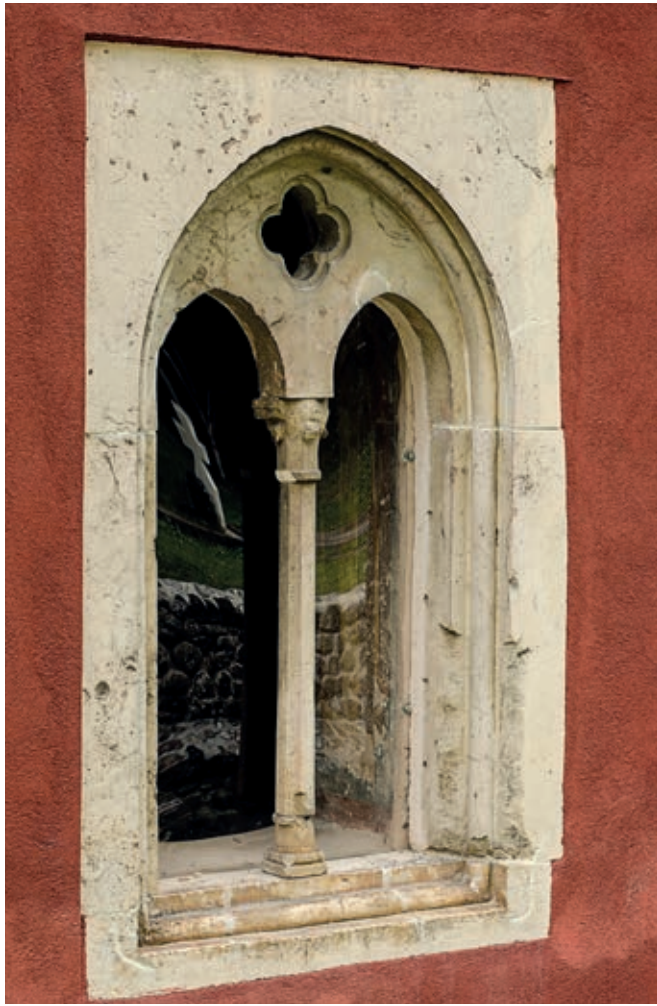

FIG. 170. PEĆ, CHURCH OF ST. DEMETRIOS, TWO-LIGHT WINDOW ON THE NORTH WALL

with eagles, the one with griffins (fig. 169) or the one with lions. They are represented ‘on the go’ rather than on the capital corners, in complete contrast to the ‘logic’ of the compositional models that inspired them. The legacy of formal models of Studenica beasts and birds is obvious and explicit in these capitals.

There is no doubt that a number of stone-carving workshops from the Adriatic coast worked in Dečani. Some of them continued their activities on Serbian soil, mostly in Metohija, either decorating the churches of the Peć complex and erecting the imperial mausoleum

in Prizren, or working on small foundations commissioned by members of the nobility. Thus, for example, the *ktetor* of the Church of St. Peter near Unjemir, which was gifted to Dečani along with its estate in the 1330s, entrusted the decoration of his foundation to a stone carver who had previously worked on the decoration of the imperial mausoleum. The surviving bases and capitals of the columns that supported the dome are very similar not only to those in the Kotor Church of St. Joseph and Dečani, but also to the younger sculptures in the Church of the Holy Archangels near Prizren. This suggests that an artisan from Kotor, an adherent of the Gothic style, worked on the small church near Unjemir.⁵⁰

Archbishop Danilo II, himself a *ktetor* of several churches, was in charge of the construction of two imperial mausolea. It seems likely that an artisan from the Adriatic coast made the carved decoration of the windows and portals on the Church of the Mother of God and the Chapel of St. Nicholas, which Danilo had built on the southern side of the Church of the Holy Apostles. We know that he sent men to the Adriatic coast to procure church bells for his foundations built in the 1320s in the Patriarchate of Peć, including the belfry in front of the narthex with a chapel dedicated to Daniel the Stylite.⁵¹ In addition to those in Danilo’s foundations, elements of similar ‘Romanesque-Gothic’ style are also present in the Church of St. Demetrios, the foundation of Archbishop Nikodim (r. 1317–1324).⁵² Two groups of window frames are found on these buildings with a Byzantine plan and red façades. The two-light windows, each surmounted by a pointed arch and a quatrefoil oculus in the lunette (fig. 170) on the Church of St. Demetrios are akin to the window in the apse of the church of the Monastery of Gradac, the foundation of Helen of Anjou. Their structure and the capitals on the colonnettes suggest that they were the works of artisans from the Adriatic coast. From the same area, possibly Kotor, were also the craftsmen entrusted with the construction of one- and two-light windows with a semi-circular or chevron molding (fig. 171, 172), on the two foundations of Archbishop Danilo II, which contain motifs,

⁵⁰ Тодић, *Црква Св. Петра код Уњемира*, 5–32.

⁵¹ Радојчић, *Архиепископ Данило II*, 207.

⁵² Максимовић (Ј.), *Српска средњовековна скулптура*, 108; Ђурић, Ђирковић, Кораћ, *Пећка иаџријарија*, 88; Чанак-Медић, *Готика у српској црквеној архитектури*, 122–125; eadem, *Архитектура прве половине XIII века II*, 61–82.

FIG. 171. PEĆ, CHURCH OF THE VIRGIN HODEGETRIA, TWO-LIGHT WINDOW ON THE ALTAR APSE

such as beadwork, identical to those on the windows of somewhat older Kotor buildings. The same workshop produced the frames of the portal carved from Banjska marble onyx and the altar screen in the Church of the Mother of God.⁵³ Questions related to the existence of these elements in a Serbian church have received contradictory answers. On one hand, there was the opinion that it was because of the programmatic concept, according to which the elements present in royal mausolea were copied in burial churches of local prelates;⁵⁴ on the other, the view that these were secondary, undoubtedly requested, but ultimately non-organic melds seems more justified.⁵⁵

The katholikon of the Monastery of the Holy Archangels near Prizren, the monumental mausoleum of Emperor Dušan, once rivaled Dečani as a remarkably important monument that bore witness to the attention paid to the Latin West's language of art in the Serbian architecture of Kosovo and Metohija.⁵⁶ It is therefore very regrettable that this exceptional monument has been lost. The Church of the Holy Archangels combined the typically Byzantine developed cross-in-square plan with five domes and an open narthex surmounted by a blind dome at the western end. It had façades set in marble and opulent sculptural decoration. Their articulation was effected in stringcourses, applied for the first time in Serbian medieval architecture, and lesenes (fig. 217).⁵⁷ The portals and windows had elaborate ornaments. Some of the surviving fragments correspond to the characteristics of old Raška-style monuments; others have shallow carved sculptural decoration, suggestive of new solutions. The capitals were stylistically similar to the sculptural decoration of Dečani, the ciborium of the Kotor Cathedral and the cloister of the Franciscan monastery in Dubrovnik.⁵⁸ The western façade featured a monumental rosette, another Western element, which would find its wide application in the following, Moravan period in the development of

FIG. 172. PEĆ, CHURCH OF THE VIRGIN HODEGETRIA, WINDOW ON THE SOUTH FAÇADE

Serbian medieval architecture.⁵⁹ Built in the same monastery was the Chapel of St. Nicholas, whose architectural concept was most directly based on the solutions implemented in the construction of the katholikon.

The monumental ruins of the Church of the Holy Archangels, the surviving fragments of its elaborate sculptural decoration and the famous floor of the Prizren church – either used as spolia or scattered in monasteries and museum collections – represent only a distant

⁵³ Eadem, *Архитектура прве половине XIII века II*, 61, 65–66.

⁵⁴ Eadem, *Готика у српској црквеној архитектури*, 122.

⁵⁵ Vojvodić, *Serbian Art*, 284–289.

⁵⁶ Subotić, *Terra sacra*, 220–232.

⁵⁷ Грујић, *Опкопанање Свјетих Арханђела код Призрена*, 239–297; Ненадовић, *Душанова задужбина*; Кораћ, *Свјетли Арханђели*, 191–201.

⁵⁸ Максимовић (Ј.), *Српска средњовековна скулптура*, 110–112.

⁵⁹ Korać, *Les origines de l'architecture*, 147–168.

FIG. 173. NOVO BRDO, CATHEDRAL CHURCH

echo of the appearance of Emperor Dušan's magnificent foundation. The *ktetor's* tomb was located along the southern wall of the western bay, according to the common practice known from the other mausolea of the Nemanjić family, but here it was framed by a unique architectural structure, which seems to have had an arcade frieze resting on small pillars with capitals and leaning against the south wall. The tomb had a white marble lid, which featured the only known example in Serbian burial practice of a life-sized, sculpted, recumbent effigy of the emperor, executed in high relief, fully corresponding to the model of similar tombs found in the Catholic world.⁶⁰ The *gisant*, a type of tomb effigy of

French origin, probably arrived in Serbia from Italy, by way of Venice, Rome or the Kingdom of Naples. There were such monuments in the cities on the eastern Adriatic coast, whence also came the artisans who worked on the church of the Holy Archangels. We may observe that the choice of the Western model for the royal effigy of Dušan matches the adoption of heraldry, imported from the West, in Serbian monuments of the times of Dušan.⁶¹ These ties to Southern Italian areas in the Angevin period seem to suggest that the idea of heraldry was borrowed from there rather than from Germanic lands as has been proposed: a specific example of remarkably fine aristocratic heraldry can be seen in the

⁶⁰ Поповић (Д.), *Српски владарски гроб*, 114–120.

⁶¹ Иванишевић, *Развој хералдице*, 213–234.

frescoes adorning the Church of Santa Maria del Casale in Brindisi.⁶²

In addition to the *gisant* of the Emperor, two other sculpted representations of him are known to have existed in the church – a fact that represents an important novelty in Serbian medieval sculpture. The first imperial sculpture, of which identifiable fragments of hands have survived, was probably located above the tomb, along the western wall and facing east.⁶³ The other stood in the lunette over the main portal. This was a sculpted composition depicting the *ktetor* with the patron saints of the church, akin to the representation of King Stefan Uroš III and his son, the Young King Dušan, in the monumental icon sent to Bari as a gift for the tomb of the holy and *myrrh-gusher* Saint Nicholas the Wonderworker.⁶⁴ In the Prizren church, Emperor Dušan and his son and heir Uroš are represented in full imperial regalia, praying on their knees and facing the center of the composition (fig. 216). In all likelihood, the central images depicted the Archangels as the patron saints of the church and an object of the Emperor's special veneration.⁶⁵

The Church of the Holy Archangels was destroyed in the early 17th century. Its marble 'Gothic' capitals (albeit not particularly sophisticated) were used in the construction of the Sinan Pasha Mosque in Prizren, where they can still be seen (fig. 174). The floor of the church, with its marble incrustations on stone bedding, was also completely destroyed (fig. 175). The floor seems to have been a truly remarkable creation, primarily owing to its figural themes, since 'represented in triangular fields are figures of lions, basilisks (birds with snake tails), winged animals and dragons, always facing each other...'⁶⁶

From the middle to the end of the 12th century, floors with a visual effect most likely similar to that which was sought at Prizren were made in Sicily (Palermo, fig. 176, and Monreale) and, about 1200, at Campania (Casertavecchia, cathedral, fig. 177; Sant'Agata de' Gotti, etc.). Nevertheless, some caution is needed in their comparison, since the floor of the Church of

FIG. 174. PRIZREN, CHURCH OF THE HOLY ARCHANGELS, CAPITAL (NOW IN THE SINAN PASHA MOSQUE IN PRIZREN)

FIG. 175. PRIZREN, CHURCH OF THE HOLY ARCHANGELS, FLOOR FRAGMENT (KURSHUMLI-HAN, SKOPJE)

the Holy Archangels has survived only in fragments. It comprised a smaller or greater number of monochrome figures (mostly in white or light-colored stone, but also in other colors), 'visually' detached from a bedding composed of multi-colored *sectilia*. This similarity between distant examples offers more evidence on the mutual ties between works of art from the two spheres of the Christian *oikoumene*. We are unable to provide

⁶² Curzi, *Santa Maria del Casale*; Perrino, *Santa Maria del Casale*.

⁶³ Поповић (Д.), *Српски владарски троб*, 118.

⁶⁴ Ђорђевић (И.), *О њрводитином изледу*, 111–122; Миљковић, *Немањићи и свети Никола*, 285–290.

⁶⁵ Поповић (Д.), *Прегсџава владара*, 25–36.

⁶⁶ Quoted from: Subotić, *Terra sacra*, 230 (and figs. 95, 96). The basic literature on this issue is still Ненадовић, *Душанова задужбина*.

FIG. 176. PALERMO, MARTORANA, FLOOR, DETAIL

FIG. 177. CASERTA VECCHIA, CATHEDRAL, FLOOR, DETAIL

a more extensive interpretation of these ties in this paper, but the hope remains that they will be subjected to systematic research in the near future. In any case, it is exceptionally noteworthy that at the very heart of the Byzantine world in the 1120s a floor of unmatched beauty was made using the technique of 'figural' intarsia (*opus interrasile*, to borrow Pliny's terms) in the southern church of the Constantinopolitan Monastery of the Pantokrator. In view of the subject under discussion, it may have represented a precursor to similar creations in the 'Byzantinized' Sicilian churches and in later edifices in Campania and, ultimately, in Prizren as well.⁶⁷

In this case, as in the previous ones, Dušan's church demonstrated and underlined the *ktetor's* undeniable intention to achieve 'visual' prestige. An example of a floor dating from the same period might prove helpful in understanding his intention – the ornate floor in the palace of Theodore Metochites in Constantinople. After the palace was sacked in 1328, the floor was 'dismantled

⁶⁷ For a comprehensive critical approach to this issue, focusing on Sicilian examples, see: Longo, *Opus sectile*, 299–341, tavv. XIX–XXV. As regards the floor of the Monastery of the Pantokrator, the seminal study is still Megaw, *Notes on Recent Work*, 333–371, whilst a recently published study, Barral i Altet, *Un programme iconographique*, 218–233, only discusses its iconography. For examples from Campania, see: D'Onofrio, *La cattedrale*; Cielo, *Monumenti romanici*. For more on the sensitive issue of the terminology related to the types of marble used and the different techniques, which are often confused, cf. Bonanni, *Interraso marmore*, 259–292.

and sent as a gift to the ruler of the western Scythians, who had asked for it in order to make his own palace even more magnificent.⁶⁸

The unique synthesis of solutions from Western and Eastern art achieved in the Prizren Church of the Holy Archangels served as the model for the construction of the Orthodox cathedral church at Novo Brdo. In the second half of the 14th century, the edifice followed the model of a church with a developed cross-in-square plan and façades set in courses of ashlar in two colors (fig. 173).⁶⁹ The church received decoration in low sandstone relief, which was highly characteristic of the Moravan style of sculptural decoration in the time of Prince Lazar.⁷⁰ The original church was later considerably expanded at the eastern end. Some elements of the usual, hybrid 'Romanesque-Gothic' style also reached the territory of the Serbian Despotate, which saw the last upswing of Serbian medieval art under Despot Stefan Lazarević. In this period, the façades of the Manasija and Vračevnica monasteries were dressed in ashlar and adorned with blind arcades beneath the eaves.

⁶⁸ Guiglia, *La decorazione pavimentale*, 321–358 (with the quote of the above passage from *Nicephori Gregorae Byzantina historia*, IX, 459).

⁶⁹ Jovanović (V.) et al., *Novo Brdo*, 114–124 (V. J. Jovanović).

⁷⁰ Катанић, *Декоративна камена њласџика*, 238.

As a multi-ethnic and multi-confessional metropolis, Novo Brdo had several churches, at least two of which were Catholic. The so-called 'Saxon' church, probably dedicated to the Virgin Mary, has been subjected to archeological research.⁷¹ It may have been the parish church mentioned in the testaments of Ragusans working in Novo Brdo. Its canon in the last quarter of the 15th century was Martin Segon, a notable humanist writer, who went on to become the Bishop of Ulcinj (r. 1482–1485).⁷² The church, just over a kilometer away from the citadel and situated in the area inhabited by the Saxons and other Catholics, was built around 1330. The church had an unusual floor plan: a spacious *naos* surmounted by a wooden ceiling and with a small, elongated chancel with a semicircular apse at the eastern end and a square room at the southern end. Its models have been sought both in mendicant monastic architecture and in older German architecture, based on the assumption that the Saxons built their church to resemble places of worship in their homeland.⁷³ The discovered window moldings, with circular and pointed arches, show elements of both Romanesque and Gothic architecture. Probably influenced by the architecture of the Adriatic coast, a ciborium, of which only the bases of the pillars have survived, stood over a raised altar.⁷⁴

In the long period from Stefan Nemanja to Dušan and subsequent rulers, subtle ties linked the monuments

erected in the territory of medieval Serbia, including those in Kosovo and Metohija, with the Dalmatian and Apennine coasts of the Adriatic.⁷⁵ Drawing on the heritage of Western art from inside the Orthodox *oikoumene*, Serbian rulers and archbishops were able to imbue their grand churches with a distinctive artistic identity as an expression of their own faith and power, which still leaves a strong impression on believers and visitors. The cultural idiosyncrasy of Studenica, Sopoćani, Gradac, Banjska and Dečani was thus juxtaposed with the creative identity of an artistic colossus such as Byzantium, achieving an aesthetic balance between the uniqueness of Raška-style architecture (and sculpted decoration) and the reception of Byzantine visual theology, cleverly transformed to suit its own needs. In the 15th century, the identity of Serbian art assumed new features and opened room for a new upsurge, the one that took place in Moravian Serbia. Nevertheless, it was in the 13th and 14th century that, owing to initiatives of rulers and prelates (*in primis* to the ideological synergy between King Milutin and Archbishop Danilo II) that the territory of the Serbian Kingdom and later Empire occupied a prominent place on the artistic map of Christian Europe.

⁷¹ Чершков, „Сашка црква“, 338–340; Здравковић, *Ископаванја на Новом Брду*, 341–348.

⁷² Pertusi, *Martino Segono di Novo Brdo*.

⁷³ Jovanović (V.) et al., *Novo Brdo*, 106–114 (V. J. Jovanović).

⁷⁴ Чершков, „Сашка црква“, 339.

⁷⁵ Despite their importance, it was not possible to discuss here all the historical circumstances of the establishment of links between the two Adriatic coasts and their respective hinterlands, significantly strengthened by the role of the 'Angevin' Queen Helen, wife of Uroš I. Therefore, it seems sufficient here to refer the reader to Судотић, *Краљица Јелена Анжујска*, 131–148, and an excellent further discussion on the subject, with precise references to the older literature in D'Amico, *Per la storia*, 89–99. The recently published synthesis on the relationship between Queen Helen and the mendicant orders Cvetković, *Franciscans and Medieval Serbia*, 247–260, is not sufficiently clear in every point.

LIST OF ABBREVIATIONS

- BF = Byzantinische Forschungen, Amsterdam
- EI² = P. J. Bearman et al. (ed.), *The Encyclopaedia of Islam. New Edition*, I–XII, Leiden 1960–2005.
- EOE = *Encyclopedia of the Ottoman Empire*, ed. G. Ágoston, B. Masters, New York 2009.
- Glasnik MKiM = Glasnik Muzeja Kosova i Metohije, Priština
- JOB = Jahrbuch der Osterreichischen Byzantinistik, Wien
- MAD = Maliyeden Müdevver Defter
- TD = Tapu Defteri
- TTD = Tapu Tahrir Defterleri
- ΔΧΑΕ = Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρίας, Αθήνα
- ВВ = Византийский временник, Москва
- ВИИНЈ = *Византијски извори за историју народа Југославије* I–VI, Београд 1955–1986.
- ГГБ = Годишњак града Београда, Београд
- ГДКС = Гласник Друштва конзерватора Србије, Београд
- Глас САНУ = Глас Српске академије наука и уметности, Београд
- Глас СКА = Глас Српске краљевске академије, Београд
- Годишњак СКА = Годишњак Српске краљевске академије, Београд
- ГСАД = Гласник Српског археолошког друштва, Београд
- ГСНД = Гласник Скопског научног друштва, Скопље
- ГСУД = Гласник Српског научног друштва, Београд
- ЗЗСК = Зборник заштите споменика културе, Београд
- ЗМСЛУ = Зборник Матице српске за ликовне уметности, Нови Сад
- ЗНМ = Зборник Народног музеја, Београд
- ЗРВИ = Зборник радова Византолошког института, Београд
- ЗФФ = Зборник Филозофског факултета, Београд
- ИГ = Историјски гласник, Београд
- ИСН = *Историја српског народа* I–III, Београд 1981–1983.
- ИЧ = Историјски часопис, Београд
- ЛГТССЗ = *Лексикон трагова и њихова средњовековних српских земаља – према писаним изворима*, ed. С. Мишић, Београд 2010.
- ЛМС = *Летопис Матице српске*, Нови Сад
- ПКЈИФ = Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Београд
- Саопштења = Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе, Београд
- СБР = *Српски диографски речник* I–VI, Нови Сад 2011.
- СКГ = Српски књижевни гласник, Београд
- СКМ = Старине Косова и Метохије, Приштина
- ССА = Стари српски архив, Бања Лука – Београд
- ССКА = Споменик Српске краљевске академије, Београд
- ССРЈ = *Српски родослови и легионери*, ed. Љ. Стојановић, Сремски Карловци 1927.
- “A Contribution” = “A Contribution to a Possible Definition of Museology” at Annual Conference and Symposium of Committee for Museology (ICOFOM/ICOM): Systematics and Methodology of Museology ICOFOM in Paris in 1982.
- 167 Numarali = *167 Numarali Muhâsebe-i vilâyet-i Rûm-ili defteri (937/1530), II (Vilçitrın, Prizrin, Alaca-hisâr ve Hersek Livâları)*, Ankara 2004.
- 367 Numarali = *367 Numarali Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-ili Defteri ile 94 ve 1078 Numarali Avlonya Livâsi Tahrir Defterleri (926–1520 / 937–1530), III–IV (Yanya, İskenderiye, Ohri, İl-basan ve Avlonya Livâları ile Dukakin Vilâyeti)*, Ankara 2008.
- Akgündüz, *Introduction* = A. Akgündüz, *Introduction to Islamic Law. Islamic Law in Theory and Practice*, Rotterdam 2010.
- Arhiepiskop Danilo i drugi. Životi kraljeva = Arhiepiskop Danilo i drugi. Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih*, ed. Dj. Daničić, London 1972.
- Asman, *Rad na nacionalnom pamćenju* = A. Asman, *Rad na nacionalnom pamćenju: kratka istorija nemačke ideje obrazovanja*, Beograd 2002.

- Babić, *Les portraits de Dečani* = G. Babić, *Les portraits de Dečani representant ensemble Dečanski et Dušan*, in: *Дечану и византійска уметност*, 273–286.
- Babić, *Priština* = Lj. Babić, *Priština*, *Arhitektura i urbanizam* 63 (1970) 26–27.
- Bakić, *Teorijsko-istraživački pristupi* = J. Bakić, *Teorijsko-istraživački pristupi etničkoj vezanosti (ethnicity), nacionalizmu i naciji*, *Sociologija* 48/3 (2006) 231–264.
- Barkan, 894 (1488/1489) *yili cizyesinin* = O. L. Barkan, „894 (1488/1489) *yili cizyesinin tahsilatina âit muhasebe bilânçolari*“, *Belgeler* 1/1 (1964) 1–117.
- Barral i Altet, *Un programme iconographique* = X. Barral i Altet, *Un programme iconographique occidental pour le pavement médiéval de l'église du Christ Pantocrator de Constantinople*, *Convivium* 2/1 (2015) 218–233.
- Basha, *Prizren* = B. Basha, *Prizren, Kosova – The Visitor*, Prizren 2012.
- Bataković, *Les sources* = D. Bataković, *Les sources française de la démocratie serbe*, Paris 2012.
- Bataković, *Serbia's Kosovo Drama* = D. T. Bataković, *Serbia's Kosovo Drama: A Historical Perspective*, Belgrade 2012.
- Bataković, *The Kosovo Chronicles* = D. T. Bataković, *The Kosovo Chronicles*, Beograd 1992.
- Belli D'Elia, *La facciata* = P. Belli D'Elia, *La facciata e il portale della cattedrale di Altamura*, *Altamura. Rivista storica* 33–34 (1991–92) 17–47.
- Belli D'Elia, *Puglia Romanica* = P. Belli D'Elia, *Puglia Romanica*, Milano 2003.
- Bertaux, *L'art dans l'Italie* = E. Bertaux, *L'art dans l'Italie méridional I. De la fin de l'Empire romain à la conquête de Charles d'Anjou*, Paris 1904.
- Bevan, *The Destruction of Memory* = R. Bevan, *The Destruction of Memory. Architecture at War*, London 2006.
- Bianu, Hodoș, *Bibliografia* = I. Bianu, N. Hodoș, *Bibliografia romaneasca veche 1508–1830*, Editura Academiei Romane. I: 1508–1716, Bucuresti, 1903.
- Bikić, *Vizantijski nakit u Srbiji* = V. Bikić, *Vizantijski nakit u Srbiji – modeli i nasleđe*, Beograd 2010.
- Blasi, *Report on Mission* = C. Blasi, *Report on Mission to Kosovo, 13–20 May 2001*, UNESCO 2001.
- Bogdanović, *Glib i krv* = B. Bogdanović, *Glib i krv*, Beograd 2001.
- Bonanni, *Interraso marmore* = A. Bonanni, *Interraso marmore (PLIN., N.H., 35, 2) esempi di tecnica decorativa a intarsio in età romana*, in: *Marmi antichi II. Cave e tecnica di lavorazione, provenienze e distribuzioni*, ed. P. Pensabene, Roma 1998, 259–292.
- Bonner, *Jihad* = M. Bonner, *Jihad in Islamic History: Doctrines and Practice*, Princeton 2006.
- Borath, *Rapport de Mission* = R. Borath, *Rapport de Mission au Kosovo, Mission du 01 novembre au 30 novembre 1999*, UNESCO 1999.
- Borozan, *Between Evidence and Imagination* = I. Borozan, *Between Evidence and Imagination. The Shaping of Tradition and Art in the Service of the 19th Century Serbian Monarchy*, in: *Byzantine Heritage* III, 71–85.
- Bosworth, *The Concept of Dhimma* = C. E. Bosworth, *The Concept of Dhimma in Early Islam*, in: *Christians and Jews in the Ottoman Empire. The Functioning of a Plural Society* I, ed. B. Braude, B. Lewis, New York 1982, 37–51.
- Bošković, *Deux „couronnes“ de vie* = Dj. Bošković, *Deux „couronnes“ de vie à Gračanica*, *Seminarium Kondakovianum* 11 (1940) 63–64.
- Bošković, *Deux églises* = Dj. Bošković, *Deux églises de Milutin: Staro Nagoričino et Gračanica*, in: *L'art byzantine chez les Slaves. Les Balkans* I, Paris 1930, 206–212.
- Bošković, *La sculpture de Dečani* = Dj. Bošković, *La sculpture de Dečani et la question du développement de quelques cycles iconographiques dans la sculpture médiévale de l'Italie Méridionale et de l'Occident*, in: *Atti del V Congresso Internazionale di Studi Bizantini* II, Roma 1940, 37–47.
- Bošković, *Sur un passage* = Dj. Bošković, *Sur un passage importante de la tradition serbe du physiologus*, *ПКЈИФ* 18/1–2 (1938) 5–8.
- Boué, *Recueil* = A. Boué, *Recueil d'itinéraires dans la Turquie d'Europe* I, Wien 1854.
- Bravmann, Cahen, *À propos de Qur'an* = M. M. Bravmann, C. Cahen, *À propos de Qur'an IX-29: Ḥattā yu 'īlū l-ġīzyata wahum šāġirūna*, *Arabica* 10/1 (1963) 94–95.
- Bréhier, *Уѣиуци* = L. Bréhier, *Уѣиуци из Грачанице*, *Старинар* 4 (1926–1927) 3–8.
- Bulatović, *Muzealizacija* = D. Bulatović, *Muzealizacija stvarnije budućnosti: baština i resursi*, *Muzeji* 2 (2009) 7–15.
- Bulić, *The Fortifications* = D. Bulić, *The Fortifications of the Late Antiquity and the Early Byzantine Period on the Later Territory of the South-Slavic Principalities, and Their Re-occupation*, in: *The World of the Slavs – Studies on the East, West and South Slavs: Civitas, Oppidas, Villas and Archeological Evidence (7th to 11th centuries AD)*, ed. S. Rudić, Belgrade 2013, 137–234.
- Burra Charter* = *Burra Charter for places of cultural significance (revised 1999) of Australia* ICOMOS
- Byzantine Heritage* = *Byzantine Heritage and Serbian Art* I–III, ed. D. Popović, D. Vojvodić, Belgrade 2016; I. *Processes of Byzantinisation and Serbian Archaeology*, ed. V. Bikić; II. *Sacral Art of the Serbian Lands in the Middle Ages*, ed. D. Vojvodić, D. Popović; III. *Imagining the Past. The Reception of the Middle Ages in Serbian Art from the 18th to the 21st Century*, ed. L. Merenik, V. Simić, I. Borozan.
- Byzantium* = *Byzantium. Faith and Power (1261–1557)*, ed. H. Evans, New York – New Haven 2014.
- Calò Mariani, *Due cattedrali* = M. S. Calò Mariani, *Due cattedrali del Molise. Termoli e Larino*, Roma 1979.
- Calò Mariani, *L'arte del Duecento* = M. S. Calò Mariani, *L'arte del Duecento in Puglia*, Torino 1984.

- CC-PAT (2001) 6/ATOO 332 = Council of Europe, *Study on the State of the Cultural Heritage in Kosovo. Part II: Analysis of Laws Relating to the Protection of the Cultural Heritage*, CC-PAT (2001) 6/ATOO 332, Strasbourg 2001.
- CC-PAT (2001)6/ATo1 001 = Council of Europe, *Study on the State of the Cultural Heritage in Kosovo. Part I: Political and Technical Components*, CC-PAT (2001)6/ATo1 001 Rev180101, Strasbourg 2001.
- Charter for the Protection (1990)* = Charter for the Protection and Management of the Archeological Heritage (1990) of ICOMOS.
- Charter on the Built (1999)* = *Charter on the Built Vernacular Heritage (1999)* of ICOMOS.
- Chastel, *Pojam baštine* = A. Chastel, *Pojam baštine*, Pogledi (18) 3–4 (Split 1988) 709–723.
- CHwB= Cultural Heritage without Borders (CHwB), *Fact Finding Mission to Kosovo 13–21 May 2000: Report, s. I.*, 2000.
- Cielo, *Monumenti romanici* = L. R. Cielo, *Monumenti romanici a S. Agata dei Goti*, Roma 1980.
- Cioffari, *Gli zar di Serbia* = G. Cioffari, *Gli zar di Serbia, la Puglia e S. Nicola*, Bari 1989.
- Crucified Kosovo* = *Crucified Kosovo II printed edition*, Belgrade, November 1999. (available at: https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://mitropolija.com/wp-content/uploads/2015/10/kosovo_crucified.pdf).
- Cultural Heritage* = *Cultural Heritage. Critical Concepts in Media and Cultural Studies*, ed. L. Smith, London 2006.
- Curzi, *Brindisi bicolore* = G. Curzi, *Brindisi bicolore. Materiali costruttivi e logiche decorative in una città medievale*, in: *Tangible Cities. Materiality and Identity in Southern Italy*, in: *Atti dell'International Workshop*, Roma 2017 (in press).
- Curzi, *Santa Maria del Casale* = G. Curzi, *Santa Maria del Casale a Brindisi. Arte, politica e culto nel Salento Angioino*, Roma 2013.
- Cvetković, *Franciscans and Medieval Serbia* = B. Cvetković, *Franciscans and Medieval Serbia: Evidence of Art*, Ikon 3 (2010) 247–260.
- Čanak-Medić, *L'architecture* = M. Čanak-Medić, *L'architecture da la première moitié du XIIIème siècle II. Les églises de Rascie*, Beograd 1995.
- Čanak-Medić, *Le monastère de Dečani* = M. Čanak-Medić, *Le monastère de Dečani. Le catholicon – architecture*, Belgrade 2007.
- Čanak-Medić, Čubrović, *Katedrala Svetog Tripuna* = M. Čanak-Medić, Z. Čubrović, *Katedrala Svetog Tripuna u Kotoru. Istorija, arhitektura, arhitektonska plastika i liturgijski nameštaj*, Kotor 2010.
- Ćirković, *I Serbi nel Medioevo* = S. Ćirković, *I Serbi nel Medioevo*, Milano 1992.
- Ćirković, *The Serbs* = Ćirković, *The Serbs*, Malden, MA 2004.
- Ćurčić, *Architecture in the Balkans* = S. Ćurčić, *Architecture in the Balkans from Diocletian to Suleyman the Magnificent*, New Haven – London 2010.
- Ćurčić, *Epitaphios* = S. Ćurčić, *Epitaphios*, in: *Byzantium at Princeton: Byzantine Art and Archaeology at Princeton University*, ed. S. Ćurčić, A. St. Clair, Princeton 1986, 135–138.
- Ćurčić, *Gračanica* = S. Ćurčić, *Gračanica. King Milutin's Church and Its Place in Late Byzantine Architecture*, University Park – London 1979.
- Ćurčić, *Late Byzantine Loca Sancta?* = S. Ćurčić, *Late Byzantine Loca Sancta? Some Questions Regarding the Form and Function of Epitaphioi*, in: *The Twilight of Byzantium. Aspects of Cultural and Religious History in the Late Byzantine Empire*, ed. S. Ćurčić, D. Mouriki, Princeton 1991, 251–261.
- Ćurčić, 'Renewed from the Very Foundations' = S. Ćurčić, 'Renewed from the Very Foundations'. *The Question of the Genesis of the Bogorodica Ljeviška in Prizren*, in: *Archeology in Architecture. Studies in Honor of Cecil L. Striker*, ed. J. J. Emerick, D. M. Deliyannis, Mainz 2005, 23–36.
- Ćurčić, *The Role* = S. Ćurčić, *The Role of the Late Byzantine Thessalonike in Church Architecture in the Balkans*, DOP 57 (2003) 65–84.
- Ćurčić, *Two Examples of Local Building Workshops* = S. Ćurčić, *Two Examples of Local Building Workshops in Fourteenth-Century Serbia*, *Зорпаф* 7 (1977) 45–51.
- D'Amico, *Per la storia* = R. D'Amico, *Per la storia dell'icona serba del Vaticano: il rapporto con le vicende della basilica di San Pietro e una sua "replica" seicentesca a Fano*, *Зорпаф* 28 (2000–2001) 89–100.
- D'Onofrio, *La cattedrale* = M. D'Onofrio, *La cattedrale di Caserta Vecchia*, Roma, 1993².
- Danilo Mlađi. *Bolje je nama u podvigu* = Danilo Mlađi. *Bolje je nama u podvigu smrt, nego li sa stidom život*, in: *Antologija stare srpske književnosti (XI–XVIII veka)*, izbor, prevodi i objašnjenja Đ. Sp. Radojičić, Beograd 1960, 110–111.
- Danilo Mlađi. *Loza Blagočastija* = Danilo Mlađi. *Loza Blagočastija*, in: *Antologija stare srpske književnosti (XI–XVIII veka)*, izbor, prevodi i objašnjenja Đ. Sp. Radojičić, Beograd 1960, 109.
- Danilo Mlađi. *Plać i ridanje* = Danilo Mlađi. *Plać i ridanje neutešimo*, in: *Antologija stare srpske književnosti (XI–XVIII veka)*, izbor, prevodi i objašnjenja Đ. Sp. Radojičić, Beograd 1960, 111–113.
- Darling, *Contested Territory* = L. Darling, *Contested Territory: Ottoman Holy War in Comparative Context*, *Studia Islamica* 91 (2000) 133–163.
- Davidović, *Serbian Scriptoria* = M. Davidović, *Serbian Scriptoria – Twelfth to Seventeenth Century*, in: *Свеуу српске рукоруисне књуије*, 69–88.
- Dedijer, *Sarajevo* = V. Dedijer, *Sarajevo 1914 I*, Beograd 1978.
- Der serbische Psalter* = *Der serbische Psalter. Faksimile-Ausgabe des Cod. slav. 4 der Bayerischen Staatsbibliothek Munchen I. Textband, II. Faximile*, ed. H. Belting, Wiesbaden 1978–1983.
- Đekić, Radovanović, *The Condition of Serbian Graveyards* = M. Đekić, D. Radovanović, *The Condition of Serbian Graveyards*, in: *The March Pogrom 2004–2014*, 167–178.

- Đekić, Radovanović, *The Condition of Urban Residential Quarters* = M. Đekić, D. Radovanović, *The Condition of Urban Residential Quarters*, in: *The March Pogrom 2004–2014*, 179–182.
- Đekić, Radovanović, *The Condition of Public Monuments* = M. Đekić, D. Radovanović, *The Condition of Public Monuments in Kosovo and Metohija in 2014 the eradication of Memory*, in: *The March Pogrom 2004–2014*, 183–186.
- Djurić, *Byzantinische Fresken* = V. J. Djurić, *Byzantinische Fresken in Jugoslawien*, München 1976.
- Djurić, *La peinture* = V. J. Djurić, *La peinture murale byzantine, XIIe et XIIIe siècles*, in: *Actes du XVe Congrès International d'études byzantines III. Art et Archéologie*, Athènes 1979, 1–96.
- Dragičević Šešić, *Cultural policies* = M. Dragičević Šešić, *Cultural policies, identities and monument building in Southeastern Europe*, in: *Cultural identity politics in the (post-)transitional societies: cultural transitions in Southeastern Europe*, ed. A. Milohnić, N. Švob-Đokić, Zagreb 2011, 31–46.
- Dragičević Šešić, Rogač Mijatović, *Balkan Dissonant Heritage Narratives* = M. Dragičević Šešić, Lj. Rogač Mijatović, *Balkan Dissonant Heritage Narratives (and Their Attractiveness) for Tourism*, *American Journal of Tourism Management* 3/1B (2014) 10–19.
- Društveno-sportski centar* = *Društveno-sportski centar „Boro i Ramiz“ u Prištini*, *Arhitekura urbanizam* 88–89 (1982) 11–13.
- Ermolin, *When Skanderbeg Meets Clinton* = D. S. Ermolin, *When Skanderbeg Meets Clinton: Cultural Landscape and Commemorative Strategies in Postwar Kosovo*, *Politička misao: časopis za politikologiju* 51/5 (2015) 157–173.
- Ethnicity* = *Ethnicity*, ed. J. Hutchinson, A. D. Smith, Oxford 1996.
- Evliyâ Çelebi* = *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi*, V. kitap, hazırl. Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, İbrahim Sezgin, Istanbul 2001.
- Exultet* = *Exultet. Rotoli liturgici del medioevo meridionale*, dir. scientifica di G. Cavallo, Roma 1994.
- Fall of the Serbian Empire* = *Fall of the Serbian Empire in: Kosovo: Heroic Songs of the Serbs*, translated by Helen Rootham, New York, 1920.
- Favole, *Le Marche* = P. Favole, *Le Marche*, Milano 1993.
- Final Report* = *Final Report: Project Urgent Protection of Natural and Cultural Heritage in Metohija* = *Финални извештај: Пројекат Ургентна заштитива природној и културној наслеђа у Мејтохији*, Београд: Центар за очување наслеђа Косова и Метохије – MNEMOSYNE, 2003 (available at: <http://bastina-kim.temerinski.com/FinalReport%202003.pdf>).
- Fisković, *Prvi poznati dubrovački graditelji* = C. Fisković, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, Zagreb 1955.
- Fotić, *The official explanations* = A. Fotić, *The official explanations for the confiscation and sale of monasteries (churches) and their estates at the time of Selim II*, *Turcica* 26 (1994) 33–54.
- Gandolfo, *Il senso del decoro* = F. Gandolfo, *Il senso del decoro. La scultura in pietra nell'Abruzzo Angioino e Aragoneso (1274–1496)*, Roma 2014.
- Gandolfo, *Simbolismo antiquario* = F. Gandolfo, *Simbolismo antiquario e potere papale*, *Studi Romani* 29 (1981) 9–28.
- Gligorijević, *Komintern* = B. Gligorijević, *Komintern, jugoslovensko i srpsko pitanje*, Beograd 1992.
- Gluziński, *U podstaw muzeologii* = W. Gluziński, *U podstaw muzeologii*, Warszawa 1980.
- Guiglia, *La decorazione pavimentale* = A. Guiglia, *La decorazione pavimentale bizantina in età paleologa*, in: *L'arte di Bisanzio e l'Italia al tempo dei Paleologi. 1261–1453*, ed. A. Iacobini, M. Della Valle, Roma 1999, 321–358.
- Guzina, *Sarajevski atentat* = A. Guzina, *Sarajevski atentat 1914: Prva varnica svjetskog požara. Spomen na desetogodišnjicu atentata*, Fojnica kod Gacka 1924.
- Hadžibegić, *Glavarina* = H. Hadžibegić, *Glavarina u osmanskoj državi*, Sarajevo 1966.
- Hahn, *Reise von Belgrad* = J. G. v. Hahn, *Reise von Belgrad nach Salonik*, Wien 1861.
- Hallensleben, *Die Malerschule des Königs Milutin* = H. Hallensleben, *Die Malerschule des Königs Milutin*, Giessen 1963.
- Handžić, *Dva prva popisa* = A. Handžić, *Dva prva popisa Zvorničkog sandžaka iz 1519. i 1533. godine*, Sarajevo 1986.
- Haustein, *Der Nemanjidenstammbaum* = E. Haustein, *Der Nemanjidenstammbaum. Studien zur mittelalterlichen serbischen Herrscherikonographie*, Bonn 1985.
- Herscher, Riedlmayer, *Architectural Heritage* = A. Herscher, A. Riedlmayer, *Architectural Heritage in Kosovo: A Post-War Report*, Cambridge, Mass., 2001.
- Hobsbawm, *Nations and Nationalism* = E. J. Hobsbawm, *Nations and Nationalism since 1780: Programme, Myth, Reality*, London 1992.
- ICOMOS evaluation (2004)* = *ICOMOS evaluation of cultural properties*, Suzhou 2004.
- ICOMOS evaluation (2006)* = *ICOMOS evaluation of cultural properties*, Vilnius 2006.
- Ignjatović, *Ivan Meštrović's Vidovdan Temple* = A. Ignjatović, *Ivan Meštrović's Vidovdan Temple and Primordial Yugoslavism*, *Slavic Review* 73/4 (2014) 828–858.
- Inalcik, *Ottoman Methods* = H. Inalcik, *Ottoman Methods of Conquest*, *Studia Islamica* 2 (1954) 103–129.
- International Charter (2000)* = *International Charter of Krakow*, Poland (2000).
- Ivan Meštrović* = *Ivan Meštrović: A Monograph*, ed. M. Ćurčin, London 1919.
- Ivanišević, Špehar, *Early Byzantine finds* = V. Ivanišević, P. Špehar, *Early Byzantine finds from Čečan and Gornji Streoc (Kosovo)*, *Старинар* 55 (2005) 133–159.
- Jovanović (V.), *Über den frühmittelalterlichen Schmuck* = V. Jovanović, *Über den frühmittelalterlichen Schmuck von Čečan auf Kosovo*, *Balcanoslavica* 5 (1976) 123–145.
- Jovanović (V.) et al., *Novo Brdo* = V. Jovanović, S. Ćirković, E. Zečević, V. Ivanišević, V. Radić, *Novo Brdo*, Beograd 2004.

- Jovanović, Vuksanović, *Matičane* = V. Jovanović, Lj. Vuksanović, *Matičane, nécropole sud-slave de Xe et XIe siècle*, Inventaria archaeologica, fascicule 25, Priština 1981.
- Kabashi, Gjinolli, *Kosovski modernizam* = L. Kabashi, I. Gjinolli, *Kosovski modernizam – arhitektonska počelnica*, Zagreb 2016.
- Kakridis, *Codex 88* = Y. Kakridis, *Codex 88 des Klosters Dečani und seine griechischen Vorlagen. Ein Kapitel der serbisch-byzantinischen Literaturbeziehungen im XIV Jahrhundert*, München 1988.
- Kakridis, *Dvoglas* = Y. Kakridis, *Dvoglas na reč ili dijalog? Traktati Grigorija Palame O ishodenju Svetoga duha u srpskoslovenskom prevodu XIV veka*, Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvisticu 54/2 (2011) 59–70.
- Kaleši, *Kada je crkva Bogorodice Ljeviške u Prizrenu pretvorena u džamiju* = H. Kaleši, *Kada je crkva Bogorodice Ljeviške u Prizrenu pretvorena u džamiju*, ПКИФ 28, св. 3–4 (1962) 253–261.
- Kappel, S. *Nicola in Bari* = K. Kappel, S. *Nicola in Bari und seine architektonische Nachfolge. Ein Bautypus des 11.–17. Jahrhunderts in Unteritalien und Dalmatien*, Worms am Rhein 1993.
- Karakušević, *Rad Zavoda* = R. Karakušević, *Rad Zavoda za zaštitu i proučavanje spomenika kulture AKMO od svog osnivanja do danas*, Glasnik MKiM 1 (1956) 357–365.
- Karchmar, *Draž Mihailović* = L. Karchmar, *Draž Mihailović and the Rise of the Četnik Movement 1941–1942 I*, New York – London 1987.
- Kašanin, *L'art yougoslave* = M. Kašanin, *L'art yougoslave des origines à nos jours*, Beograd 1939.
- Katić, *The Sancak* = T. Katić, *The Sancak of Prizren in the 15th and 16th Century*, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM) 33 (2013) 113–138.
- Kopp, *Die Skulpturen* = G. Kopp, *Die Skulpturen der Fassade von San Martino in Lucca*, Worms 1981.
- Korać, *L'architecture de Dečani* = V. Korać, *L'architecture de Dečani, tradition et innovation*, in: *Дечани и византијска уметност*, 149–157.
- Korać, *Les origines de l'architecture* = V. Korać, *Les origines de l'architecture de l'école de la Morava*, in: *Моравска школа и њено доба*, ed. B. J. Ђурић, Београд 1972, 147–168.
- Kosovo Day* = *Kosovo Day (1389–1916)*, London 1916.
- Kourkoutidou-Nikolaidou, *The Church of Christ the Saviour* = E. Kourkoutidou-Nikolaidou, *The Church of Christ the Saviour*, Thessaloniki 2008.
- Kovich, *Protector, Neighbour, Enemy* = M. Kovich, *Protector, Neighbour, Enemy: the Habsburg Empire and the Serbs (1780–1914)*, Studies in Ethnicity and Nationalism (2005) 81–102.
- Ković, *Il Cossovo* = M. Ković, *Il Cossovo e la Metochia nella Seconda guerra mondiale (1941–1944)*, Rivista trimestrale di studi storici 37/1 (2001) 79–93.
- Ković, *The Image of Kosovo Albanians* = M. Ković, „Drawing on Smaller Narrative Units”: *The Image of Kosovo Albanians in the Reports of Serbian Diplomats (1889–1912)*, Association Internationale d'Études du Sud-Est Européen Revue, 40–44 (2010–2014) 211–225.
- Kosovo. Orthodox Heritage* = *Kosovo. Orthodox Heritage and Contemporary Catastrophe*, ed. A. Lidov, Moscow 2007.
- Kritovac, *Uz „angažiranu arhitekturu“* = F. Kritovac, *Uz „angažiranu arhitekturu“ Andrije Mutnjakovića*, Čovjek i prostor 267 (1975) 10–13.
- Krsmanović, *The Byzantine Province in Change* = B. Krsmanović, *The Byzantine Province in Change (On the Threshold Between the 10th and the 11th Century)*, Belgrade–Athens 2008.
- Krstić, *Zakonodavstvo arhitektonske baštine* = B. Krstić, *Zakonodavstvo arhitektonske baštine*, Beograd 2006.
- Kuljić, *Tito: Sociološkoistorijska studija* = T. Kuljić, *Tito: Sociološkoistorijska studija*, Zrenjanin 2012.
- La Puglia* = *La Puglia fra Bisanzio e l'occidente*, saggi di P. Belli D'Elia, M. S. Calò Mariani, C. D. Fonseca, A. Guillou, V. Pace, Milano, 1980.
- Lahore Charter (1980)* = *Lahore Charter (1980) of UNESCO concerning the Conservation of Islamic Architectural Heritage*.
- Lazić, *Serbian Printed Book Decoration* = M. Lazić, *Serbian Printed Book Decoration in the 15th and 16th Centuries: Centres and Creative Production*, in: *Byzantine Heritage II*, 485–493.
- Lightbown, *Portrait or idealization* = R. Lightbown, *Portrait or idealization: the Ravello bust*, Apollo 127 (1988) 108–112.
- Liste indicative (1985)* = *Liste indicative des biens dont la Yougoslavie envisage de proposer l'inscription sur la Liste du patrimoine mondial* (decembre 1985).
- Longo, *Opus sectile* = R. Longo, *Opus sectile a Palermo nel secolo XII: sinergie e mutazioni nei cantieri di Santa Maria dell'Ammiraglio e della Cappella Palatina*, in: *La Sicilia e Bisanzio nei secoli XI e XII*, ed. R. Lavagnini, C. Rognoni, Palermo 2014, 299–341.
- Lowry, *The Nature of the Early Ottoman State* = H. Lowry, *The Nature of the Early Ottoman State*, Albany 2003.
- Mackenzie, Irby, *Travels* = G. Muir Mackenzie, A. P. Irby, *Travels in the Slavonic Provinces of Turkey-in-Europe*, London 1867.
- Makuljević, *State, society and visual culture* = N. Makuljević, *State, society and visual culture: late Ottoman architecture in Serbia, Macedonia and Bosnia and Herzegovina / Država, društvo i vizuelna kultura u Srbiji, Makedoniji i Bosni i Hercegovini*, in: *Centres and peripheries in Ottoman architecture: Rediscovering a Balkan Heritage*, ed. M. Hartmuth, Sarajevo 2011, 118–121.
- Makuljević, *Tanzimat* = N. Makuljević, *Tanzimat i vizuelno kreiranje javnog identiteta u Bosni i Hercegovini*, in: *Identitet Bosne i Hercegovine kroz historiju. Zbornik radova 2*, Institut za istoriju, Sarajevo 2011, 213–227.
- Makuljević, *The 'Zograph' Model* = N. Makuljević, *The 'Zograph' Model of Orthodox Painting in Southeast Europe 1830–1870*, Balcanica 34 (2003) 385–405.
- March pogrom* = *March pogrom in Kosovo and Metohija, March 17–19, 2004: with a survey of destroyed and endangered Christian*

- cultural heritage, ed. B. V. Jokić, Belgrade 2004 (available at: <http://bastina-kim.temerinski.com/MartovskiPogrom%202004.pdf>).
- Marjanović-Dušanić, *Patterns of Martyrial Sanctity* = S. Marjanović-Dušanić, *Patterns of Martyrial Sanctity in the Royal Ideology of Medieval Serbia. Continuity and Change*, *Balcanica* 37 (2007) 69–79.
- Marjanović-Dušanić, Vojvodić, *The Model of Empire* = S. Marjanović-Dušanić, D. Vojvodić, *The Model of Empire – The Idea and Image of Authority in Serbia (1299–1371)*, in: *Byzantine Heritage* II, 299–315.
- Marković, *Serbia in Byzantium* = M. Marković, *Serbia in Byzantium – the Patronage of Serbian Ktitors in the Byzantine Empire*, in: *Byzantine Heritage* II, 57–73.
- Marković, *The painter Eutychios* = M. Marković, *The painter Eutychios – father of Michael Astrapas and protomaster of the frescoes in the Church of the Virgin Peribleptos in Ohrid*, *ЗМСЛУ* 38 (2010) 9–34.
- Maroević, *Kako istaknuti povijesnost* = I. Maroević, *Kako istaknuti povijesnost spomenika arhitekture kod njegove obnove?*, *ГДКС* 2 (1978) 11–12.
- Maroević, *Spomenik kulture* = I. Maroević, *Spomenik kulture kao dokument*, *Pogledi* (18) 3–4 (Split 1988) 783–791.
- Maroević, *Uvod* = I. Maroević, *Uvod u muzeologiju*, Zagreb 1993.
- Matić, *Serbian Icon Painting* = M. Matić, *Serbian Icon Painting in the Territory under the Jurisdiction of the Renewed Patriarchate*, in: *Byzantine Heritage* II, 529–539.
- Megaw, *Notes on Recent Work* = A. Megaw, *Notes on Recent Work of the Byzantine Institute in Istanbul*, *DOP* 17 (1963) 333–371.
- Mesesnel, *Mittelaterliche figurale Skulpturen* = F. Mesesnel, *Mittelaterliche figurale Skulpturen im heutigen Südserbien*, in: *Atti del V Congresso internazionale di studi bizantini*, Roma 1936, 257–265.
- Meštrović, *Uspomene* = I. Meštrović, *Uspomene na političke ljude i događaje*, Zagreb 1969.
- Michel, *Histoire de l'art* = A. Michel, *Histoire de l'art. Depuis les premiers temps chrétiens jusqu'à nos jours* III/2, Paris 1908.
- Mihaljčić, *The Battle of Kosovo* = R. Mihaljčić, *The Battle of Kosovo in history and in popular tradition*, Beograd, 1989.
- Milenković, *Arhitektura* = A. Milenković, *Arhitektura: salonska vizura*, Beograd 2001.
- Millet, *L'ancien art serbe* = G. Millet, *L'ancien art serbe. Les églises*, Paris 1919.
- Millet, *L'église patriarcale* = G. Millet, *L'église patriarcale de Peć. Recherches et travaux de conservation exécutés par M. Georges Bošković*, in: *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres 77e année*, N. 3, Paris 1933, 350–355.
- Millet, *Recherches* = G. Millet, *Recherches sur l'iconographie de l'évangile aux XIVe, XVe et XVIe siècles d'après les monuments de Mistra, de la Macédoine et du Mont-Athos*, Paris 1916.
- Milosević, *To Christ and the Church* = N. Milosević, *To Christ and the Church – The Divine Eucharist as the All-Encompassing Mystery of the Church*, Los Angeles 2012.
- Minkov, *Conversion to Islam* = A. Minkov, *Conversion to Islam in the Balkans: Kisve Bahası Petitions and Ottoman Social Life 1670–1730*, Leiden–Boston 2004.
- Mitrović, *Stanična zgrada* = M. Mitrović, *Stanična zgrada Kosovo Polje. Projektant arh. Nikola Dobrović*, *Arhitektura urbanizam* 43 (1967) 34–35.
- Mladenović, *Tri značajna društvena centra* = D. Mladenović, *Tri značajna društvena centra*, *Arhitektura urbanizam* 88–89 (1982) 9–10.
- Мнемосине = Мнемосине. Финални извештај. Пројекат за ишћивање природној и културној наслеђа у Мејхохију, јул 2001 – јун 2002, Београд 2003.
- Monumenti = *Monumenti: promenljivo lice sećanja*, ed. D. Brumund, C. Pfeifer, Beograd 2012.
- Mother of God = *Mother of God, Representations of the Virgin in Byzantine Art*, ed. M. Vassilaki, Athens 2000.
- Mutnjaković, *Dileme* = A. Mutnjaković, *Dileme kosovske arhitekture*, *Arhitektura* 178–179 (1981) 12–18.
- Mutnjaković, *Narodna i Univerzitetska biblioteka* = A. Mutnjaković, *Narodna i Univerzitetska biblioteka Kosova u Prištini*, *Arhitektura* 178–179 (1981) 101–104.
- Mutnjaković, Mrduljaš, *Biblioteka u Prištini* = A. Mutnjaković, M. Mrduljaš, *Biblioteka u Prištini*, *Oris* 99 (2016) 124–136.
- Myslivec, *Svatý Jiří* = J. Myslivec, *Svatý Jiří ve východokřesťanském umění*, *Byzantinoslavica* 5 (1933–1934) 304–369.
- Nara Document (1994) = *Nara Document on Authenticity* (1994).
- Nicephori Gregorae *Byzantina historia* = *Nicephori Gregorae Byzantina historia* I–II, ed. L. Schopenus, Bonnae 1829–1830; III, ed. I. Bekkerus, Bonnae 1855.
- Nikolajewitsch, *Die Kirchliche Architektur* = B. S. Nikolajewitsch, *Die Kirchliche Architektur der Serben im Mittelalter*, Belgrad 1902.
- Nikolić, *The Reception of the Mythical Past* = J. Nikolić, *The Reception of the Mythical Past in the Art of Serbian Symbolism. The Finding of the Head of Prince Lazar by Đorđe Krstić and Marko Murat*, in: *Byzantine Heritage* III, 95–100.
- Novaković, *Damnatio memoriae* = J. Novaković, *Damnatio memoriae – Socijalističko nasleđe u ratu različitih sećanja*, in: *Српски језик, књижевност, уметност III. Уметничко наслеђе и рај* & *Музика и медију*, Крагујевац 2015, 155–162.
- Nyegosh, *The Mountain Wreath* = P. P. Nyegosh, *The Mountain Wreath*, transl. James W. Wiles, London, 1930.
- Oblast Brankovića = *Oblast Brankovića: opširni katastarski popis iz 1455. godine*, ed. H. Hadžibegić, A. Handžić, E. Kovačević, Sarajevo 1972.
- Okey, *Taming Balkan Nationalism* = R. Okey, *Taming Balkan Nationalism: The Habsburg „Civilizing Mission“ in Bosnia 1878–1914*, Oxford 2007.

- Okunev, *Monumenta* II = N. Okunev, *Monumenta artis Serbicae* II, Prague 1930.
- Okunëv, *Портрети королей-кїиїиоровъ* = N. L. Okunëv, *Портрети королей-кїиїиоровъ въ сербской церковной живописи*, *Byzantinoslavica* II/1 (1930) 74–96.
- Operational Guidelines* = *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*
- Orient et Occident* = *Orient et Occident méditerranéens au XIIIe siècle. Les programmes picturaux*, ed. F. Joubert, J.-P. Caillet, Paris 2012.
- Pace, *The 'Bust of Sigilgaita'* = V. Pace, *The 'Bust of Sigilgaita' at Ravello. From Secular Portrait to Marian Image?*, in: *A Reservoir of Ideas. Essays in honour of Paul Williamson*, ed. G. Davies, E. Townsend, London 2017, 104–114.
- Pajkić, *Crkve Sredačke župe* = P. Pajkić, *Crkve Sredačke župe iz turskog perioda*, *Glasnik MKiM* 3 (1958) 51–106.
- Pajkić, *Seoske crkve* = P. Pajkić, *Seoske crkve XVI i XVII veka na Kosovu*, *Glasnik MKiM* 13–14 (1984) 123–143.
- Palavestra, *Dogma* = P. Palavestra, *Dogma i utopija Dimitrija Mitrovića. Počeci srpske književne avangarde*, Beograd 1977.
- Panaitescu, *Liturghierul lui Macarie* = P. Panaitescu, *Liturghierul lui Macarie*, București 1961.
- Pantelić, *The Architecture of Dečani* = B. Pantelić, *The Architecture of Dečani and the Role of Archbishop Danilo II*, Wiesbaden 2002.
- Pavličić, *Dissonant heritage* = J. Pavličić, *Dissonant heritage and promotion of tourism in the case of Serbian medieval monuments in Kosovo*, *Journal of Tourism and Cultural Change* 14/3 (Special Issue: *Tourism, conflict and contested heritage in former Yugoslavia*) (Routledge 2016) 189–205.
- Pavlowitch, *A History of the Balkans* = S. K. Pavlowitch, *A History of the Balkans*, London and New York 1999.
- Pavlowitch, *Hitler's New Disorder* = S. K. Pavlowitch, *Hitler's New Disorder: The Second World War in Yugoslavia*, London 2008.
- Pavlowitch, *Serbia* = S. K. Pavlowitch, *Serbia: The History behind the Name*, London 2002.
- Pavlowitch, *The Improbable Survivor* = S. K. Pavlowitch, *The Improbable Survivor: Yugoslavia and its Problems 1918–1988*, London 1988.
- Pejić, *Art in the Serbian Lands* = S. Pejić, *Art in the Serbian Lands in the First Century under Ottoman Rule*, in: *Byzantine Heritage* II, 457–471.
- Pejić, *The Old State* = S. Pejić, *The Old State in the Foundations of the Renewed Church*, in: *Byzantine Heritage* II, 515–527.
- Perrino, *Santa Maria del Casale* = G. Perrino, *Affari pubblici e devozione privata. Santa Maria del Casale a Brindisi*, Bari 2013.
- Pertusi, *Martino Segono di Novo Brdo* = A. Pertusi, *Martino Segono di Novo Brdo, vescovo di Dulcigno, un umanista serbodalmata del tardo Quattrocento, vita e opere*, Roma 1981.
- Petković (V. R.), „Loza Nemanjića“ = V. R. Petković, „Loza Nemanjića“ u starom živopisu srpskom, *Narodna starina* 5/2 (1923) 97–100.
- Petković (V. R.), *La peinture serbe* = V. R. Petković, *La peinture serbe du Moyen âge* I, Beograd 1930; II, 1934.
- Petković (V. R.), *Un peintre* = V. R. Petković, *Un peintre serbe du XIVe siècle*, in: *Mélanges Charles Diehl* II, Paris 1930.
- Petković, *Art and Patronage* = S. Petković, *Art and Patronage in Serbia during the Early Period of Ottoman Rule (1450–1600)*, *BF* 16 (1990) 401–414.
- Petković, *Zograf Georgije Mitrofanović* = S. Petković, *Zograf Georgije Mitrofanović u Pečkoj Patrijaršiji*, *Glasnik MKiM* 9 (1964) 237–249.
- Petranović, *Srbija* = B. Petranović, *Srbija u Drugom svetskom ratu*, Beograd 1992.
- Popadić, *Vreme prošlo* = M. Popadić, *Vreme prošlo u vremenu sadašnjem: uvod u studije baštine*, Beograd 2015.
- Popović (D.), *A National 'Pantheon'* = D. Popović, *A National 'Pantheon': Sainly Cults at the Foundation of Serbian Medieval State and Church*, in: *Byzantine Heritage* II, 119–131.
- Popović (D.), *The Cult of St Peter of Koriša* = D. Popović, *The Cult of St Peter of Koriša. Stages of Development and Patterns*, *Balkanica* 28 (1997) 181–211.
- Popović (D.), *The Deserts and Holy Mountains* = D. Popović, *The Deserts and Holy Mountains of Medieval Serbia. Written Sources, spatial patterns, architectural designs*, in: *Heilige Berge und Wüsten, Byzanz und seine Umfeld*, ed. P. Soustal, Wien 2009, 53–69.
- Popović (M.), *The Cosmopolitan milieu* = Popović (M.), *The Cosmopolitan milieu of Serbian Towns*, in: *Byzantine Heritage* I, 151–157.
- Popović (M.), *From the Roman Castel* = M. Popović, *From the Roman Castel to the Serbian Medieval City*, in: *Byzantine Heritage* I, 53–65.
- Popović (M.), *Vidovdan i Časni krst* = M. Popović, *Vidovdan i Časni krst. Ogledi iz književne arheologije*, Beograd 2007.
- Popović (V. B.), *Challenges of National Identity* = V. B. Popović, *Challenges of National Identity*, in: *Contemporary Symbols of Personal, Cultural, and National Identity: Historical and Psychological Perspectives* (in press).
- Preliminary Technical Assessment* = *Preliminary Technical Assessment on the Religious Buildings / Ensembles and Cultural Sites damaged in March 2004 in Kosovo*.
- Pulaha, *Defteri i Regjistrimit* = S. Pulaha, *Defteri i Regjistrimit të sanxhakut të Shkodrës i vitit 1485*, I–II, Tiranë 1974.
- Radičević, *Medieval necropolises* = D. Radičević, *Medieval necropolises of 9th–11th century in the lower Serbian Danube river basin*, *Istros* 19 (2013) 469–514.
- Radojčić, *Malerei der Palaologischen Renaissance* = S. Radojčić, *Die Entstehung der Malerei der Palaologischen Renaissance*, *JOBG* 7 (1958) 105–124.
- Radojević, *Hotel „Priština“* = A. Radojević, *Hotel „Priština“ u Prištini*, *Arhitektura urbanizam* 82 (1979) 30–32.

- Rakić, *Art of the Restored Patriarchate of Peć* = Z. Rakić, *Art of the Restored Patriarchate of Peć (1557–1690)*, in: *Byzantine Heritage* II, 497–514.
- Rakić, *The Church of St. John the Baptist* = Z. Rakić, *The Church of St. John the Baptist at Crkolez*, Belgrade 2007.
- Rassam, *Traditional Houses* = S. Rassam, *Traditional Houses in Western Kosovo: A Descriptive Survey of Kullas in the Municipalities of Istok and Klina*, 2001; published at: <https://archnet.org/sites/2969/publications/3337>.
- Recommendation (1992) = Recommendation of the Security Council of 19 September 1992, 7th plenary meeting.*
- Report on the Condition of Churches = Documentation of the Co-ordination Center for Kosovo and Metohija, Report on the Condition of Churches in the District of Kosovo – Pomoravlje*, Belgrade 2002.
- Resolution (1996) = Resolution of the Security Council of 2 October 1996.*
- Resolution (2000) = Resolution adopted by the General Assembly of 1 November 2000, 48th plenary meeting.*
- Riegl, *Der moderne Denkmalkultus* = A. Riegl, *Der moderne Denkmalkultus, seine Wesen und seine Entstehung*, Wien 1903.
- Riegl, *Moderni kult* = A. Riegl, *Moderni kult spomenika, njegova bit, njegov postanak*, in: *Anatomija povjesnog spomenika*, ed. M. Špikić, Zagreb 2006, 349–411.
- Rizaj, *Političko-upravni sistem* = S. Rizaj, *Političko-upravni sistem na Kosovu i Metohiji od XV do XVII veka*, Albanološka istraživanja 2 (1965) 293–308.
- Ronchi, *La cattedrale di Trani* = B. Ronchi, *La cattedrale di Trani*, Fasano 1985.
- Sahler, *Buchbesprechung* = I. Sahler, *Buchbesprechung*, Zeitschrift für Kunstgeschichte 58 (1995) 263–274.
- Salazar, *Community-based cultural tourism* = N. Salazar, *Community-based cultural tourism: issues, threats and opportunities*, Journal of Sustainable Tourism 20/1 (2012) 9–22.
- Schilb, *Byzantine Identity* = H. Schilb, *Byzantine Identity and Its Patrons. Embroidered Aères and Epitaphioi of the Palaiologan and Post-Byzantine Periods*, Bloomington 2009 (unpublished doctoral thesis, Indiana University).
- Schmengler, *Die Masken* = D. Schmengler, *Die Masken von Reims. Zur Genese negativer Ausdrucksformen zwischen tradition und Innovation*, Berlin–München 2016.
- Serbia = Serbia. The Cultural Bridge Between East and West*, Novi Sad 2010.
- Serbia in the Great War = Serbia in the Great War: Anglo-Saxon Testimonies and Historical Analysis*, ed. D. Bataković, Belgrade 2014.
- Serbian Artistic Heritage = Serbian Artistic Heritage in Kosovo and Metohija. Identity, significance, vulnerability*, catalogue of the exhibition, Belgrade 2017.
- Shaw (S. J.), Shaw (E. K.), *History of the Ottoman Empire* = S. J. Shaw, E. K. Shaw, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey. Vol. 2: Reform, Revolution, and Republic: The Rise of Modern Turkey, 1808–1975*, Cambridge 1977.
- Shukriu, *Kisha* = E. Shukriu, *Kisha e Shën Prendës-Prizren*, Prishtinë 2012.
- Simić, *The Image of The Past* = V. Simić, *The Image of The Past as Historical Argument. The Reception of the Middle Ages in Serbian Baroque Art*, in: *Byzantine Heritage* III, 11–23.
- Smirnov, Bošković, *L'Eglise* = S. Smirnov, Đ. Bošković, *L'Eglise de la Mère-de-Dieu de Hvosno*, Старица 10–11 (1935–1936) 47–82.
- Smith (A. D.), *Nacionalni identitet* = A. D. Smit, *Nacionalni identitet*, Beograd 1998.
- Smith (A. D.), *Chosen Peoples* = A. D. Smith, *Chosen Peoples: Sacred Sources of National Identity*, Oxford 2003.
- Smith (A. D.), *Ethno-symbolism* = A. D. Smith, *Ethno-symbolism and Nationalism: A Cultural Approach*, London – New York 2009.
- Smith (A. D.), *Myths and Memories* = A. D. Smith, *Myths and Memories of the Nation*, Oxford 1999.
- Smith (A. D.), *Nationalism and Modernism* = A. D. Smith, *Nationalism and Modernism: A critical survey of recent theories of nation and nationalism*, London – New York 2003.
- Smith (A. D.), *The Cultural Foundations* = A. D. Smith, *The Cultural Foundations of Nationalism: Hierarchy, Covenant and Republic*, Oxford 2008.
- Smith (A. D.), *The Ethnic Origins* = A. D. Smith, *The Ethnic Origins of Nations*, Oxford 1996.
- Smith (L.), *The Uses of Heritage* = L. Smith, *The Uses of Heritage*, London – New York 2006.
- Speciale, *Montecassino* = L. Speciale, *Montecassino e la Riforma Gregoriana. L'Exultet Vat. Barb. Lat 592*, Roma 1991.
- Srhoj, *Ivan Meštrović i politika* = V. Srhoj, *Ivan Meštrović i politika kao prostor ahistorijskog idealizma*, Ars Adriatica 4 (2014) 369–384.
- Stevović, *Byzantine and Romanesque-Gothic Conceptions* = I. Stevović, *Byzantine and Romanesque-Gothic Conceptions in Serbian Architecture and Sculpture in the 14th Century (till 1371)*, in: *Byzantine Heritage* II, 317–329.
- Strajnić, *Srpske zadužbine* = K. Strajnić, *Srpske zadužbine*, Beograd 1919.
- Stránský, *Temelji opće muzeologije* = Z. Z. Stránský, *Temelji opće muzeologije*, Muzeologija 8 (Zagreb 1970) 40–91.
- Subotić, *L'église Saint-Démétrios* = G. Subotić, *L'église Saint-Démétrios à la patriarchie de Peć*, Beograd 1964.
- Subotić, *Terra sacra* = G. Subotić, *Terra sacra. L'arte del Cossovo*, Milano 1997.
- Šabanović, *Bosanski pašaluk* = H. Šabanović, *Bosanski pašaluk. Postanak i upravna podjela*, Sarajevo 1982.
- Stoianovich, *Balkan Worlds* = T. Stoianovich, *Balkan Worlds: The First and Last Europe*, Armonk and London 1994.

- Šabanović, *Krajište Isa-bega Ishakovića* = H. Šabanović, *Krajište Isa-bega Ishakovića: zbirni katastarski popis iz 1455. godine*, Sarajevo 1964.
- Šljukić, *Mit kao sudbina* = S. Šljukić, *Mit kao sudbina: Prilog demitologizaciji demitologizacije*, Sremski Karlovci 2011.
- Šola, *Essays On Museums* = T. Šola, *Essays On Museums And Their Theory: towards the cybernetic museum*, Helsinki 1997.
- Šola, *Prilog mogućoj definiciji muzeologije* = T. Šola, *Prilog mogućoj definiciji muzeologije*, *Informatica Museologica* 1–3 (1984) 67–69.
- Špadijer, Todić, *Longin* = I. Špadijer, B. Todić, *Emergence of Versatile Artistic Personalities – Longin*, in: *Byzantine Heritage II*, 565–573.
- Štraus, *Arhitektura Jugoslavije* = I. Štraus, *Arhitektura Jugoslavije 1945–1990*, Sarajevo 1991.
- Šuput, *Banjska monastery* = M. Šuput, *Banjska monastery*, Belgrade 2003.
- Tachiaos, *Nouvelles considérations* = A. E. Tachiaos, *Nouvelles considérations sur l'oeuvre littéraire de Démétrius Cantacuzène*, *Cyrrilomethodianum* 1 (1971) 131–182.
- Taft, *The Byzantine Rite* = R. Taft, *The Byzantine Rite. A Short History*, Collegeville 1992.
- The Christian Heritage = The Christian Heritage of Kosovo and Metohija. The Historical and Spiritual Heartland of the Serbian People*, ed. Bishop Maxim (Vasiljević), Los Angeles 2015.
- The Lay of Kossovo = The Lay of Kossovo: Serbia's Past and Present (1389–1911)*, London 1917.
- The loss of a civilization = The loss of a civilization: Destruction of cultural heritage in occupied Cyprus*, ed. M. Miltiadou, Nicosia 2012.
- The March Pogrom 2004–2014 = The March Pogrom 2004–2014*, Belgrade 2014 (available at: <http://bastina-kim.temerinski.com/POGROM%202004–2014.pdf>).
- The New Museology = The New Museology*, ed. P. Vergo, London 1989.
- Todić, *Serbian Medieval Painting* = B. Todić, *Serbian Medieval Painting. The Age of King Milutin*, Belgrade 1999.
- Todić, *Serbian Monumental Art* = B. Todić, *Serbian Monumental Art of the 13th Century*, in: *Byzantine Heritage II*, 213–231.
- Todić, Čanak-Medić, *The Dečani Monastery* = B. Todić, M. Čanak-Medić, *The Dečani Monastery*, Belgrade 2013.
- Tomić, *Pravna zaštita* = S. Tomić, *Pravna zaštita spomenika kulture u Jugoslaviji*, Beograd 1958.
- Treasures of Mont Athos = Treasures of Mont Athos*, Thessaloniki 1997.
- Tsitouridou, *Les fresques du XIIIe siècle* = A. Tsitouridou, *Les fresques du XIIIe siècle dans l'église de la Porta-Panaghia en Thessalie*, *Actes du XVe Congrès International d'études byzantines. II B*, Athènes 1981, 863–878.
- Tunbridge, Ashworth, *Dissonant heritage* = J. E. Tunbridge, G. J. Ashworth, *Dissonant heritage, the management of the past as a resource in conflict*, New York 1996.
- UNESCO Intergovernmental committie (2016) = UNESCO – Intergovernmental committie for the protection of the World cultural and netural heritage, *Operetional Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*, Paris 2016.
- UNESCO *Operational Guidelines* (1972) = UNESCO *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention* (1972).
- UNESCO *World Heritage* (1972) = UNESCO *World Heritage Convention* (1972).
- UNESCO *World Heritage* (2002) = UNESCO – World Heritage Committee, *Convention concerning the protection of the World cultural and natural heritage*, Budapest 2002.
- UNESCO *World Heritage* (2005) = UNESCO – World Heritage Committee, *Convention concerning the protection of the World cultural and natural heritage*, Durban 2005.
- UNESCO *World Heritage* (2006) = UNESCO – World Heritage Committee, *Convention concerning the protection of the World cultural and natural heritage*, Vilnius 2006.
- UNESCO *World Heritage* (2008) = UNESCO – World Heritage Committee, *Convention concerning the protection of the World cultural and natural heritage*, Quebec City 2008.
- UNESCO, *Cultural Heritage in Kosovo* (2003) = UNESCO, *Cultural Heritage in Kosovo: Protection and conservation of a multi-ethnic heritage in danger: Mission report*, 2003.
- UNESCO, *Cultural Heritage in Kosovo* (2004) = UNESCO, *Cultural Heritage in Kosovo: Protection and conservation of a multi-ethnic heritage in danger: Mission report*, 2004.
- Venice Charter* (1964) = *Venice Charter* (1964) of ICOMOS.
- Vojvodić, *On the Boundary among Worlds and Cultures* = D. Vojvodić, *On the Boundary among Worlds and Cultures – The Essence and Spaces of Serbian Medieval Art*, in: *Byzantine Heritage II*, 13–39.
- Vojvodić, *Newly discovered portraits* = D. Vojvodić, *Newly discovered portraits of rulers and the dating of the oldest frescoes in Lipljan*, *Зорпаф* 36 (2012) 143–155.
- Vojvodić, *Serbian Art* = D. Vojvodić, *Serbian Art from the beginning of the 14th century till the fall of the Nemanjić state*, in: *Byzantine Heritage II*, 271–297.
- Vukotić Lazar, *Beogradsko razdoblje* = M. Vukotić Lazar, *Beogradsko razdoblje arhitekta Nikole Dobrovića (1945–1967)*, Beograd 2002.
- Walter, *The Iconographical Sources* = Ch. Walter, *The Iconographical Sources for the Coronation of Milutin and Simonida at Gračanica*, in: *Византијска уметност*, 183–200.
- Washington Charter* (1987) = *Washington Charter on the Conservation of Historic Towns and Areas* (1987).
- Weitzmann et al., *The Icon* = K. Weitzmann et al., *The Icon*, New York 1982.

- Wratislaw-Mitrovic, Okunev, *La Dormition* = L. Wratislaw-Mitrovic, N. Okunev, *La Dormition de la Sainte Vierge dans la peinture médiévale orthodoxe*, *Byzantinoslavica* III/1 (1931) 134–173.
- Zečević, *Glass of Novo Brdo* = E. Zečević, *Glass of Novo Brdo and its significance in Late Medieval glass production*, in: *Annales du 18e congrès de l'association internationale pour l'histoire du verre*, ed. D. Ignatiadou, A. Antonaras, Thessaloniki 2012, 414–418.
- Zhelto, *A Slavonic Translation* = M. Zheltov, *A Slavonic Translation of the Eucharistic Diataxis of Philotheos Kokkinos from a Lost Manuscript (Athos Agiou Pavlou 149)*, in: *ΤΟΧΟΤΗΣ: Studi per Stefano Parenti*, ed. D. Galadza, N. Glibetić, G. Radle, Grottaferata 2010, 345–359.
- Zirojević, *Posedi* = O. Zirojević, *Posedi manastira u Skadarskom sandžaku*, Novi Pazar 1999.
- Βαφειάδης, *Υστερη βυζαντινή ζωγραφική* = K. M. Βαφειάδης, *Υστερη βυζαντινή ζωγραφική. Χώρος και μορφή στην τέχνη της Κωνσταντινουπόλεως 1150–1450*, Αθήνα 2015.
- Βοκοτόπουλος, *Βυζαντινές εικόνες* = Π. Βοκοτόπουλος, *Βυζαντινές εικόνες*, Αθήνα 1995.
- Η Βλαχέρνα της Άρτας* = *Η Βλαχέρνα της Άρτας*, ed. B. N. Παπαδοπούλου, Άρτα 2015.
- Ζάρρας, *Η παλαιολόγεια εικόνα του Χριστού* = N. Ζάρρας, *Η παλαιολόγεια εικόνα του Χριστού εν δόξη με τους αποστόλους στο Μουσείο του Ελληνικού Ινστιτούτου της Βενετίας*, ΔΧΑΕ 34 (2013) 239–252.
- Аксић, *Положај аутономних јокрајина* = С. Аксић, *Положај аутономних јокрајина у уставином систему СФРЈ*, Београд 1967.
- Андрејевић, *Прејиварања цркава у џамије* = А. Андрејевић, *Прејиварања цркава у џамије*, ЗМСЛУ 12 (1976) 98–117.
- Андрић, *Њејош* = И. Андрић, *Њејош као јурајични јунак Косовске мисли*, in: *idem*, *Умјетник и њејово дело*, Сабрана дела Иве Андрића 13, Београд 1981.
- Антонијевић, *Албански злочини наг Србима* = Н. Антонијевић, *Албански злочини наг Србима на Косову и Мејохији за време Друјој свејтској рајиа. Документии државне комисије за ујврђивање злочина окујиајора и њихових јомајача*, Београд 2004.
- Антонијевић, *Рајини злочини* = Н. Антонијевић, *Рајини злочини на Косову и Мејохији 1941–1945*, Београд 2016 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Philosophy).
- Археолојиа Косова и Мејохије = *Археолојиа Косова и Мејохије. Зборник радова*, ed. А. Бачкалов, Београд 2007.
- Археолошко блајо Косова и Мејохије = *Археолошко блајо Косова и Мејохије: од неолијиа до раној средњеј века I* (Collection of papers), II (Catalogue), ed. Н. Тасић, Београд–Приштина 1998.
- Афанасјева, *Славјанская литургия* = Т. И. Афанасјева, *Славјанская литургия Преждеосвященных Даров XII–XV вв. Текстология и язык*, Санкт-Петербург, 2004.
- Бадић, *Краљева црква* = Г. Бадић, *Краљева црква у Сјуденици*, Београд 1987.
- Балабановић, *Конзервација живојиса* = П. Балабановић, *Конзервација живојиса доње цркве св. Димитрија у Појрађу код Пећи*, СКМ 4–5 (1968–1971) 437–439.
- Батавељић, *Крајиак јрејлед* = О. Батавељић, *Крајиак јрејлед рада Завода за зашјиију и научно јроучавање сјоменика кулјуре НР Срдије*, ЗССК 1/1 (1950) 202–207.
- Батаковић, *Анархија и јеноцид* = Д. Т. Батаковић, *Анархија и јеноцид наг Србима 1897–1912*, in: Самарцић et al., *Косово и Мејохија*, 249–280.
- Батаковић, *Косово и Мејохија* = Д. Т. Батаковић, *Косово и Мејохија у срјско-арбанашким односима*, Београд 2006.
- Батаковић, *Косово и Мејохија. Исијорија и идеолојиа* = Д. Т. Батаковић, *Косово и Мејохија. Исијорија и идеолојиа*, Београд–Ваљево–Србиње 1998.
- Батаковић, *Косово и Мејохија: исјоријско наслеђе* = Д. Т. Батаковић, *Косово и Мејохија: исјоријско наслеђе и јеојолијичка ојраничења*, in: *Косово и Мејохија – изазови и одјовори: зборник радова са окујлој сјола Гејојолијичка судјина Косова и Мејохије*, Београд 1997, 361–387.
- Батаковић, *Од срјске револуције* = Д. Т. Батаковић, *Од срјске револуције до исјочне кризе: 1804–1875*, in: Самарцић et al., *Косово и Мејохија*, 171–208.
- Батаковић, *Ослодођење Косова и Мејохије* = Д. Т. Батаковић, *Ослодођење Косова и Мејохије*, in: Самарцић et al., *Косово и Мејохија*, 281–300.
- Батаковић, *Улазак у сферу евројској инјересовања* = Д. Батаковић, *Улазак у сферу евројској инјересовања*, in: Р. Самарцић et al, *Косово и Мејохија*, 209–247.
- Бачкалов, *Археолошка исјраживања* = А. Бачкалов, *Археолошка исјраживања средњовековних локалјијетиа на Косову и Мејохији*, in: *Археолојиа Косова и Мејохије*, 119–128.
- Бачкалов, *Кулине на Ибру* = А. Бачкалов, *Кулине на Ибру – средњовековна црква и некројола*, Косовско-метохијски зборник 3 (2005) 107–115.
- Биговић, *Од Свечовека до Бојочовека* = Р. Биговић, *Од Свечовека до Бојочовека. Хришћанска филосојиа владије Николаја Велимировића*, Београд 1998.
- Бикић, *Прилој кулјурној сјрајиијрафији* = В. Бикић, *Прилој кулјурној сјрајиијрафији манасјира Свејих арханђела код Призрена*, Стариар 47 (1996) 279–286.
- Бикић, *Прсијење из Бањске* = В. Бикић, *Прсијење из Бањске: иденјификација и умјетничко-занайски конјексји*, Саопштења 48 (2016) 79–89.
- Благојевић, *Архиејиској Сава – вожд ојачасјива* = М. Благојевић, *Архиејиској Сава – вожд ојачасјива*, in: *idem*,

- Немањићи и Лазаревићи и српска средњовековна државност, Београд 2004, 101–113.
- Благојевић, *О националним и државним интересима* = М. Благојевић, *О националним и државним интересима у делима Доментијана – Срби изабрани народ*, ИГ 1–2 (1994) 15–28.
- Благојевић, *Поседи манастира Хиландара* = М. Благојевић, *Поседи манастира Хиландара на Косову и Метихији (XII–XV век)*, Београд 2006.
- Благојевић, *Српска административна јодела* = М. Благојевић, *Српска административна јодела Косова и Метихије у XII веку*, in: *Срби на Косову и Метихији*, ed. С. Карамата, Ч. Оцић, Научни скупови САНУ СХП, Одељење друштвених наука 26, Београд 2006, 125–138.
- Благојевић, *Територије кнеза Лазара* = М. Благојевић, *Територије кнеза Лазара на Косову и Метихији*, in: *Косово и Метихија – прошлости, садашњости, будућности*, Научни скупови САНУ СХУ, Одељење друштвених наука 28, Београд 2007, 5–18.
- Благојевић, *Хиландарски поседи* = М. Благојевић, *Хиландарски поседи на Косову и Метихији (XII–XV век)*, Хиландарски зборник 12 (2008) 11–34.
- Богдановић, *Инвентар ћирилских рукописа* = Д. Богдановић, *Инвентар ћирилских рукописа у Југославији (XI–XVII века)*, Београд 1982.
- Богдановић, *Историја стваре српске књижевности* = Д. Богдановић, *Историја стваре српске књижевности*, Београд 1980 (1991²).
- Богдановић, *Каталози ћирилских рукописа* = Д. Богдановић, *Каталози ћирилских рукописа манастира Хиландара*, Београд 1978.
- Богдановић, *Књига о Косову* (1990) = Д. Богдановић, *Књига о Косову*, Београд 1990.
- Богдановић, *Књига о Косову* = Д. Богдановић, *Књига о Косову*, Београд 1986.
- Богдановић, *Смисао Раванице* = Д. Богдановић, *Смисао Раванице*, in: *Манастир Раваница*, 9–17.
- Божиновић, *Вавић, Сукова времена* = Б. Божиновић, М. Вавић, *Сукова времена на Косову и Метихији, квислинзи и лабораторија у Другом светском рату*, Београд 1991.
- Бој на Косову* = *Бој на Косову, стварија и новија сазнања*, ed. Р. Михаљчић, Београд 1992.
- Борозан (Ђ.), *Велика Алданија* = Ђ. Борозан, *Велика Алданија, јоријекло – идеје – пракса*, Београд 1995.
- Бошковић, *VII. Извештаји* = Ђ. Бошковић, *VII. Извештаји о проучавању сјоменика*, Годишњак СКА 37 (1928) 209–218.
- Бошковић, *Археолошка истраживања* = Ђ. Бошковић, *Археолошка истраживања Новог Брда*, in: *Велика археолошка налазишта у Србији*, ed. Д. Вученов, Београд 1974, 99–117.
- Бошковић, *Архитектонски извештаји 1* = Ђ. Бошковић, *Архитектонски извештаји 1. Осигуравање Пећке патријаршије*, ГСНД 11 (1932) 212–215.
- Бошковић, *Белешке* = Ђ. Бошковић, *Белешке са путовања*, Старинар 7 (1932) 88–129.
- Бошковић, *Значај сјоменика* = Ђ. Бошковић, *Значај сјоменика наше стваре архитектуре*, Уметнички преглед 3 (децембар 1937) 67–71.
- Бошковић, *Извештај* = Ђ. Бошковић, *Извештај и крајке белешке са путовања В. Јужна Србија I. Околина Косовске Митровице*, Старинар 6 (1931) 140–189.
- Бошковић, *Комисија* = Ђ. Бошковић, *Комисија за чување ствари сјоменика*, Југословенски историски часопис 5/1–2 (1939) 366–371.
- Бошковић, *О сликаној декорацији* = Ђ. Бошковић, *О сликаној декорацији на фасадама Пећке патријаршије*, Старинар 18 (1967) 91–102.
- Бошковић, *Осигуравање* = Ђ. Бошковић, *Осигуравање пећке патријаршије*, СКГ 34/6 (16. новембар 1931) 438–442.
- Бошковић, *Осигуравање и ресторација* = Ђ. Бошковић, *Осигуравање и ресторација цркве манастира Св. Патријаршије у Пећи*, Старинар 8–9 (1933–1934) 90–165.
- Бошковић, *Правне одредбе* = Ђ. Бошковић, *Сјоменици прошлости и њихово обезбеђивање I. Правне одредбе и организација*, СКГ 38/5 (1. март 1933) 373–380.
- Бошковић, *Прва сојствена искуства* = Ђ. Бошковић, *Прва сојствена искуства, проблеми перспективе*, in: *Сећања конзервативора*, ed. Р. Станић, Београд 1982, 15–27.
- Бошковић, *Пред радом* = Ђ. Бошковић, *Пред радом на осигуравању Бањске*, Старинар 13 (1938) 214–229.
- Бошковић, *Проблем* = Ђ. Бошковић, *Проблем српске средњовековне архитектуре. Пићање нартекса и екснартекса. Скица за једно истраживање*, СКГ 42/1 (1. мај 1934) 47–52.
- Бошковић, *Рад на ресторисању* (1931) = Ђ. Бошковић, *Рад на ресторисању, конзервирању и проучавању средњовековних сјоменика*, Годишњак СКА 39 (1931) 217–237.
- Бошковић, *Рад на ресторисању* (1932) = Ђ. Бошковић, *Рад на ресторисању, конзервирању и проучавању средњовековних сјоменика*, Годишњак СКА 40 (1932) 255–261.
- Бошковић, *Рушевине Св. Николе* = Ђ. Бошковић, *Рушевине Св. Николе у комплексу грађевина манастира Св. Арханђела код Призрена*, ГСНД 11 (1932) 231–233.
- Бошковић, *Сјоменици прошлости I* = Ђ. Бошковић, *Сјоменици прошлости и њихово обезбеђивање I. Правне одредбе и организација*, СКГ 38/5 (1. март 1933) 373–380.
- Бошковић, *Сјоменици прошлости III* = Ђ. Бошковић, *Сјоменици прошлости и њихово обезбеђивање III. Рад на њиховом осигурању у нашој земљи*, СКГ 38/7 (1. април 1933) 533–544.
- Бошковић, *Ствање средњовековних сјоменика* = Ђ. Бошковић, *Ствање средњовековних сјоменика у југозападној Србији, Космету и североисточном делу Црне Горе*, Музеји 1 (1948) 96–105.
- Бошковић, Љубинковић, *Исписница Пејра Коришког* = Ђ. Бошковић, Р. Љубинковић, *Исписница Пејра Коришког. Историја и живопис*, Старинар 7–8 (1956–1957) 93–112.

- Бошковић, Петковић, *Манастир Дечани* = Ђ. Бошковић, В. Р. Петковић, *Манастир Дечани I–II*, Београд 1941.
- Бргуљан, *Извори* = В. Бргуљан, *Извори сјоменичкој йрава у Јујославији*, Београд 2000.
- Бргуљан, *Сјоменичко йраво* = В. Бргуљан, *Сјоменичко йраво*, Београд 2006.
- Бргуљан, *Уредба о зашћиии* = В. Бргуљан, *Уредба о зашћиии сјоменика древносћии од 1844*, ГДКС 18 (1994) 13–14.
- Бреје, *Срјске цркве* = Л. Бреје, *Срјске цркве и романска уметносћии*, *Старинар* 1 (1922) 33–46.
- Бркић, *Ѓивоћии Срба свећиићелја* = А. Бркић, *Ѓивоћии Срба свећиићелја йод сводовима цркава Пећке йајријаршије*, Београд 1964.
- Бубало, *Један незайажен извор* = Ђ. Бубало, *Један незайажен извор о Косовској дщи*, *Војноисторијски гласник* 2 (2015) 33–53.
- Бубало, *О йрейисима* = Ђ. Бубало, *О йрейисима йовеље краља Уроша I, храму Свећии Николе у Хвосну (1276/77). Прилоћ йознавању настјанка збирке *Мопитента Serbia* Франца Миклошича*, *ССА* 3 (2004) 169–183.
- Бубало, *Срјска земља и йоморска* = Ђ. Бубало, *Срјска земља и йоморска у доба владавине Немањића I. Од Садора у Расу до Сабора у Дежеву*, Београд 2016.
- Булатовић, *Башићинсћиво* = Д. Булатовић, *Башићинсћиво или о незадорављању*, *Крушевачки зборник* 11 (2005) 7–20.
- Вајцман et al., *Иконе* = К. Вајцман и др. *Иконе*, Београд 1983.
- Васић, *Архиејиској Данило II* = М. Васић, *Архиејиској Данило II – монах и уметник*, *ПКЈИФ* 6/2 (1926) 231–264.
- Васић, *Жича и Лазарица* = М. Васић, *Жича и Лазарица. Сћу-дије из срјске уметносћии средњеј века*, Београд 1928.
- Велики рај* Србије = *Велики рај Србије за ослобођење и уједињење Срба, Хрвајта и Словенаца*, књ. XIII–XIV, Београд 1928.
- Велимировић, *Васојевићи* = М. Велимировић, *Васојевићи, Полимље, Метјохија*, *Годишњица Николе Чупића* 18 (1898) 53–189.
- Веселиновић, *Кроз Косово* = М. В. Веселиновић, *Кроз Косово*, *Годишњица Николе Чупића* 14 (1894) 298–350.
- Веселиновић, *Поћлед* = М. В. Веселиновић, *Поћлед кроз Косово*, Приштина 2007.
- Видовић, *Њејош и Косовски завей* = Ж. Видовић, *Њејош и Косовски завей у новом веку*, Београд 2013.
- Видовић, *Православна идеја* = Ж. Видовић, *Православна идеја нације и верносћ Свећисавском завейу* in: idem, *Исћиорија и вера*, Београд 2009, 43–48.
- Видовић, *Срјски завей* = Ж. Видовић, *Срјски завей*, in: idem, *Исћиорија и вера*, Београд 2009, 70–93.
- Визанћиијско наслеђе* = *Визанћиијско наслеђе и срјска уметносћии I–III*, ed. Д. Поповић, Д. Војводић, Београд 2016; *I. Процеси визанћиинизације и срјска археолоћиија*, ed. В. Бикић; *II. Сакрална уметносћии срјских земаља у средњем веку*, ed. Д. Војводић, Д. Поповић; *III. Замисћљање йрошлосћии и рећейиција средњеј века у срјској уметносћии XVIII–XXI века*, ed. Л. Мереник, В. Симић, И. Борозан.
- Визанћиијска уметносћии* = *Визанћиијска уметносћии йочейћком XIV века*, ed. С. Петковић, Београд 1978.
- Винавер, *Умесћии йредјовора* = С. Винавер, *Умесћии йредјовора*, in: *Срјске народне йесме ейске*, антологија Војислава М. Јовановића, Београд 1979, 5–27.
- Војводић (Д.), *Бојородичина икона* = Д. Војводић, *Бојородичина икона из цркве Свећии Николе Рајковој и йићћање сликарских радионица средњовековној Призрена*, *Зограф* 40 (2016) 95–116.
- Војводић (Д.), *Жича и Пећ* = Д. Војводић, *Жича и Пећ. Прилоћ размајтрању сличносћии два йроћрама зидној сликарсћива*, *Саопштења* 43 (2011) 31–47.
- Војводић (Д.), *Идејне основе* = Д. И. Војводић, *Идејне основе срјске владарске слике у средњем веку*, Београд 2006 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Philosophy).
- Војводић (Д.), *„Обавијен земаљском сликом“* = Д. Војводић, *„Обавијен земаљском сликом“. О йредсћивама визанћиијских и срјских средњовековних владара у йроскинези*, *Црквене студије* 4 (2007) 379–401.
- Војводић (Д.), *Од хоризонћилне ка врећићалној йенеалосћии слици Немањића* = Д. Војводић, *Од хоризонћилне ка врећићалној йенеалосћии слици Немањића*, *ЗРВИ* 44/1 (2007) 295–312.
- Војводић (Д.), *Порћирейии владара, црквених достјојансћивеника и йлемића* = Д. Војводић, *Порћирейии владара, црквених достјојансћивеника и йлемића у наосу и йријраћии*, in: *Зидно сликарсћиво манастира Дечана*, 265–299.
- Војводић (Д.), *Слика свећиовне и духовне власћии* = Д. Војводић, *Слика свећиовне и духовне власћии у срјској средњовековној уметносћии*, *ЗМСЛУ* 38 (2010) 35–78.
- Војводић (Д.), *Срјски власћиеоски йорћирейии* = Д. Војводић, *Срјски власћиеоски йорћирейии и кћиијорски најћијиси у Бојородичиној цркви у Вајанешу*, *Косовско-метохијски зборник* 5 (2013) 1–23.
- Војводић, Павловић, *Црква „Тамница“ код Ајноваца* = Д. Војводић, Д. Павловић, *Црква „Тамница“ код Ајноваца у йозном средњем веку*, *Косовско-метохијски зборник* 6 (2015) 9–63.
- Војводић (М.), *Мећународне димензије* = М. Војводић, *Мећународне димензије йрославе йейсћииојодишњице Косовске дщике у Србији 1889. йодине*, in: idem, *Пућеви срјске дщиломачије: Оћледи о сћољној йолићици Србије у XIX и XX веку*, Београд 1998, 36–50.
- Војводић (М.), *Само својим йућћем* = М. Војводић, *Само својим йућћем: Сћојан Новаковић у скуйћићинском и јавном живићу Србије 1905–1915*, Београд 2015.
- Војводић (М.), *Србија* = М. Војводић, *Србија и Балканско йићћање (1875–1914)*, Нови Сад 2000.
- Војводић (М.), *Србија у мећународним односима* = М. Војводић, *Србија у мећународним односима крајем XIX и йочейћком XX века*, Београд 1988.

- Војводић (М.), *Својан Новаковић* = М. Војводић, *Својан Новаковић – у служби државних и националних интереса*, Београд 2012.
- Вранићи, *Културно-историјско блато Пришћине* = Б. Вранићи, *Културно-историјско блато Пришћине и околине*, Јединство (14–15. 3. 1998) (недељни културни додатак).
- Вранићи, *Осврт на архиепископура Пришћине* = Б. Вранићи, *Осврт на архиепископура Пришћине. Доминација необичних браћевина*, Јединство (7–8. 2. 1998), (недељни културни додатак).
- Вујовић, *Уметности обновљене Србије* = Б. Вујовић, *Уметности обновљене Србије 1791–1848*, Београд 1986.
- Вујовић, Вуковић, *Једно неизнато сведочанство* = М. Вујовић, Ј. Вуковић, *Једно неизнато сведочанство из раине 1915. године: прво ископавање манастира Бањске*, Весник Војног музеја 43 (2016) 39–51.
- Вукановић, *Студије из Балканској фолклора* = Т. Вукановић, *Студије из Балканској фолклора III. Мијачко дуборезбарство*, Врањски гласник 7 (1971) 204–269.
- Вукашиновић, *Крајки прејед* = В. Вукашиновић, *Крајки прејед развоја литургијској живоји Српске Архиепископије од XIII до XVII века*, in: idem, *Светишана и духовна прѣза. Огледи из српске литургијске теологије и праксе; XIII–XXI век*, Београд 2016, 52–67.
- Вукашиновић, *Литургијска анализа* = В. Вукашиновић, *Литургијска анализа служадника рукописне збирке манастира Хиландара на примеру Тројара трећеј часа од 15. до 17. века*, Црквене студије 11 (2014) 601–616.
- Вукашиновић, *Рукописни предлози* = В. Вукашиновић, *Рукописни предлози првих шестнаест српских служадника у манускриптној збирци манастира Високи Дечани*, Црквене студије 9 (2012) 387–396 (= *Средњи век у српској науци, историји, књижевности и уметности IV*, ed. Г. Јовановић, Деспотовац 2013, 97–109).
- Вукашиновић, *Српска литургијска пракса XIII века* = В. Вукашиновић, *Српска литургијска пракса XIII века*, in: *Ђурђеви студије и Будимљанска епархија. Зборник радова*, ed. М. Радујко, Беране–Београд, 2011, 231–247.
- Вукашиновић, *Српски рукописни служадници* = В. Вукашиновић, *Српски рукописни служадници XIV и XV века – извори за реконструкцију архиепископској наследовања Свете литургије у средњовековној Србији*, in: idem, *Светишана и духовна прѣза. Огледи из српске литургијске теологије и праксе; XIII–XXI век*, Београд 2016, 27–40.
- Вукашиновић, *Теолошко тумачење чина освећења* = В. Вукашиновић, *Теолошко тумачење чина освећења литургијској просфора код Срба у XIII и XIV веку*, in: *Манастир Студеница*, 237–252.
- Вукашиновић, *Тројар Трећеј часа* = В. Вукашиновић, *Тројар Трећеј часа у литургијама рукописној служадника из XVI века (№ 80) из библиотеке манастира Пећке патријаршије*, in: *Манастир Каленић: у сусрет шестој годишњици*, ed. Ј. Калић, Београд – Крагујевац 2009, 187–204.
- Вукотић Лазар, *Делатности архиепископа Николе Добровића* = М. Вукотић Лазар, *Делатности архиепископа Николе Добровића на Косову и Метохуји шездесетих година XX века*, in: *Косово и Метохуја у цивилизацијским токовима III*, ed. М. Атлагић, Косовска Митровица 2010, 575–586.
- Вучетић, *Крв и сузе* = Н. Вучетић, *Крв и сузе за уједињење*, Београд 1924.
- Габелић, *Једна локална сликарска радионица* = С. Габелић, *Једна локална сликарска радионица из средине XIV века. Дечани – Лесново – Марков манастир – Челоек*, in: *Дечани и византијска уметности*, 367–378.
- Габелић, *Челоек* = С. Габелић, *Челоек. Црква Св. Николе (XIV и XIX век)*, Београд 2017.
- Гавриловић, *Зидно сликарство* = А. Ђ. Гавриловић, *Зидно сликарство цркве Богородице Одишнице у Пећи*, Београд 2013 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Philosophy).
- Гарашанин, *Ројово „Фуше“*, *Ђаковица* = М. Гарашанин, *Ројово „Фуше“*, *Ђаковица – историјска некропола са хумкама*, Археолошки преглед 8 (1966) 40–42.
- Гарић, *Конзерваторско-реставраторски радови* = З. Гарић, *Конзерваторско-реставраторски радови на манастиру Светиој Марка Коршикој у селу Кабаши*, ГДКС 18 (1994) 131–133.
- Гарић, *Обнова манастира* = З. Гарић, *Обнова манастира Светиој арханђела*, ГДКС 21 (1997) 77–78.
- Гарић, *Обнова синоничкој наслеђа* = З. Гарић, *Обнова синоничкој наслеђа на Косову и Метохуји*, ГДКС 30 (2006) 24–28.
- Гаталовић, *Косово и Метохуја* = М. Гаталовић, *Косово и Метохуја у државној полицији Југославије 1958–1965*, Београд 2016.
- Гергова, *Култът към св. крал Милутин* = И. Гергова, *Култът към св. крал Милутин „Софийски“ в България*, in: *Манастир Бањска*, 249–265.
- Гилфердинг, *Пушовање* = А. Ф. Гилфердинг, *Пушовање по Херцеговини, Босни и старој Србији*, Сарајево 1972 (= А. Гилфердинг, *Собрание сочинений III. Босния, Герцеговина и Старая Сербия*, Санкт-Петербург 1873).
- Гојковић, Лукић, *Реконструкција средњовековној моста* = М. Гојковић, М. Лукић, *Реконструкција средњовековној моста преко Бистрице код Призрена*, СКМ 6–7 (1972–1973) 161–174.
- Гопчевић, *Стара Србија* = С. Гопчевић, *Стара Србија и Македонија*, Београд 1890.
- Градови и насеља* = *Градови и насеља у Србији*, ed. М. Митровић, Београд 1953.
- Гргури, *Сликарско-конзерваторски радови* = А. Гргури, *Сликарско-конзерваторски радови у манастиру Грачаници изведени 1971 године*, СКМ 6–7 (1972–1973) 191–198.
- Григорије Цамблак. Књижевни рад у Србији* = Григорије Цамблак. *Књижевни рад у Србији*, ed. Д. Петровић, Београд 1989.

- Грипић, *Манастир Св. Тројице* = В. Грипић, *Манастир Св. Тројице у призренском округу*, Годишњица Николе Чупића 28 (1909) 173–183.
- Грковић-Мејдор, *Скријпторије и шtamпарије* = Ј. Грковић-Мејдор, *Скријпторије и шtamпарије код Срба у средњем веку*, ЛМС 488/5 (2011) 925–940.
- Грозданов, *Живойисој* = Ц. Грозданов, *Живойисој на охридској архиепископији*, *Студије*, Скопје 2007.
- Грујић, *Опкојавање Светих Арханђела код Призрена* = Р. Грујић, *Опкојавање Светих Арханђела код Призрена (прелиминарни извештај)*, ГСНД 3/1 (1928) 239–274.
- Грујић, *Писма њећских њапирјараха* = Р. Грујић, *Писма њећских њапирјараха из грујој и њрећеј деценија XVIII века*, ССКА 51 (1913) 105–144.
- Грујић, *Хвосјански ѡгр* = Р. Грујић, *Хвосјански ѡгр и нерески ѡрђнос*, *Старинар* 5 (1928–1930) 12–19.
- Давидов, *Срјска графика* = Д. Давидов, *Срјска графика XVIII века*, Београд 2006.
- Давидов Темерински, *Црква Ваведња Бојородице* = А. Давидов Темерински, *Црква Ваведња Бојородице у Лиљану*, Београд 2014.
- Данило Друји. *Живоји* = Данило Друји. *Живоји краљева и архиепискоја срјских, Службе*, ed. Г. Мак Данијел, Д. Петровић, Београд 1988.
- Данилови настјављачи = Данилови настјављачи. *Данилов Ученик, груји настјављачи Даниловој зборника*, ed. Г. Мак Данијел, Београд 1989.
- Дероко, *Бањска* = А. Дероко, *Бањска*, *Старинар* 6 (1931) 107–109.
- Дероко, *Поводом једној S.O.S айела* = А. Дероко, *Поводом једној S.O.S айела још од ѡре двадесетј јодина*, *Мисао* 12/3 (1. јун 1923) 838–842.
- Дероко, *Скулптура Мајере Божје* = А. Дероко, *Скулптура Мајере Божје у Соколици*, *Покрет* 1/8 (22. март 1924) 119–121.
- Дероко, *Црква манастира Дечани* = А. Дероко, *Црква манастира Дечани*, ГСНД 12 (1933) 135–146.
- Десјој Сјефан Лазаревић. *Књижевни радови* = Десјој Сјефан Лазаревић. *Књижевни радови*, ed. Ђ. Трифуновић, Београд 1979.
- Дечани и византијска уметност = *Дечани и византијска уметност срединој XIV века*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1989.
- Дечани у светлу археографских истјраживања = *Дечани у светлу археографских истјраживања*, ed. Татјана Суботин-Голубовић, Београд 2012.
- Димитријевић, *Један наш ѡрјовачки дневник* = Ст. М. Димитријевић, *Један наш ѡрјовачки дневник из XVIII века*, in: *Зборник за историју Јужне Србије и суседних обласји* I, Скопље 1936, 355–388.
- Димитријевић, *Сукоби око Устјава* = В. Димитријевић, *Сукоби око Устјава из 1974*, in: *Срјска стјрана рајна. Траума и катарза у истјоријском ѡамћењу*, Београд 1996, 447–471.
- Димић, *Србија у Јуославији* = Љ. Димић, *Србија у Јуославији. Истјорија срјске државности* III, Београд 2001.
- Документи = *Документи о Косову и Мејохији*, Београд 2002.
- Доментијан. *Живој Светјоја Симеуна и Светјоја Саве* = Доментијан. *Живој Светјоја Симеуна и Светјоја Саве*, ed. Ђ. Даничић, Београд 1865.
- Дрча, *Сима Чемерикић* = Н. Дрча, *Сима Чемерикић (1906–1973)*, каталог изложбе, Ниш 1997, 6–11.
- Дурковић-Јакшић, *Сјасавање мошјију* = Љ. Дурковић-Јакшић, *Сјасавање мошјију срјских светјишеља кнеза Лазара, цара Уроша и Сјевана Шшиљановића ѡреносом из фрушкогорских манастира у Бојрад 1942. јодине*, in: *Манастир Равањска*, 215–228.
- Ђаковић, *Сукоби на Косову* = С. Ђаковић, *Сукоби на Косову*, Београд 1986.
- Ђорђевић (И.), *Зидно сликарство срјске власјеле* = И. М. Ђорђевић, *Зидно сликарство срјске власјеле у доба Немањића*, Београд 1994.
- Ђорђевић (И.), *О ѡрводитном изјегу* = И. М. Ђорђевић, *О ѡрводитном изјегу срјске иконе светјој Николе у Барију*, ЗФФ 14 (1989) 111–122.
- Ђорђевић (И.), *Сјари и Нови завей* = И. М. Ђорђевић, *Сјари и Нови завей на улазу у Бојородицу Љевишкју*, in: *idem, Стјудије срјске средњовековне уметности*, ed. Д. Војводић, М. Марковић, Београд 2008, 3–14.
- Ђорђевић (М.), *Ослободилачки рај* = М. Ђорђевић, *Ослободилачки рај срјских усјаника 1804–1806*, Београд 1967.
- Ђоровић-Љубинковић, *Средњовековни дуборез* = М. Ђоровић-Љубинковић, *Средњовековни дуборез у истјочним обласјима Јуославије*, Београд 1965.
- Ђурић, *Византијске фреске* = В. Ј. Ђурић, *Византијске фреске у Јуославији*, Београд 1974.
- Ђурић, *Дубровчаки градишељи* = В. Ј. Ђурић, *Дубровчаки градишељи у Србији средњеј века*, ЗМСЛУ 3 (1967) 87–104.
- Ђурић, *Живойис истјоснице Пејтра Коришкјој* = В. Ј. Ђурић, *Најстјарији живойис истјоснице ѡустјиножјишеља Пејтра Коришкјој*, ЗРВИ 5 (1958) 173–202.
- Ђурић, *Икона о хиројонији* = В. Ј. Ђурић, *Икона о хиројонији грачаничкој мјшројолиши Никанора*, ЗМСЛУ 27–28 (1991–1992) 297–317.
- Ђурић, *Икона светјој краља* = В. Ј. Ђурић, *Икона светјој краља Сјефана Дечанској*, Београд 1985.
- Ђурић, *Једна сликарска радионица* = В. Ј. Ђурић, *Једна сликарска радионица у Србији XIII века. Бојородица Љевишка – Никољача – Морача*, *Старинар* 12 (1961) 63–76.
- Ђурић, *Настјанак градишељској сјила Моравске школе* = В. Ј. Ђурић, *Настјанак градишељској сјила Моравске школе*.

- Фасаде, сисџем декорације, ѿласџика*, ЗМСЛУ 1 (1965) 35–65.
- Ђурић, *Нејознаџи сјоменици* = В. Ј. Ђурић, *Нејознаџи сјоменици средњовековној сликарсџива у Мејџохији I*, СКМ 2–3, Пришџина 1963, 61–89.
- Ђурић, Бабић-Ђорђевић, *Срјска умејносџи у средњем веку* = В. Ј. Ђурић, Г. Бабић-Ђорђевић, *Срјска умејносџи у средњем веку I–II*, Београд 1997.
- Ђурић, Ђирковић, Кораћ, *Пећка ѿаџријаршија* = В. Ј. Ђурић, С. Ђирковић, В. Кораћ, *Пећка ѿаџријаршија*, Београд 1990.
- Ђурић (В. М.), *Белешке* = В. М. Ђурић, *Белешке*, in: *Анџолоџија народних јуначких ѿесама*, Београд 1987, 689–728.
- Ђурић (В. М.), *Срјскохрвајска народна еџика* = В. М. Ђурић, *Срјскохрвајска народна еџика*, in: *Анџолоџија народних јуначких ѿесама*, Београд 1987, 9–159.
- Ђурић (М. Н.), *Видовданска еџика* = М. Н. Ђурић, *Видовданска еџика*, Загреб 1914.
- Ђурић Мишина, *Герман Ђорић* = В. Ђурић Мишина, *Герман Ђорић – ѿаџријарх у одездоженом времеу 1*, Београд 2012.
- Екмечић, *Дуџо креџање* = М. Екмечић, *Дуџо креџање између клања и орања. Исџорија Срба у новом веку (1492–1992)*, Београд 2011.
- Екмечић, *Рајџни циљеви* = М. Екмечић, *Рајџни циљеви Србије 1914*, Београд 1973.
- Екмечић, *Сџварање Јуџославије* = М. Екмечић, *Сџварање Јуџославије 1790–1918 I–II*, Београд 1989.
- Епископ рашко-призренски Павле, *Извешџаји* = Епископ рашко-призренски Павле, *Извешџаји са расџеџџој Косова Свеџџом Архијерејском Синоду за Свеџџи Архијерејски Сабор Срјске ѿравославне цркве 1957–1990*, Београд 2013.
- Желтов, *Состав чинов* = М. Желтов, *Состав чинов обрученя и венчания в древнейших славянских рукописях*, Древняя Русь. Вопросы медиевистики 37 (2009) 41–42.
- Женарју, *Зидно сликарсџиво у цркви Свеџџе Пеџке* = И. Женарју Рајовић, *Зидно сликарсџиво у цркви Свеџџе Пеџке у селу Сџража код Гњилана*, Башџина 35 (2013) 315–343.
- Женарју, *Зидно сликарсџиво у цркви Усјења Боџородице* = И. С. Женарју, *Зидно сликарсџиво у цркви Усјења Боџородице у селу Доње Кормињане*, Башџина 37 (2014) 281–305.
- Женарју, *Изџрадња и оџремање Цркве Свеџџој Саве* = И. Женарју, *Изџрадња и оџремање Цркве Свеџџој Саве у Косовској Миџровици (1896–1913)*, Башџина 34 (2013) 393–417.
- Женарју, *Сјомен-храм* = И. Женарју, *Сјомен-храм Свеџџој арханџела Михаила у Шџимљу*, Лесковачки зборник 53 (2013) 277–292.
- Женарју, *Црква Свеџџој Илије* = И. Женарју, *Црква Свеџџој Илије у Вучиџрну*, Башџина 33 (2012) 383–411.
- Женарју Рајовић, *Зидно сликарсџиво у цркви Свеџџој Георџија* = И. Женарју Рајовић, *Зидно сликарсџиво у цркви Свеџџој Георџија у Сџанишору код Гњилана*, ПАТРИМОНИУМ.МК 14 (2016) 285–298.
- Женарју Рајовић, *Црквена умејносџи XIX века* = И. Женарју Рајовић, *Црквена умејносџи XIX века у Раџко-ѿризренској еџархији (1839–1912)*, Лепосавић–Пришџина 2016.
- Живковић, *Конзерваџија и ресџаураџија* = Б. Живковић, *Конзерваџија и ресџаураџија оџшећених фресака у цркви Боџородице Љевишке у Призрену*, СКМ 6–7 (1972–1973) 229–236.
- Задужбине и дарови* = Косово и Мејџохија. *Задужбине и дарови*, каталог изложбе, ed. Б. Борић-Брешковић, Београд 2013.
- Задужбине Косова* = *Задужбине Косова. Сјоменици и знамења срјској народа*, ed. А. Јевџић, Призрен–Београд 1987.
- Зайиси и најџйиси* = Љ. Стојановић, *Сџари срјски зайиси и најџйиси I–VI*, Београд 1902–1926 (reprint 1982–1983).
- Зайисници* = *Зайисници са седница делеџације Краљевине СХС на Мировној конференцији у Паризу 1919–1920*, ed. Б. Кризман, Б. Храбак, Београд 1960.
- Зарић, *Посџавка ризнице* = Р. Зарић, *Посџавка ризнице у Пећкој ѿаџријаршији*, ГДКС 14 (1990) 98–100.
- Зарић, *Фреске у средњем ѿравеју* = Р. Зарић, *Фреске у средњем ѿравеју цркве Свеџџих аџосџџола у Пећи*, Саопшћења 25 (1993) 55–70.
- Зарковић, *О јужним ѿраницама Србије* = Б. Зарковић, *О јужним ѿраницама Србије у време владавине Сџефана Немање*, Башџина 23 (2007) 209–223.
- Зборник средњовековних ћириличких ѿовеља и ѿисама* = *Зборник средњовековних ћириличких ѿовеља и ѿисама Србије, Босне и Дудровника I*. 1186–1321, ed. В. Мошин, С. Ђирковић, Д. Синдик, Београд 2011.
- Здравковић, *Искоџавања на Новом Брду* = И. Здравковић, *Искоџавања на Новом Брду 1955. Рад на конзерваџији ѿврђаве и „Саџке цркве“*, Старинар 7–8 (1956–1957) 341–348.
- Здравковић, *Исџраживање осџаџака* = И. Здравковић, *Исџраживање осџаџака дворца у Брњаџима, Риднику и у Некудуму и неких сјоменика у њиховој околини*, ЗЗСК 17 (1966) 65–74.
- Здравковић, *Први Пројекџи Закона* = И. Здравковић, *Први Пројекџи Закона о чувању сјоменика и сџарина у Срдији*, ЗНМ 4 (1964) 117–123.
- Здравковић, *Прилози* = И. Здравковић, *Прилози за ѿроучавање дворца и друџих сјоменика кулџуре у средњовековној Срдији (Сврчин–Пауни–Неродимље–Дежева)*, ЗЗСК 16 (1965) 143–156.
- Здравковић, *Резулџаџи конзерваџијорских исџиџивања* = И. Здравковић, *Резулџаџи конзерваџијорских исџиџивања и радова на ѿраду Звечану*, ЗЗСК 12 (1961) 83–104.
- Здравковић, *Средњовековни ѿрадови* = И. Здравковић, *Средњовековни ѿрадови и дворци на Косову*, Београд 1975.
- Здравковић, Јовановић, *Археолошко-конзерваџијорски радови* = И. Здравковић, В. Јовановић, *Археолошко-конзерваџијорски радови на ѿраду Звечану*, СКМ 1 (1961) 279–287.

- Зечевић, *Накић Новои Брда* = Е. Зечевић, *Накић Новои Брда из Археолошке збирке јојнои средњеи века*, Београд 2006.
- Зечевић, Гајић, *Византијски иредлошици* = Е. Зечевић, М. Гајић, *Византијски иредлошици и сийл јојике – интјрнационалнои срикој занайско-умейничкој изрази*, in: *Византијско наслеђе I*, 175–183.
- Зидно сликарсйво манастйира Дечана* = *Зидно сликарсйво манастйира Дечана. Грађа и сйудује*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1995.
- Зиројевић, *Вучийрнски и Призренски санцак* = О. Зиројевић, *Вучийрнски и Призренски санцак у време владавине Сулејмана Величансйвенои*, ИЧ 19 (1972) 263–275.
- Зиројевић, *Имање манастйира Дечана* = О. Зиројевић, *Имање манастйира Дечана у свейлу шурских јојиса (1485–1582)*, in: *Дечани и Византијска умейносй*, 407–413.
- Зиројевић, *Кроз новобрдске махале* = О. Зиројевић, *Кроз новобрдске махале 1664/65. јојине*, Мешовита грађа 20 (1990) 7–14.
- Зиројевић, *Први векови* = О. Зиројевић, *Први векови шуђинске власйи*, in: Самарџић et al., *Косово и Мейхохија*, 47–113.
- Зиројевић, *Турско војно уређење* = О. Зиројевић, *Турско војно уређење у Србији (1459–1683)*, Београд 1974.
- Зиројевић, *Цркве и манастйири* (1990) = О. Зиројевић, *Цркве и манастйири у Призренском санцаку*, Косовско-метохијски зборник 1 (1990) 133–141.
- Зиројевић, *Цркве и манастйири* = О. Зиројевић, *Цркве и манастйири на јојручју Пећке јайријаришије до 1683. јојине*, Београд 1984.
- Знаменийи Јевреји Србије: биографски лексикон*, ed. А. Гаон, Београд 2011.
- Иванишевић, *Развој хералдике* = В. Иванишевић, *Развој хералдике у средњовековној Србији*, ЗРВИ 41 (2004) 213–234.
- Ивановић, *Делайносй Завода* = М. Ивановић, *Делайносй Завода за зашйишју и научно јроучавање сйоменика кулйуре Косова и Мейхохије у јоју 1957. и 1958. јојине*, ЗЗСК 10 (1959) 355–357.
- Ивановић, *Икона Преображења* = М. Ивановић, *Икона Преображења у Будисавцима и кйишйорски најйиси у Вајанешу и Св. Николи*, Саопштења 16 (1984) 187–198.
- Ивановић, *Исйоснице Уђарице* = М. Ивановић, *Исйоснице Уђарице и остйаци сриских цркава у сливу реке Мируше*, Саопштења 19 (1987) 199–211.
- Ивановић, *Конзервайторски радови* = М. Ивановић, *Конзервайторски радови на сйоменицима кулйуре Косова и Мейхохије, обављени 1959 и 1960 јојине*, СКМ 1 (1961) 345–349.
- Ивановић, *Конзервайторски радови на Косову и Мейхохији* = М. Ивановић, *Конзервайторски радови на Косову и Мейхохији 1959–1961. јојине*, ЗЗСК 13 (1962) 205–208.
- Ивановић, *Конзервайторски радови на сйоменицима* = М. Ивановић, *Конзервайторски радови на сйоменицима кулйуре Косова и Мейхохије у 1961. јојини*, СКМ 2–3 (1963) 257–267.
- Ивановић, *Љубиджанска двојна икона* = М. Ивановић, *Љубиджанска двојна икона са јредсйавама сусрейша Јоакима и Ане и Блајовесйи*, Зограф 4 (1972) 19–23.
- Ивановић, *Мейхохија* = М. Ивановић, *Мейхохија, сйоменици и разарања*, Нови Сад – Београд 2013.
- Ивановић, *Наййис младој краља Марка* = М. Ивановић, *Наййис младој краља Марка са цркве св. Недеље у Призрену*, Зограф 2 (1967) 20–21.
- Ивановић, *Наййис јайријарха Арсенија IV* = М. Ивановић, *Наййис јайријарха Арсенија IV Јовановића на надверју иконосйаса цркве св. Айсйола у Пећкој јайријаришији*, ЗМСЛУ 13 (1977) 221–244.
- Ивановић, *Наййиси и орнаменйи* = М. Ивановић, *Наййиси и орнаменйи на надјродним јлочама, иконама и звонима сриских цркава на Косову и Мейхохији XIV–XIX/XX век*, Косовско-метохијски зборник 2 (1998) 13–35.
- Ивановић, *Неколико средњовековних сйоменика* = М. Ивановић, *Неколико средњовековних сйоменика Коршике Горе код Призрена*, СКМ 4–5 (1968–1971) 310–322.
- Ивановић, *Остйаци цркве Ваведења Бојородице* = М. Ивановић, *Остйаци цркве Ваведења Бојородице у селу Пећани код Суве Реке*, Саопштења 20–21 (1988–1989) 187–195.
- Ивановић, *Прилози* = М. Ивановић, *Прилози о сйоменицима Мейхохије, Новобрдске Криве Реке, Сиринићке и Никишићке жује*, Саопштења 15 (1983) 195–220.
- Ивановић, *Сйање неких сйоменика* = М. Ивановић, *Сйање неких сйоменика на Косову и Мейхохији*, ГДКС 14 (1990) 15–17.
- Ивановић, *Црква Преображења у Будисавцима* = М. Ивановић, *Црква Преображења у Будисавцима*, СКМ 1 (1961) 113–144.
- Ивановић, *Цркве Велике Хоче* = М. Ивановић, *Цркве Велике Хоче*, in: *Велика Хоча – дисер Мейхохије*, ed. М. Менковић, Београд 2003, 46–61.
- Ивановић, Пајкић, Лазовић, *Три Лонйинове иконе* = М. Ивановић, П. Пајкић, Р. Лазовић, *Три Лонйинове иконе из Велике Хоче*, Гласник Музеја Косова и Метохије 3 (1958) 196–207.
- Ивић, Грковић, *Дечанске хрисовуље* = П. Ивић, М. Грковић, *Дечанске хрисовуље*, Нови Сад 1976.
- Илири и Албанци* = *Илири и Албанци*, ed. М. Гарашанин, Научни скупови САНУ XXXIX, Одељење историјских наука 10, Београд 1988.
- Ищенко, *Огласительные поучения* = Д. С. Ищенко, *Огласительные поучения Феодора Студита в Византии и у Славян*, ВВ 40 (1979) 157–171.
- Јагодић, *Нови крајеви Србије* = М. Јагодић, *Нови крајеви Србије (1912–1915)*, Београд 2013.
- Јагодић, *Сриско-албански односи* = М. Јагодић, *Сриско-албански односи у Косовском вилајету (1878–1912)*, Београд 2009.
- Јагодић, *Уређење ослобођених обласйи* = М. Јагодић, *Уређење ослобођених обласйи Србије: 1912–1914: јравни оквир*, Београд 2010.

- Јанковић (Ђ.), *Археолошка сведочанства* = Ђ. Јанковић, *Археолошка сведочанства о сџановнишћиву развођа Балканској ѓолуостѓрва од VII–XII сѓолођа*, in: *Археолођија Косова и Међохије*, 129–149.
- Јанковић (Ђ.), *О цркви Рашке* = Ђ. Јанковић, *О цркви Рашке доба ѓре Немање*, ГСАД 20 (2004) 63–80.
- Јанковић (Ђ.), *Равна ѓора* = Ђ. Јанковић, *Равна ѓора између Призрена и Шћирѓца – најсћарије ѓознаѓо срско налазишће на јуђу Срђије*, СКМ 10 (1997) 31–36.
- Јанковић (Ђ.), *Срске ѓромиле* = Ђ. Јанковић, *Срске ѓромиле*, Београд 1998.
- Јанковић (Ђ.), *Срско Поморђе* = Ђ. Јанковић, *Срско Поморђе од 7. до 10. сѓолођа*, Београд 2007.
- Јанковић (М.), *Еѓискојије и миђройолије* = М. Јанковић, *Еѓискојије и миђройолије срске цркве у средњем веку*, Београд 1985.
- Јанковић (М.), *Еѓискојије срске цркве* = М. Јанковић, *Еѓискојије срске цркве 1220. ѓодине*, in: *Сава Немањѓ – свейи Сава. Исћорија и ѓредање*, ed. В. Ђурић, Београд 1979, 73–84.
- Јањѓћ (Д.), *Преѓододни Пеђтар Коришки* = Д. Јањѓћ, *Преѓододни Пеђтар Коришки*, Београд–Лепосавић 2007.
- Јањѓћ (Д.), *Призренска еѓискојија* = Д. Јањѓћ, *Призренска еѓискојија (исћоријско-канонски асѓекћ)*, Баштина 34 (2013) 157–170.
- Јањѓћ (Ј.), *Будимо ѓуди* = Ј. Јањѓћ, *Будимо ѓуди. Живоѓ и мисли ѓаѓријарха Павла*, Београд 2016.
- Јастребов, *Подайѓци* = И. С. Јастребов, *Подайѓци за исћорију срске цркве из ѓуѓнићких заѓисника*, Београд 1879.
- Јастребов, *Подайѓци за исћорију срске цркве* = И. С. Јастребов, *Подайѓци за исћорију срске цркве*, Београд 1879.
- Јастребов, *Подайѓци за исћорију цркве* = И. С. Јастребов, *Подайѓци за исћорију цркве у Сћарој Срђији, ѓо изворима на срском и ѓурском језику*, ГСУД 40 (1874) 182–257.
- Јастребов, *Сћара Срђија и Алђанија* = И. С. Јастребов, *Сћара Срђија и Алђанија*, Споменик СКА 41 (1904) 1–267.
- Јастребов, *Сћара Срђија* = И. С. Јастребов, *Сћара Срђија*, Приштина 1995.
- Јевтић, *Косовско оѓредељење за Царсћво небеско* = А. Јевтић, *Косовско оѓредељење за Царсћво небеско у исћоријској судбини срској народа*, in: *Свейи кнез Лазар*, 25–36.
- Јевтић, *Од Косова до Јадовна* = А. Јевтић, *Од Косова до Јадовна – ѓуѓни заѓиси јеромонаха Ађанасѓија Јевѓића*, Призрен 2016.
- Јевтић, *Свейи Сава* = А. Јевтић, *Свейи Сава и Косовски Завей*, Београд 1992.
- Јевтић, *Хрсћос нова Пасха* = А. Јевтић, *Хрсћос нова Пасха – Божансћивена Лиѓурѓија, свейшѓенослужење, ѓрићешће, заједница доѓочовечанској Тела Хрсћивој I*, Београд–Требиње 2007.
- Јевтић, *Хроника сћрадања Срђа* = А. Јевтић, *Хроника сћрадања Срђа на Косову и у Међохији (1941–1989)*, in: Самарћић et al., *Косово и Међохија*, 405–434.
- Јовановић (В.), *Прилоѓ ѓознавању средњовековној ѓрсћѓења* = В. Јовановић, *Прилоѓ ѓознавању средњовековној ѓрсћѓења у СР Срђији и СР Македонѓији*, ГГБ 25 (1978) 67–84.
- Јовановић (В.), *Средњовековни ѓрад Звечан* = В. Јовановић, *Средњовековни ѓрад Звечан*, Старинар 13–14 (1962–1963) 137–150.
- Јовановић (В.), *Црква у Вађанешу* = В. Јовановић, *Црква у Вађанешу*, Старинар 9–10 (1958–1959) 333–343.
- Јовановић (В.) et al., *Ново Брдо* = В. Јовановић, С. Ђирковић, Е. Зечевѓћ, В. Иванишевић, В. Радић, *Ново Брдо*, Београд 2004.
- Јовановић (В. Ж.), *Варђарска ѓановина* = В. Ж. Јовановић, *Варђарска ѓановина 1929–1941*, Београд 2011.
- Јовановић (В. Ж.), *Јуѓловенска дрђава* = В. Јовановић, *Јуѓловенска дрђава и Јужна Срђија 1918–1929 (Македонѓија, Санѓак, Косово и Међохија у Краљевини СХС)*, Београд 2002.
- Јовановић (В. С.), *Археолошка исћраживања* = В. С. Јовановић, *Археолошка исћраживања средњовековних сѓоменика и налазишћиа на Косову*, in: *Зборник Окруѓлој сѓола о научном исћраживању Косова*, ed. П. Ивић, Београд 1988, 17–66.
- Јовановић (В. С.), *Ново Брдо* = В. С. Јовановић, *Ново Брдо: Средњовековни ѓрад*, in: *Ново Брдо*, Београд 2004, 10–161.
- Јовановић (В. С.), *Уѓврђено насеље Велеѓин* = В. С. Јовановић, *Уѓврђено насеље Велеѓин*, Старинар 53–54 (2003) 139–161.
- Јовановић (З. М.), *Александар Дероко* = З. М. Јовановић, *Александар Дероко*, Београд 1991.
- Јовановић (Ј. М.), *Јужна Срђија* = Ј. М. Јовановић, *Јужна Срђија од краја XVIII века до ослодођења*, Београд 1990 (phototype edition, 1938).
- Јовановић (С.), *Свейѓзар Марковић* = С. Јовановић, *Свейѓзар Марковић*, Сабрана дела Слободана Јовановића II, ed. Р. Самарћић, Ж. Стојковић, Београд 1990.
- Јовановић (Т.), *Књѓжевно дело ѓаѓријарха Пајсеја* = Т. Јовановић, *Књѓжевно дело ѓаѓријарха Пајсеја*, Београд 2001.
- Јовановић, Катић, Јаковљевић, *Поређење* = Г. Јовановић, Т. Катић, А. Јаковљевић, *Поређење хрсћћанских и словенских имена у дечанској обласћи на основу ѓурској ѓойиса из 1485. ѓодине и дечанских хрсћовуља*, in: *Дечани у свейлу археоѓрафских исћраживања*, 267–277.
- Јовановић-Марковић, *Две средњовековне ѓлашћанице* = М. Јовановић-Марковић, *Две средњовековне ѓлашћанице. Заѓажања о шћехнићи израде*, Зограф 17 (1986) 58–71.
- Јовин, *Пећка ѓаѓријаршија* = М. Јовин, *Пећка ѓаѓријаршија. Исћраживања и резулћиаѓи* 2006, Београд 2006.
- Јуѓловенска дрђава и Алђанѓи = Јуѓловенска дрђава и Алђанѓи. *Темаѓска збирка докумената I–II*, ed. Љ. Димић, Ђ. Борозан, Београд 1998–1999.

- Јуришић, *Дечански ѓрвенац* = Г. Ј. Јуришић, *Дечански ѓрвенац*, Нови Сад 1852.
- Јуришић (А.), *Археолошко-испийивачки радови* = А. Јуришић, *Археолошко-испийивачки радови на испосници Пејтра Коришкој код Призрена*, СКМ 4–5 (1968–1971) 395–398.
- Кадијевић, *Византијско ѓрадићелство* = А. Кадијевић, *Византијско ѓрадићелство као испириација српских неумара новијеј доба / Byzantine architecture as inspiration for Serbian New Age architects*, Београд / Belgrade 2016.
- Кадијевић, *Градићелска делатност Момира Коруновића* = А. Кадијевић, *Градићелска делатност Момира Коруновића на Косову и Мејохији* (1912–1962), СКМ 10 (1997) 119–128.
- Кадијевић, *Градићелска делатност Пејтра Ј. Појовића* = А. Кадијевић, *Градићелска делатност Пејтра Ј. Појовића у југоисточној Србији* (1908–1930), ЗМСЛУ 40 (2012) 225–240.
- Кадијевић, *Један век ѓражења националној стици* = А. Кадијевић, *Један век ѓражења националној стици у српској архитектури* (средина XIX – средина XX века), Београд 2007.
- Кадијевић, *О архитектури националној стици* = А. Кадијевић, *О архитектури националној стици на Косову и Мејохији у ѓериоду између два свейска рајта*, Новопазарски зборник 23 (1999) 163–186.
- Кадијевић, *О архитектури ѓризренске сјомен-чесме* = А. Кадијевић, *О архитектури ѓризренске сјомен-чесме Косово* (1912) на основу докумената из заоспавићине ѓројектианта Момира Коруновића, Косовско-метохијски зборник 5 (2013) 197–211.
- Кадијевић, *О архитектури храма св. Саве* = А. Кадијевић, *О архитектури храма св. Саве у Косовској Мићровици*, Косовско-метохијски зборник 3 (2005) 33–39.
- Кадијевић, *Рад архитекте Момира Коруновића* = А. Кадијевић, *Рад архитекте Момира Коруновића у зашпийи сјоменика културе*, ГДКС 16 (1992) 182–187.
- Кајмаковић, *Георѓије Мићрофановић* = З. Кајмаковић, *Георѓије Мићрофановић*, Сарајево 1977.
- Какридис, *Неко би ѓомислио* = Ј. Какридис, *Неко би ѓомислио да се барем делимично сачува дојта о монархији. Анѓилајински ѓпракѓаји Варлаама Калабријској у српскословенском ѓреводу XIV века*, in: *Дечани у свейлу археоѓрафских испириживања*, 105–114.
- Калић, *Спјолно месћо Србије* = Ј. Калић, *Спјолно месћо Србије*, Новопазарски зборник 12 (1988) 13–23.
- Катанић, *Декоративна камена ѓластикка* = Н. Катанић, *Декоративна камена ѓластикка моравске школе*, Београд 1988.
- Катанић, *Прилој ѓроучавању* = Н. Катанић, *Прилој ѓроучавању ѓроблема зашпийи сјоменика културе у ѓериоду између два свейска рајта*, Саопштења 10 (1974) 223–244.
- Катанић, *Сјоменици* = Н. Катанић, *Сјоменици културе, културне и научне успанове у ѓрвом и дрјојом свейском рајту*, Саопштења 13 (1981) 237–256.
- Катић, *Ковачница* = С. Катић, *Ковачница на монетии во Краћово за време владећейто на сулпаној Сулејман I Величественој* (1520–1566), Гласник на Институтот за национална историја 54, 1–2 (2010) 67–80.
- Катић, *Ойширни ѓојис* = Т. Катић, *Ойширни ѓојис Призренској санцака из 1571. ѓодине*, Београд 2010.
- Кашанин, *Градови и дворци* = М. Кашанин, *Градови и дворци у средњовековној Србији*, ed. Б. Иванић, Београд 2014.
- Кашанин, *Српска књижевност* = М. Кашанин, *Српска књижевност у средњем веку*, Изабрана дела Милана Кашанина I, Београд 2002.
- Кашанин, *Српска средњовековна скулптура* = М. Кашанин, *Српска средњовековна скулптура*, Уметнички преглед 1 (октобар 1937) 11–14.
- Кашанин, *Српски средњовековни ѓорћреј* = М. Кашанин, *Српски средњовековни ѓорћреј*, Уметнички преглед 9 (јун 1938) 257–261.
- Кашанин et al., *Манасћир Спјуденица* = М. Кашанин, М. Чанак-Медић, Ј. Максимовић, Б. Тодић, М. Шаkota, *Манасћир Спјуденица*, Београд 1986.
- Кашић, *Корени Косовске мисли* = Д. Љ. Кашић, *Корени Косовске мисли*, in: *Свейи кнез Лазар*, 11–24.
- Кашић, *Раваница* = Д. Љ. Кашић, *Раваница ѓод Турцима*, in: *Манасћир Раваница*, 143–163.
- Кљакић, Пековић, *Седам Њејошевих сахрана* = С. Кљакић, Р. Пековић, *Седам Њејошевих сахрана: ка Њејошевом коначном ѓочивалишпју*, Београд 2013.
- Књиа о Њејошу = Књиа о Њејошу, ed. М. Ломпар, Београд 2013.
- Коваљов, *Манасћир Бањска* = А. Коваљов, *Манасћир Бањска. Археолошко испириживачки и респјуратјорски радови у 1994. ѓодини*, ГДКС 19 (1995) 89–91.
- Коваљов, *Оспјаци цркве Св. Димитрија* = Г. Коваљов, *Оспјаци цркве Св. Димитрија у селу Сушици код Грачанице*, ГДКС 16 (1992) 99–101.
- Коваљов, Јанковић, *Саошпиење о искојаванјима* = Г. Коваљов, Љ. Јанковић, *Саошпиење о искојаванјима у Неродимљу*, Косовско-метохијски зборник 1 (1990) 41–46.
- Ковачевић (Д.), *Градски живој* = Д. Ковачевић, *Градски живој у Србији и Босни (XIV–XV вијек)*, Београд 2007.
- Ковачевић (Љ.), *Вук Бранковић* = Љ. Ковачевић, *Вук Бранковић* (1372–1398), in: *Бој на Косову*, 297–352.
- Ковачевић (М.), *Задужбина цара Душана* = М. Ковачевић, *Задужбина цара Душана. Свейи Арханђели код Призрена*, Политика (25. август 1927) 5–6.
- Ковачевић-Којић, *Косово* = Д. Ковачевић-Којић, *Косово од средине XII до средине XV века*, in: *Косово некад и данас*, Приштина 1973, 109–128.
- Ковачевић-Којић, *Пришпина у средњем вијеку* = Д. Ковачевић-Којић, *Пришпина у средњем вијеку*, ИЧ 22 (1975) 45–74.

- Ковијанић, *Вийа Којторанин* = Р. Ковијанић, *Вийа Којторанин – неимар Дечана*, Београд 1962.
- Ковић, *Једини јуџи* = М. Ковић, *Једини јуџи: Силе Анџанџије и одбрана Србије 1915. јодине*, Београд 2016.
- Ковић, *Јован Скерлић* = М. Ковић, *Јован Скерлић*, in: *Срби 1903–1914. Историја идеја*, ed. М. Ковић, Београд 2015, 536–587.
- Ковић, *Ко је дио Гаврило Принцип?* = М. Ковић, *Ко је дио Гаврило Принцип?*, in: *Гаврило Принцип. Документи и сећања*, ed. М. Ковић, Нови Сад–Београд 2014, 7–39.
- Ковић, *Национализам* = М. Ковић, *Национализам*, in: *Срби 1903–1914. Историја идеја*, ed. М. Ковић, Београд 2015, 202–269.
- Ковић, *Национални идентитет* = М. Ковић, *Национални идентитет у „Српском књижевном јласнику“ (1901–1914)*, in: *Национални идентитет и суверенитет у Југоисточној Европи*, ed. С. Терзић, Београд 2002, 404–418.
- Коматина, *Српски владари у Алексијади* = И. Коматина, *Српски владари у Алексијади – хронолошки оквири деловања*, ЗРВИ 52 (2015) 173–194.
- Коматина, *Црква и држава* = И. Коматина, *Црква и држава у српским земљама од XI до XIII века*, Београд 2016.
- Конвенција о заштити = Конвенција о заштити светске културне и природне баштине (UNESCO, Париз 1972), Службени лист СФРЈ, број 56/1974.
- Конвенција о заштити и унапређењу разноликости = Конвенција о заштити и унапређењу разноликости културних израза (UNESCO, Париз 2005).
- Кондаков, *Македонија* = Н. П. Кондаков, *Македонија. Археолошко и уметничко наслеђе*, Санктпетербург 1909.
- Константић, *Михаиловић из Осјровице. Јаничарове усјоме* = Константић, *Михаиловић из Осјровице. Јаничарове усјоме или јурска хроника*, ed. Ђ. Живановић, Београд 1986.
- Константић, *Филозоф. Живој десјоти Сјефана* = Константић, *Филозоф. Живој десјоти Сјефана Лазаревића, десјоти српској*, trans. Г. Јовановић, Београд 2007.
- Кораћ, *Бојородица Хвосјанска* = В. Кораћ, *Бојородица Хвосјанска*, Београд 1976.
- Кораћ, *Градињска школа Поморја* = В. Кораћ, *Градињска школа Поморја*, Београд 1965.
- Кораћ, *Грачаница* = В. Кораћ, *Грачаница. Просјор и облици*, in: *Зборник Светозара Радојчића*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1969, 143–154.
- Кораћ, *Свети Арханђели* = В. Кораћ, *Свети Арханђели, Душанов царски маузолеј*, Глас САНУ 384/10 (1998) 191–201.
- Кораћ, *Свети Сава и јројрам рашкој храма* = В. Кораћ, *Свети Сава и јројрам рашкој храма*, in: *Сава Немањин – свети Сава. Историја и јредане*, ed. В. Ђурић, Београд 1979, 231–244.
- Кораћ, *Сјуденица Хвосјанска* = В. Кораћ, *Сјуденица Хвосјанска*, Београд 1976.
- Кораћ, *Црква св. Варваре (св. Димитрија)* = В. Кораћ, *Црква св. Варваре (св. Димитрија) у селу Кмејовци код Гњилана*, СКМ 2–3 (1963) 91–97 = (idem, *Између Византије и Зајада, одабране сјудије о архитектури*, Београд 1987, 109–113).
- Кораћ, *Шупут, Архитектура византијској свети* = В. Кораћ, *М. Шупут, Архитектура византијској свети*, Београд 2005².
- Корнаков, *Македонска резба* = Д. Корнаков, *Македонска резба*, Скопје 1988.
- Корнаков, *Творештво на мијачкије резбаре* = Д. Корнаков, *Творештво на мијачкије резбаре на Балканот од крајот на XVIII и XIX век*, Прилеп 1986.
- Косово и Мејохија у великоалбанским јлановима = *Косово и Мејохија у великоалбанским јлановима 1878–2000*, Београд 2001.
- Костић (М.), *Барокна обнова* = М. Костић, *Барокна обнова средњовековне јолиичке идеологије у Карловачкој митрополији*, in: *Византијско наслеђе III*, 47–57.
- Костић (М.), *Јаков Орфелин* = М. Костић, *Јаков Орфелин и његово доба*, Београд 2007.
- Костић (М.), *Поштовање кулја светишеља* = М. Костић, *Поштовање кулја светишеља, њихових моштију и чуда на јодручју Карловачке митрополије у јериоду барока*, in: *Чудо у словенским кулјаурама*, ed. Д. Ајдацић, Београд 2000, 240–257.
- Костић (П.), *Манастир Св. Марка* = П. Костић, *Манастир Св. Марка са додацима о манастиру Црној Реци и о Пејру Коришком*, Годишњица Николе Чупића 30 (1911) 209–234.
- Костић (П.), *Црквени живој* = П. Костић, *Црквени живој јравославних Срба у Призрену и његовој околини у XIX веку*, Београд 1928.
- Коцева, *Евтимиев служебник* = Е. Коцева, *Евтимиев служебник Софийски препис от 80-те години на 14. век*, София 1985.
- Крстић, *Љушић, Србија и ослободилачки јокреји* = В. Крстић, *Р. Љушић, Србија и ослободилачки јокреји на Балкану од Париској мира до Берлинској конјреса 1856–1878*, књ.1 1856–1866, Београд 1983.
- Кроз Алданију = *Кроз Алданију 1915–1916*, Београд 1968.
- Крстановић, *Брвнара Даниловића* = Б. Крстановић, *Брвнара Даниловића у селу Лоћане – ојед о вредности јредане*, Београд 1994.
- Крстић, *Очување архитектонске баштине* = Б. Крстић, *Очување архитектонске баштине на Косову и Мејохији и ревијализација манастира Бањска*, Саопштења 35–36 (2003–2004) 227–241.
- Крстић, *Сјасаване кулјурне баштине* = Б. Крстић, *Сјасаване кулјурне баштине Србије и Европе на Косову и Мејохији*, Београд 2002.
- Лазић, *Терме у Доњем Неродимљу* = М. Лазић, *Терме у Доњем Неродимљу код Урошевца*, in: *VESTIGATIO VETVSTATIS*

- Александрини Цермановић-Кузмановић од Ђријаџића, сарадника и ученика, ed. М. Лазих, Београд 2001, 247–279.
- Лекић, Аїрарна реформа = Б. Лекић, Аїрарна реформа и колонизација у Југославији 1918–1941, Београд 2002.
- Лома, Еїнолинївистїчка слика = А. Лома, Еїнолинївистїчка слика њодручја Косова и Меїхохије у анїицко доба и у раном средњем веку, in: Археолоїија Косова и Меїхохије, 17–31.
- Лома, Пракосово = А. Лома, Пракосово. Словенски и индоевроїски корени срїске еїике, Београд 2002.
- Ломпар, Њеїошево њеснишїтво = М. Ломпар, Њеїошево њеснишїтво, Београд 2010.
- Љубардић, Николај Велимировић = Б. Љубардић, Николај Велимировић, in: Срби 1903–1914. Истїорија идеја, ed. М. Ковић, Београд 2015, 328–357.
- Љубинковић, Сїање и ѡроблеми = Р. Љубинковић, Сїање и ѡроблеми зашїишїне службе у ФНРЈ, ЗЗСК 1 (1951) 7–13.
- Љубинковић et al., Истїраживачки и конзерватїорски радови = Р. Љубинковић, Д. Ђокић, С. Вученовић, А. Томашевић, Истїраживачки и конзерватїорски радови на цркви Ваведенја у Лийљану, ЗЗСК 10 (1959) 69–134.
- Љушић, Косовска ѡтрадиција = Р. Љушић, Косовска ѡтрадиција у райном ѡериоду Срїске револуције (1804–1815), in: idem, Србија 19. века, Београд 1994, 24–47.
- Љушић, Србија 19. века = Р. Љушић, Србија 19. века, Београд 1994.
- Љушић, Тумачење Срїске револуције = Р. Љушић, Тумачење Срїске револуције у истїориоїрафији 19. и 20. века, Београд 1992.
- Магловски, Дечанска скулїїура = Ј. Магловски, Дечанска скулїїура – ѡроїрам и смисао, in: Дечани и визанїијска умейностї, 193–223.
- Мадас, Извешїај о археолошким радовима = Д. Мадас, Извешїај о археолошким радовима у манасїиру Бањска 2007. ѡдине, ГДКС 32 (2008) 193–197.
- Мадас, Манасїир Бањска = Д. Мадас, Манасїир Бањска, ѡроб краљице Теодоре (ѡроб др. 4), Саопштења 45 (2013) 55–65.
- Максимовић (Ј.), Коїторски циборијум = Ј. Максимовић, Коїторски циборијум из XIV века и камена ѡластїика суседних обласїи, Београд 1961.
- Максимовић (Ј.), Срїска средњовековна скулїїура = Ј. Максимовић, Срїска средњовековна скулїїура, Нови Сад 1971.
- Максимовић (Ј.), Срїске средњовековне минијаїуре = Ј. Максимовић, Срїске средњовековне минијаїуре, Београд 1983.
- Максимовић (Љ.), Македонија = Љ. Максимовић, Македонија у ѡолиїици средњовековне Србије, Глас САНУ 404, Одељење историјских наука 13 (2006) 29–50.
- Максимовић (Љ.), Орїанизација визанїијске власїи = Љ. Максимовић, Орїанизација визанїијске власїи у новоосвојеним обласїима ѡсле 1018. ѡдине, ЗРВИ 36 (1997) 31–43.
- Макуљевић, Андреја Дамјанов = Н. Макуљевић, Андреја Дамјанов: архїијекїа ѡзноосманскої Балкана, ЗМСЛУ 38 (2010) 137–149.
- Макуљевић, Иконоїис = Н. Макуљевић, Иконоїис Врањске еїархије 1820–1940, in: Иконоїис Врањске еїархије, ed. М. Тимотијевић, Н. Макуљевић, Београд–Врање 2005, 9–48.
- Макуљевић, Одржаванье и обнова вере = Н. Макуљевић, Одржаванье и обнова вере: ѡравославни храмови у ѡрњем Полињу ѡоком нової века, Милешевски записи 7 (2007) 147–175.
- Макуљевић, Порїїреїи = Н. Макуљевић, Порїїреїи дечанскої архимандриїа хаѡи Данила и иїумана Хаѡи Захарија, рад Алексија Лазовића у Акаїиисїу Свейом Сїефану Дечанском, Милешевски записи 3 (1998) 119–133.
- Макуљевић, Умейностї и национална идеја = Н. Макуљевић, Умейностї и национална идеја у XIX веку, Београд 2006.
- Макуљевић, Црква Свейе Тројице = Н. Макуљевић, Црква Свейе Тројице, in: Саборни храм Свейе Тројице у Врању 1858–2008, ed. Н. Макуљевић, Врање 2008, 23–43.
- Маликовић, Качачки ѡкреїи = Д. Маликовић, Качачки ѡкреїи на Косову и Меїхохији 1918–1924, Косовска Митровица 2005.
- Манасїир Бањска = Манасїир Бањска и доба краља Милуїина, ed. Д. Бојовић, Ниш–Косовска Митровица, 2007.
- Манасїир Раваница = Манасїир Раваница. Сїоменѡа о шесїој сїоїодинишїци, Београд 1981.
- Манасїир Сїуденица = Манасїир Сїуденица. 700 ѡдина Краљеве цркве, ed. Љ. Максимовић, В. Вукашиновић, Београд 2016.
- Мандић, Древник = С. Мандић, Древник, заїиси конзерватїора, Београд 1975.
- Манева, Крсїеви = Е. Манева, Крсїеви, средновековна некрїола, Скопје 2000.
- Манева, Средновековен накїиї од Македонија = Е. Манева, Средновековен накїиї од Македонија, Скопје 1992.
- Манева, Средновековна некрїола Пеїелишїе = Е. Манева, Средновековна некрїола Пеїелишїе, локалїиїеї Трнче – Сїреа, Скопје 2000.
- Маневић, Архїијекїи Милан Злоковић = З. Маневић, Архїијекїи Милан Злоковић, Београд 1989.
- Маневић, Боїдан Боїдановић = З. Маневић, Боїдан Боїдановић. Велика наїрада архїијекїуре САС, Београд 1992.
- Маневић, Вредновање = З. Маневић, Вредновање неїокреїиних кулїиурних добара Пришїиїне, in: Обнова Пришїиїне у условима одржвої развоја, Београд 1996, 129–143.
- Маневић, Сїанко Мандић = З. Маневић, Сїанко Мандић. Велика наїрада архїиїекуїе САС, Београд 1992.
- Мано-Зиси (Ђ.), Један заїис = Ђ. Мано-Зиси, Један заїис каїиїшїла из Дечана – исїод фрескослике зачења Каїна, Старинар 5 (1928–1930) 185–193.

- Мано-Зиси (Ђ.), *Средњовековно и хисторијско* = Ђ. Мано-Зиси, *Средњовековно и хисторијско одељење*, Годишњак СКА 42 (1933) 270–284.
- Мано-Зиси (К.), *Анаџносџ Јован* = К. Мано-Зиси, *Анаџносџ Јован, хиландарски џисар груџе џоловине XIV в*, in: *Проучавање средњовековних јужнословенских рукоџиса*, ed. П. Ивић, Београд 1995, 231–243.
- Мансветов, *Митрополит Киприан* = И. Д. Мансветов, *Митрополит Киприан в его литурџической деятельности*, Москва 1882.
- Марјановић-Душанић, *Владарска идеолоџија* = С. Марјановић-Душанић, *Владарска идеолоџија Немањића. Диџломаџичка стџудија*, Београд 1997.
- Марјановић-Душанић, *Краљево џело у срџској хаџиоџрафији* = С. Марјановић-Душанић, *Краљево џело у срџској хаџиоџрафији и настџанак концевџића неџобедивоџ јунака*, ЗРВИ 50/2 (2013) 693–704.
- Марјановић-Душанић, *Свеџи краљ* = С. Марјановић-Душанић, *Свеџи краљ. Кулџи Сџеџфана Дечанскоџ*, Београд 2007.
- Марјановић-Душанић, *Свод срџских свеџих* = С. Марјановић-Душанић, *Свод срџских свеџих у доба краља Милуџина – динаџтичкџ кулџови*, in: *Манасџир Сџугеница*, 35–59.
- Марковић (В.), *Православно монаџиџво* = В. Марковић, *Православно монаџиџво и манасџири у средњовековној Срџији*, Сремски Карловци 1920.
- Марковић (В. С.), *Именик* = В. С. Марковић, *Именик диџломираних инџињера и архџиџекџића на Техничком факулџетџу Универзџиџетџа у Беоџраду 1919–1938*, Београд 1939.
- Марковић (М.), *Иконоџрафски џроџрам* = М. Марковић, *Иконоџрафски џроџрам најџтаријеџ живоџиса цркве Боџородице Перивлеџије у Охриду. Поџис фресака и белешке о џојединим иконоџрафским осоденостџима*, Зоџраф 35 (2011) 119–143.
- Марковић (М.), *Кулџи Свеџиоџ Виџа* = М. Марковић, *Кулџи Свеџиоџ Виџа (Вида) код Срба у средњем веку*, Зоџраф 31 (2006–2007) 35–50.
- Марковић (М.), *Михаџло Асџрайа* = М. Марковић, *Михаџло Асџрайа и фреске Краљеве цркве у Сџугеници*, in: *Манасџир Сџугеница*, 173–184.
- Марковић (М.), *Прво џуџовање свеџиоџ Саве* = М. Марковић, *Прво џуџовање свеџиоџ Саве у Палестџину и џеџов значај за срџску средњовековну умеџностџ*, Београд 2009.
- Марковић (М.), *Свеџи Никиџа* = М. Марковић, *Свеџи Никиџа код Скоџља. Задужџина краља Милуџина*, Београд 2015.
- Марковић (М.), *Умеџничка делажностџ Михаџла и Евџихија* = М. Марковић, *Умеџничка делажностџ Михаџла и Евџихија*, ЗНМ 17/2 (2004) 95–112.
- Марковић (С.), *Свеџомир Арсић Басара* = С. Марковић, *Свеџомир Арсић Басара или скулџџура као судџина*, Београд 2004.
- Марковић (С.), *Факулџетџ умеџностџи у Приџиџини-Звечану* = С. Марковић, *Факулџетџ умеџностџи у Приџиџини-Звечану, 1973–2013 – ликовни одсек*, Звечан – Косовска Митровица 2015.
- Матић (М.), *Срџски иконоџис* = М. Матић, *Срџски иконоџис у доба одновљене Пећке џаџриџариџе 1557–1690*, Београд 2017.
- Матић (С.), *Каџасџиџи џећки из 1660–1666* = С. Матић, *Каџасџиџи џећки из 1660–1666*, Гласник Историског друџтва у Новом Саду IV/3 (10) (1931), 447–455; V/1 (11) (1932), 72–79; V/3 (13) (1932), 418–422.
- Матић (С.), *Оџис рукоџиса* = С. Матић, *Оџис рукоџиса Народне дџблиџеке*, Београд 1952.
- Маџура, *Насеља* = М. Маџура, *Насеља и сџановниџиџво обласџи Бранковића 1455. џодине*, Београд 2001.
- Медаковић, *Граџика срџских шџамџаних књџа* = Д. Медаковић, *Граџика срџских шџамџаних књџа XV–XVII века*, Београд 1958.
- Медаковић, *Косовски дој* = Д. Медаковић, *Косовски дој у ликовним умеџностџима*, Београд 1990.
- Медаковић, *Кулџи кнеза Лазара* = Д. Медаковић, *Кулџи кнеза Лазара у срџском дароку*, in: *О кнезу Лазару*, ed. И. Божић, В. Ј. Ђурић, Београд 1975, 321–336.
- Медић, *Сџари сликарски џручници II* = М. Медић, *Сџари сликарски џручници II*, Београд 2002.
- Месеснел, Ђ. Бошковић, *Осџурање и ресџорација* = Ф. Месеснел, Ђ. Бошковић, *Осџурање и ресџорација цркве манасџира Св. Паџриџариџе у Пећи*, Старинар 8–9 (1933–1934) 91–162, ГСНД 13 (1934) 232–235.
- Месеснел, *Скулџџура Боџородице* = Ф. Месеснел, *Скулџџура Боџородице у Соколици*, Годишњак Скопског Филозофског факултета 2 (1938) 52–74.
- Мијовић, *Грачаница* = П. Мијовић, *Грачаница – ранохриџћанска базилика и средњовековни манасџир*, Археолошкџ преглед 6 (1964) 128–133.
- Мијовић, *О џенези Грачанице* = П. Мијовић, *О џенези Грачанице*, in: *Визанџиџска умеџностџ*, 127–163.
- Микић (Ђ.), *Друџиџвене и економске џрилике* = Ђ. Микић, *Друџиџвене и економске џрилике косовских Срба у XIX и џочетџком XX века: од чивчиџства до банкарсџива*, Београд 1988.
- Микић (Ж.), *Средњовековно сџановниџиџво Косова и Меџохије* = Ж. Микић, *Средњовековно сџановниџиџво Косова и Меџохије, анџроџолошкџ резулџаџи*, in: *Археолоџија Косова и Меџохије*, 33–46.
- Милаџиновић Марић, *Поеџика меморијаџа* = Д. Милаџиновић Марић, *Поеџика меморијаџа у делу архџиџекџије Свеџислава Личине*, in: *Просџори џамћења I. Архџиџекџура*, ed. А. Кадијевић, М. Попадић, Београд 2013, 445–456.
- Милеуснић, *Плаџиџаница краља Милуџина* = С. Милеуснић, *Плаџиџаница краља Милуџина (лџиџурџиџска џоџџреда)*, Ниш и Визанџија 2 (2004) 311–316.
- Милинковић, *Нова исџџраживања* = М. Милинковић, *Нова исџџраживања комџлекса Св. Арханџела код Призрена*, ГСАД 11 (1996) 208–223.
- Милић, *Педесетџ џодина* = М. Милић, *Педесетџ џодина рада и развоја Рейџубличкоџ завода за заџиџиџу сџоменџа кулџуре*,

- in: *Чувари дашићине: 50 година рада Рейубличкој завода за заштитишу сјоменика културе*, Београд 1998, 13–20.
- Милојевић, *Пућојис* = М. С. Милојевић, *Пућојис гела љра-ве (Сйаре) Срдије I*, Београд 1971; II, Београд 1972; III, Београд 1977.
- Милосављевић-Аулт, *Нова музеологија* = А. Милосављевић Аулт, *Нова музеологија као чињеница савременосији*, *Култура* 144 (2014) 11–37.
- Милошевић, *Умејносџ* = Д. Милошевић, *Умејносџ у средњовековној Срдији од 12. до 17. века*, Београд 1980.
- Миљковић-Пепек, *Делојо* = П. Миљковић-Пепек, *Делојо на зојрафије Михаило и Еућихиј*, Скопје 1967.
- Миљковић, *Немањићи и Свеји Никола у Барију* = Б. Миљковић, *Немањићи и Свеји Никола у Барију*, ЗРВИ 44/1 (2007) 275–294.
- Миљковић, *Хиландарска икона* = Б. Миљковић, *Хиландарска икона срјској цара Сћефана*, ЗРВИ 43 (2006) 319–348.
- Мирић, *Сисџем и криза* = Ј. Мирић, *Сисџем и криза*, Загреб 1984.
- Мирковић, *Пресвејта Бојородица* = Л. Мирковић, *Пресвејта Бојородица Милосџива (Јелеуса) у Дечанима*, *Старинар* 7 (1932) 3–4.
- Митрополит Амфилохије (Радовић), *Духовни смисао* = Митрополит Амфилохије (Радовић), *Духовни смисао Храма Свејоја Саве*, in: idem, *Свеји Сава и Свејосавски завјеј. Сџудије, есеји, бесједе*, Цетиње 2009, 319–384.
- Митрополит Амфилохије (Радовић), *Косовска консџанџа* = Митрополит Амфилохије (Радовић), *Косовска консџанџа*, in: idem, *Часни крсџ Хрсџов и Косовски завјеј. Предавања, есеји, бесједе*, Београд–Цетиње 2010, 50–134.
- Митрополит Амфилохије (Радовић), *О срјској наџији* = Митрополит Амфилохије (Радовић), *О срјској наџији*, in: idem, *Часни крсџ Хрсџов и Косовски завјеј. Предавања, есеји, бесједе*, Београд–Цетиње 2010, 329–338.
- Митриновић, *Срди и Хрваји* = Д. Митриновић, *Срди и Хрваји на Међународној Умејничкој Изложди у Риму*, СКТ 26/9–11 (1911) 717–727, 802–808; 884–888.
- Митровић (А.), *Алданци* = А. Митровић, *Алданци у џолићици Аусџроујарске љрема Срдији 1914–1918*, in: *Срди и Алданци у XX веку*, Београд 1991, 79–105.
- Митровић (А.), *Продор на Балкан* = А. Митровић, *Продор на Балкан. Срдија у џлановима Аусџро-Ујарске и Немачке 1908–1918*, Београд 1981.
- Митровић (К.), *Сукоб дарској архиејискоја и којорској ејискоја* = К. Митровић, *Сукоб дарској архиејискоја и којорској ејискоја око јурисдикџије над католичким џарохијама у средњовековној Срдији*, in: *Сјоменица академика Симе Ђирковића*, Београд 2011, 289–305.
- Митровић (М.), *Почеци срјске лијурџјске џрадиџије* = М. Митровић, *Почеци срјске лијурџјске џрадиџије*, *Видослов* 46 (2009) 122–134.
- Михаиловић, *Вегује срјске џрафике* = Р. Михаиловић, *Вегује срјске џрафике XVIII века*, in: *Срјска џрафика XVIII века*, ed. Д. Давидов, Београд 2006, 81–100.
- Михаљчић, *Јунаци косовске лејенде* = Р. Михаљчић, *Јунаци косовске лејенде*, Београд 1989.
- Михаљчић, *Лазар Хредељановић* = Р. Михаљчић, *Лазар Хредељановић. Исџорија, кулџ, џредање*, Београд 1989.
- Михаљчић, *Љубомир Ковачевић* = Р. Михаљчић, *Љубомир Ковачевић*, in: *Бој на Косову*, 291–295.
- Мишић, *Шџа је џо Косовско ојредељење* = З. Мишић, *Шџа је џо Косовско ојредељење: Ојовор на једно џиџање Марка Рисџића*, in: *Сатена тунди III. О националном иденџићеју Срба*, ed. Б. Нешић, С. Петровић, Београд 2016, 427–430.
- Младеновић, *Црквени џоседи* = С. Б. Младеновић, *Црквени џоседи на Косову и Мејохији у средњем веку*, Београд 2016 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Philosophy).
- Мошин, *Рукојиси манасџира Грачаница* = В. Мошин, *Рукојиси манасџира Грачаница*, СКМ 1 (1961) 17–84.
- Мошин, *Рукојиси Пећке џаџријарџије* = В. Мошин, *Рукојиси Пећке џаџријарџије*, СКМ 4–5 (1968–1971) 5–148.
- Музеј кнеза Павла* = *Музеј кнеза Павла*, ed. Т. Цвјетићанин, Београд 2009.
- Народни одбор* = *Народни одбор Ауџономне Косовско-Мејохијске обласџи 1943–1953*, Приштина 1955.
- Недељковић, *Резала* = З. Недељковић, *Резала – срјско средњовековно џродље*, *Косовско-метохијски зборник* 3 (2005) 117–123.
- Ненадовић, *Белешке* = С. М. Ненадовић, *Белешке са џуџа џо Космеју*, *Музеји* 7 (1952) 168–179.
- Ненадовић, *Бојородица Љевишка* = С. М. Ненадовић, *Бојородица Љевишка. Њен џосџанак и џено месџо у архиејекџури Милуџиновој времена*, Београд 1963.
- Ненадовић, *Два џиџања* = С. Ненадовић, *Два џиџања у вези са џризренским сјоменицима: цркве Бојородице Љевишке и Свејих Арханђела и џамије Синан-џаше*, *Косовско-метохијски зборник* 3 (2005) 1–20.
- Ненадовић, *Душанова задуждина* = С. Ненадовић, *Душанова задуждина манасџир Свејих Арханђела код Призрена*, Београд 1967.
- Ненадовић, *Конзерваџија рушевина* = С. Ненадовић, *Конзерваџија рушевина манасџира Свејих архнађела код Призрена*, СКМ 4–5 (1968–1971) 402–406.
- Ненадовић, *Шџа је краљ Милуџин обновио* = С. Ненадовић, *Шџа је краљ Милуџин обновио на цркви Бојородице Љевишке*, *Старинар* 5–6 (1954–1955) 205–226.
- Нешковић, *Порџал Симеона Дубровчанина* = Ј. Нешковић, *Порџал Симеона Дубровчанина у Барлеји*, *Зограф* 13 (1982) 28–35.

- Николај Велимировић, *Косово и Видовдан* = Николај Велимировић, *Косово и Видовдан*, in: idem, *Сабрана дела* 9, Химелстир 1983, 321–388.
- Николај Велимировић, *Њеџошев национализам* = Николај Велимировић, *Њеџошев национализам*, in: idem, *Сабрана дела* 2, Химелстир 1986, 785–797.
- Николај Велимировић, *Религија Њеџошева* = Николај Велимировић, *Религија Њеџошева*, in: idem, *Сабрана дела* 2, Химелстир 1986, 325–481.
- Николај Велимировић, *Царев Завези*, in: idem, *Сабрана дела* 5, Шабац 2013, 143–173.
- Николајевић, *Порџали у Дечанима* = И. Николајевић, *Порџали у Дечанима*, in: *Дечани и византијска уметност*, 185–192.
- Николић (С.), *Црква Св. Николе* = С. Николић, *Црква Св. Николе – Рајкова у Призрену и њена актиуелна заштитна и презентација*, СКМ 10 (1997) 111–118.
- Николић (С. С.), *Призрен* = С. С. Николић, *Призрен од средњега века до савремене доба (урбанистичко-архитектонски развој)*, Призрен 1998.
- Николовски, *Македонскије зографи* = А. Николовски, *Македонскије зографи од крајој на XIX и почетокој на XX век: Андонов, Зографски и Ванџеловиќ*, Скопје 1984.
- Новаковић (Р.), *О проблему проучавања* = Р. Новаковић, *О проблему проучавања градина на Косову*, Гласник музеја Косова 13–14 (1984) 99–111.
- Новаковић (С.), *Балканска историја* = С. Новаковић, *Балканска историја и мање историјско-политичке белешке о Балканском полуострву 1886–1905*, Београд 1906.
- Новаковић (С.), *Народне традиције* = С. Новаковић, *Народне традиције и критичка историја (смрт краља Св. Дечанској и цара Уроша)*. Прилој к процени извора српске историје, in: idem, *Историја и традиција*, ed. С. Ђирковић, Београд 1982, 3–78.
- Новаковић (Ст.), *Васкрс државе Српске* = Ст. Новаковић, *Васкрс државе Српске. Политичко-историјска студија о Првом српском устанку 1804–1813*, Београд 1904.
- Новаковић (Ст.), *Манастир Бањска* = Ст. Новаковић, *Манастир Бањска. Задужбина краља Милутина у српској историји*, Глас СКА 32 (1892) 1–55.
- Новаковић (Ст.), *Ново Брдо* = Ст. Новаковић, *Ново Брдо и Врањско Поморавље у историји српској XIV–XV века*, Годишњица Николе Чушића 3 (1879) 263–355.
- Новаковић (Ст.), *Турско царство* = Ст. Новаковић, *Турско царство пред Први српски устанак 1780–1804*, Београд 1906.
- Нушић, *Косово* = Б. Нушић, *Косово, опис земље и народа I–II*, Нови Сад 1902–1903.
- Његош, *Горски вијенац* = П. П. Његош, *Горски вијенац*, критичко издање с коментаром, ed. Н. Банашевић, Београд 1986.
- Оболенски, *Киријан Митрополит* = Д. Оболенски, *Киријан Митрополит кијевски и московски*, in: idem, *Шест византијских историја*, Београд 1991, 175–199.
- Обрадовић, *Ајарна реформа* = М. Обрадовић, *Ајарна реформа и колонизација на Косову (1918–1941)*, Приштина 1981.
- Окуневъ, *Сербския средновековья стенописи* = Н. Л. Окуневъ, *Сербския средновековья стенописи*, Прага 1923.
- Ојис рукојиса манастира Дечани = Ојис ћирилских рукојисних књија манастира Високи Дечани I, ed. Н. Р. Синдик, Београд 2011.
- Описание Черногории = Описание Черногории с кратким начертанием истории чернагорского народа, in: *Петр II Петрович Негош и Россия: Русско-черногорские отношения в 1830–1850-е гг. Документи*, ed. М. Ю. Анисимов, Ю. П. Аншаков, Р. Распопович, Н. И. Хитрова, Москва 2013, 106–148.
- Ојширни ојис = Ојширни ојис Призренској санџака из 1571. године, ed. Т. Катих, Београд 2010.
- Ојкојовање = Ојкојовање задуждине цара Душана, Политика (12. јул 1927) 5.
- Павличић, *Башићина Бојородице Љевишке* = Ј. З. Павличић, *Башићина Бојородице Љевишке и проблем очувања памћења у пракси заштитне споменичкој наслеђа*, Београд 2016 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Philosophy).
- Павличић, *Прилој познавању* = Ј. Павличић, *Прилој познавању цркве Св. Николе у Приштини*, Косовско-метохијски зборник 5 (2013) 213–234.
- Павловић (В.), *Украс рукојиса* = В. Павловић, *Украс рукојиса насталих на Косову и Метохији (1450–1600. год.)*, ЗМСЛУ 29–30 (1993–1994) 1–49.
- Павловић (Л.), *Култови лица* = Л. Павловић, *Култови лица код Срба и Македонаца (историјско-етнографска расправа)*, Смедерево 1965.
- Павловић (М.), *Грачаничка повеља* = М. Павловић, *Грачаничка повеља*, ГСНД 3 (1928) 105–141.
- Пајкић, *Археолошки и конзерваторско-реставраторски радови* = П. С. Пајкић, *Археолошки и конзерваторско-реставраторски радови на цркви Св. Бојородице у Вајанешу*, СКМ 4–5 (1968–1971) 426–431.
- Пајкић, *Сеоке цркве у долини Белој Дрима* = П. Пајкић, *Сеоке цркве у долини Белој Дрима*, СКМ 1 (1961) 145–173.
- Пајкић, *Цркве у Великој Хочи* = П. Пајкић, *Цркве у Великој Хочи*, СКМ 2–3 (1963) 166–192.
- Пајкић, *Цркве у Сиринићкој жуји* = П. Пајкић, *Цркве у Сиринићкој жуји*, СКМ 4–5 (1968–1971) 351–366.
- Пајкић, *Тодић, Цркве Сиринићке жује* = П. Пајкић, Б. Тодић, *Цркве Сиринићке жује*, Приштина 1995.
- Панић Сурепа, *Филиј Вишњић* = М. Панић Сурепа, *Филиј Вишњић – њесник дуне*, Београд 2014.
- Панић, *Бабић, Бојородица Љевишка* = Д. Панић, Г. Бабић, *Бојородица Љевишка*, Београд 1975 (2007³).
- Пантић, *Раваница* = М. Пантић, *Раваница у народној њесми*, in: *Манастир Раваница*, 177–193.

- Пантовић, *Храм Светиої Саве* = Л. С. Пантовић, *Храм Светиої Саве у Косовској Миштровици*, Косовска Митровица – Приштина 1996.
- Папазоглу, *Илирска и дарданска краљевина* = Ф. Папазоглу, *Илирска и дарданска краљевина: њорекло и развој, стируктурна, хеленизација, романизација*, in: *Илири и Албанци*, 145–199.
- Парамендић, *Умешност и умешници* = Д. Парамендић Дима, *Умешност и умешници Косова између два светска рајна* (unpublished manuscript, 1962).
- Патријарх Павле, *Народ светосавски и косовски* = Патријарх Павле, *Народ светосавски и косовски*, in: *Патријарх Павле – човек њред лицем Божијим. Живој, њоуке, беседе, разјовори, анејојте*, ed. М. Арсенијевић, Цетиње 2015.
- Пејић, *Манасџир Свети Никола* = С. Пејић, *Манасџир Свети Никола Дабарски*, Београд 2009.
- Пејић, Тодоровић, <http://www.yuheritage.com> = С. Пејић, Д. Тодоровић, <http://www.yuheritage.com> = ГДК 23–24 (2000) 221–226.
- Пекић, *Светислав Сџрала* = М. Пекић, *Светислав Сџрала, сликар и њрофесор на Косову и Мејохији*, in: *Културно наслеђе Косова и Мејохије: историјске џековине Срдије на Косову и Мејохији и изазови будућности II*, ed. У. Шуваковић et al., Косовска Митровица 2013, 319–332.
- Пејџ векова срџској џијамџарсџива* = *Пејџ векова срџској џијамџарсџива: 1494–1994: раздође срџскословенске џијамџе: XV–XVII в.*, ed. М. Пешикан, К. Мано-Зиси, М. Ковачевић, Београд – Нови Сад 1994.
- Петковић (В. Р.), *Живојис* = В. Р. Петковић, *Живојис цркве Св. Бојородице у Пајџријарџији Пећској*, *Известия на Българския Археологически институт* 4 (1926–1927) 145–171.
- Петковић (В. Р.), *Зайиси и најџиси* = В. Р. Петковић, *Зайиси и најџиси у сџарим црквама срџским*, *Старинар* 10–11 (1935–1936) 38–46.
- Петковић (В. Р.), *Из сџарој срџској живојиса* = В. Р. Петковић, *Из сџарој срџској живојиса. Лик краља Милуџина као светџишеља у Грачаници*, ПКЈИФ 8 (1928) 107–109.
- Петковић (В. Р.), *Из црквеној календара* = В. Р. Петковић, *Из црквеној календара у живојису Грачанице*, ГСНД 19 (1938) 79–86.
- Петковић (В. Р.), *Једна слика* = В. Р. Петковић, *Једна слика у Грачаници*, *Рашка* 1 (1929) 17–19.
- Петковић (В. Р.), *Ликови* = В. Р. Петковић, *Ликови наших сџарих владалаца*, *Време* (6, 7, 8. јануар 1924) 25.
- Петковић (В. Р.), *Ликови кџијџора* = В. Р. Петковић, *Ликови кџијџора у сџарим црквама срџским*, *Нова Искра* 10, год. 10 (1911) 299–304.
- Петковић (В. Р.), *Манасџир Св. Арханђела* = В. Р. Петковић, *Манасџир Св. Арханђела код Призрена*, *Време* (6, 7, 8. јануар 1925) 20.
- Петковић (В. Р.), *Најџиси и зайиси* = В. Р. Петковић, *Најџиси и зайиси у сџарим срџским црквама*, *Старинар* 2 (1923) 17–33.
- Петковић (В. Р.), *Парабола* = В. Р. Петковић, *Парабола о ге-сеј девојака у сџарој срџској умешности*, *Рашка* 1 (1929) 23–37.
- Петковић (В. Р.), *Порџре једној власџелина* = В. Р. Петковић, *Порџре једној власџелина у Дечанима*, ПКЈИФ 13/1–2 (1933) 95–101.
- Петковић (В. Р.), *Умешност у Срба* = В. Р. Петковић, *Умешност у Срба IX–XVIII века*, *Нова Искра* 6, год. 10 (1911) 175–180.
- Петковић (В. Р.), *Фреске са џредсџавом Премудросџи* = В. Р. Петковић, *Фреске са џредсџавом Премудросџи*, in: *Зборник у часџ Бојдана Појовића*, Београд 1929, 317–321.
- Петковић (В. Р.), *Циклус слика* = В. Р. Петковић, *Циклус слика из лејенде св. Ђорђа у Дечанима*, *Старинар* 5 (1928–1930) 7–11.
- Петковић (С.), *Зидно сликарсџиво* = С. Петковић, *Зидно сликарсџиво на џодручју Пећке џајџријарџије 1557–1614*, *Нови Сад* 1965.
- Петковић (С.), *О фрескама XVI века* = С. Петковић, *О фрескама XVI века из џријрајџе Пећке џајџријарџије и њховим сликарима*, *Саопштења* 16 (1984) 57–65.
- Петковић (С.), *Сликарсџиво сџољашње џријрајџе Грачанице* = С. Петковић, *Сликарсџиво сџољашње џријрајџе Грачанице*, in: *Визанџијска умешност*, 201–212.
- Петковић (С.), *Срџска умешност у XVI и XVII веку* = С. Петковић, *Срџска умешност у XVI и XVII веку*, Београд 1995.
- Петковић (С.), *Срџски џајџријарџи* = С. Петковић, *Срџски џајџријарџи XVI и XVII века као кџијџори*, in: *Зборник у часџ Војислава Ђурића*, Београд 1992, 129–139.
- Петковић (С.), *Фреске манасџира Црне Реке* = С. Петковић, *Фреске манасџира Црне Реке и судбина џећке сликарске ра-дионице XVI века*, in: *Манасџир Црна Ријека и свети Пејџар Коришки*, Приштина–Београд 1998, 87–97.
- Петрановић, *Срдија у Друјом светсџком рају* = Б. Петрановић, *Срдија у Друјом светсџком рају 1939–1945*, Београд 1992.
- Петрановић, Зечевић, *Јујословенски федерализам* = Б. Петрановић, М. Зечевић, *Јујословенски федерализам – идеје и сџварност*, *Темајска збирка докумената II*, Београд 1987.
- Петровић (Д.), *Консџијџуисање федералне Срдије* = Д. Петровић, *Консџијџуисање федералне Срдије*, Београд 1988.
- Петровић (Р.), *Конзервација и ресџаурација живојиса* = Р. Петровић, *Конзервација и ресџаурација живојиса цркве Св. Јована Крсџијџеља у селу Црколезу*, СКМ 6–7 (1972–1973) 207–213.
- Петровић (Р.), *Светџа сељанка* = Р. Петровић, *Светџа сељанка на Косову*, *Време* (1. IX 1924) 4.
- Петровић (С.), *Косовска дијџка* = С. Петровић, *Косовска дијџка у усменој џоезији*, Београд 2001.

- Пешикан, *Грачаничка шћамјарија* = М. Пешикан, *Грачаничка шћамјарија (Лексикон српскословенској шћамјарства)*, in: *Пет векова српској шћамјарства*, 98–101.
- Пешикан, *Зейско-хумско-рашка имена* (1982) = М. Пешикан, *Зейско-хумско-рашка имена на јочейку штурској доба*, Ономатолошки прилози 3 (1982) 1–120.
- Пешикан, *Зейско-хумско-рашка имена* (1983) = М. Пешикан, *Зейско-хумско-рашка имена на јочейку штурској доба*, Ономатолошки прилози 4 (1983) 1–135.
- Пешикан, *Зейско-хумско-рашка имена* (1984) = М. Пешикан, *Зейско-хумско-рашка имена на јочейку штурској доба*, Ономатолошки прилози 5 (1984) 1–182.
- Пешикан, *Сћара имена из Доњеј Погримља* = М. Пешикан, *Сћара имена из Доњеј Погримља*, Ономатолошки прилози 7 (1986) 1–119.
- Повеља краља Милућина* = *Повеља краља Милућина манасиру Бањска. Светиосјефанска хрисовуља I*, ed. Ђ. Трифуновић, Београд 2011.
- Поменик Гајачких чейника* = *Поменик Гајачких чейника 1941–1950*, ed. Д. Мاستиловић, Гацко 2009.
- Поповић (Б.), *Ајресија на СРЈ* = Б. Поповић, *Ајресија на СРЈ, разарања, ошћењења и ајели за зашћићу кулћурне башћине – кроз новинске наслове јоком 1999. јодине*, ГДКС 23–24 (2000) 207–218.
- Поповић (В.), *Ејискојска седишћиа* = В. Поповић, *Ејискојска седишћиа у Србији од IX до XI века*, ГГБ 25 (1978) 33–39.
- Поповић (В. Х.), *Једно искојаване* = В. Х. Поповић, *Једно искојаване у манасиру Бањској 1915*, Јужна Србија 3/25 (1923) 213–217.
- Поповић (Д.), *Архшћекћионска јласћика* = Д. Поповић, *Архшћекћионска јласћика цркве Светиој Николе („Тамница“) код Ајноваца. Прилој јроучавану српске скулћићуре средином XIV века*, Саопштења 49 (2017), in press.
- Поповић (Д.), *Кулћ светиој Јоаникија Девичкој* = Д. Поповић, *Кулћ светиој Јоаникија Девичкој* in: *Визанћијски свети на Балкану II. Визанћилошке шеме*, ed. Б. Крсмановић, Љ. Максимовић, Р. Радић, Београд 2012, 607–623.
- Поповић (Д.), *Манасћир Св. Тројице* = Д. Поповић, *Манасћир Св. Тројице Русинице – усјони и разарања*, ИЧ 45–46 (1998–1999) 31–48.
- Поповић (Д.), *Метогја јайријарха Максима* = Д. Поповић, *Метогја јайријарха Максима*, ЗМСЛУ 34–35 (2003) 111–125.
- Поповић (Д.), *Пайријарх Јефрем* = Д. Поповић, *Пайријарх Јефрем – један јозносредњовековни светишћельски кулћ*, ЗРВИ 43 (2006) 111–125.
- Поповић (Д.), *Под окриљем светиосћии* = Д. Поповић, *Под окриљем светиосћии: Кулћ светићх владара и реликвија у средњовековној Србији*, Београд 2006.
- Поповић (Д.), *Предсћава владара* = Д. Поповић, *Предсћава владара над „царским дверима“ цркве Светићх арханћела код Призрена*, Саопштења 26 (1994) 25–36.
- Поповић (Д.), *Пусћињско монашћиво* = Д. Поповић, *Пусћињско монашћиво у доба Бранковића*, in: *Пад српске десћошовине 1459. јодине*, ed. М. Спремић, Београд 2011, 117–135.
- Поповић (Д.), *Свети краљ Сћефан Дечански* = Д. Поповић, *Свети краљ Сћефан Дечански*, in: eadem, *Под окриљем светиосћии*, 143–183.
- Поповић (Д.), *Свод српских светићх* = Д. Поповић, *Свод српских светићх у време краља Милућина: кулћови архијереја и јусћиножишћельа*, in: *Манасћир Сщугеница*, 81–97.
- Поповић (Д.), *Средњовековне јећине исћоснице* = Д. Поповић, *Средњовековне јећине исћоснице у јризренском крају – јрећходна исћраживане*, ИЧ 44 (1997) 129–154.
- Поповић (Д.), *Српски владарски јрод* = Д. Поповић, *Српски владарски јрод у средњем веку*, Београд 1992.
- Поповић (Д. Ј.), *Велика сеоба Срба* = Д. Ј. Поповић, *Велика сеоба Срба 1690. јодине*, Београд 1954.
- Поповић (Ј.), *Видовданска идеја* = Ј. Поповић, *Видовданска идеја*, in: *Catena Mundi III. О националном иденћићићейу Срба*, ed. Б. Нешић, С. Петровић, Београд 2016, 454–455.
- Поповић (Ј.), *Живојћ Срба* = Ј. Поповић, *Живојћ Срба на Косову 1812–1912*, Београд 1987.
- Поповић (Ј.), *Манасћир Грачаница* = Ј. Поповић, *Манасћир Грачаница на Косову*, in: *Манасћир Грачаница. Одбичаји и умошворине са Косова*, ed. В. Бован, Грачаница 2011.
- Поповић (М.), *Видовдан* = М. Поповић, *Видовдан и часни крсћ*. *Олед из књижевне археолојије*, Београд 1976.
- Поповић (М.), *Владарско боравишћие* = М. Поповић, *Владарско боравишћие Сћефана Немање у Расу*, in: *Сћефан Немања – свети Симеон Миротћочиви. Исћорија и јредање*, ed. Ј. Калић, Београд 2000, 233–247.
- Поповић (М.), *Двор владара и власћеле* = М. Поповић, *Двор владара и власћеле*, in: *Привајћни живојћ у српским земљама средњеј века*, ed. С. Марјановић-Душанић, Д. Поповић, Београд 2004, 29–63.
- Поповић (М.), *Замак у српским земљама* = М. Поповић, *Замак у српским земљама јозној средњеј века*, ЗРВИ 43 (2006) 189–207.
- Поповић (М.), *Средњовековне сахране* = М. Поповић, *Средњовековне сахране у цркви манасћира Бањске*, Саопштења 48 (2016) 23–55.
- Поповић (М.), *Цићадела јрада* = М. Поповић, *Цићадела јрада Новој Брда. Исћраживане 2015. јодине*, ГДКС 40 (2016) 74–80.
- Поповић (М.), Поповић (Д.), *Гробови црквенићх јојлавара* = М. Поповић, Д. Поповић, *Гробови црквенићх јојлавара у манасћиру Жичи*, Саопштења 45 (2013) 27–47.
- Поповић (П.), *Два сћара манасћира* = П. Поповић, *Два сћара манасћира. Скулћићура манасћира Светићх Арханћела. Задужбина цара Душана у Призрену*, ПКЈИФ 8 (1928) 236–237.

- Поповић (П.), *Краљ Милутићин* = П. Поповић, *Краљ Милутићин као монах на фрески у Грачаници*, *Старинар* 4 (1926–1927) 113–114.
- Поповић (П.), *Неколико звона* = П. Поповић, *Неколико звона из XV века*, *Старинар* 4 (1926–1927) 105–112.
- Поповић (П.), *Црква Светијих Арханђела* = П. Поповић, *Црква Светијих Арханђела у Призрену*, *Старинар* 4 (1926–1927) 55–58.
- Поповић (С.), *Крст у крују* = С. Поповић, *Крст у крују. Архитектура манастира у средњовековној Србији*, Београд 1994.
- Поповић, Тодић, Војводић, *Дечанска џусџиња* = Д. Поповић, Б. Тодић, Д. Војводић, *Дечанска џусџиња. Скици и келије манастира Дечана*, Београд 2011.
- Поповић, Хаџић, *Зайагна грађевина* = М. Поповић, С. Хаџић, *Зайагна грађевина манастира Дечани*, *Саопштења* 44 (2012) 79–100.
- Прејиска о арбанаским насиљима* = *Прејиска о арбанаским насиљима у Сјарај Србији 1898–1899*, Београд 1899.
- Прерадовић, *Истраживања и снимања средњовековних сџоменика* = Д. Прерадовић, *Истраживања и снимања средњовековних сџоменика између два светска рата*, in: *Задужбине и дарови*, 83–89.
- Прерадовић, *Истраживање и снимање* = Д. Прерадовић, *Истраживање и снимање средњовековних сџоменика њод окриљем Народној музеја у Београду до 1941. године*, *Зограф* 40 (2016) 1–33.
- Пројасџ царсџива срџскоја* = *Пројасџ царсџива срџскоја*, Хамбург 2016.
- Пузовић, *Покушај реконструкције* = Љ. Пузовић, *Покушај реконструкције рукописне збирке манастира Девича*, *ПКЈИФ* 81 (2015) 93–109.
- Путник, *Меморијална скулптура Миодраја Живковића* = В. Путник, *Меморијална скулптура Миодраја Живковића (џериод 1960–1980)*, in: *Јавни сџоменици и сџомен одележја, колекџивно џамћење и/или заборав*, ed. Н. Живковић, Београд 2014, 115–124.
- Раваничанин I. Жиџије светџоја кнеза Лазара* = *Раваничанин I. Жиџије светџоја кнеза Лазара*, in: *Сџиси о Косову*, ed. М. Грковић, Београд 1993.
- Раваничанин II. Светџу џобеду џоказаше* = *Раваничанин II. Светџу џобеду џоказаше*, in: *Сџиси о Косову*, ed. М. Грковић, Београд 1993.
- Радић, *Живој* = Р. Радић, *Живој у временима: Паџријарх Гаврило (Дожић)*, 1881–1950, Београд 2011.
- Радичевић, *Прилој џроучавању средњовековној накиџа* = Д. Радичевић, *Прилој џроучавању средњовековној накиџа јуџо-зайагне Србије с џоседним осврџом на налазе из средњеј Полимља*, in: *Осам векова манастира Милешеве I*, Пријепоље 2013, 295–308.
- Радовановић, *Иконографска истраживања* = Ј. Радовановић, *Иконографска истраживања срџској сликарсџива XIII и XIV века*, Београд 1988.
- Радовановић, *Црква св. Николе* = Ј. Радовановић, *Црква св. Николе у Пећкој џаџријарџији*, Београд 1963.
- Радојковић, *Срџско златарсџиво* = Б. Радојковић, *Срџско златарсџиво XVI и XVII века*, Нови Сад 1966.
- Радојчић, *Архиеџиској Данило II* = С. Радојчић, *Архиеџиској Данило II и срџска архиеџекџура раној XIV века*, in: *idem*, *Узори и дела сџарих срџских уметника*, Београд 1975, 195–211.
- Радојчић, *Визанџијско сликарсџиво* = С. Радојчић, *Визанџијско сликарсџиво од 1400. до 1453. џодине*, in: *idem*, *Одабрани чланци и сџудије*, Београд–Нови Сад 1982, 248–257.
- Радојчић, *Грачаница* = С. Радојчић, *Грачаница*, *Хришћанско дело* 4/1 (1938) 24–34.
- Радојчић, *Грачаница и Дечани* = С. Радојчић, *Грачаница и Дечани*, *Уметнички преглед* 4–5 (април–мај 1940) 130–133.
- Радојчић, *Једна сцена* = С. Радојчић, *Једна сцена из романа о Варлааму и Јоасафу у цркви Боџородице Љевшике*, in: *idem*, *Тексџови и фреске*, Горњи Милановац 2002³, 136–147.
- Радојчић, *Порџреџи* = С. Радојчић, *Порџреџи срџских владара у средњем веку*, Скопље 1934 (Београд 1996²).
- Радојчић, *Средњовековне фреске* = С. Радојчић, *Средњовековне фреске у јужној Србији џројодају*, *Време* (15. март 1939) 12.
- Радојчић, *Сџаро срџско сликарсџиво* = С. Радојчић, *Сџаро срџско сликарсџиво*, Београд 1966.
- Радојчић, *Фреске у Милуџиновим задужбинама* = С. Радојчић, *Фреске у Милуџиновим задужбинама*, *Уметнички преглед* 7 (јул 1939) 202–207.
- Радонић, *Римска курија* = Ј. Радонић, *Римска курија и јужно-словенске земље од XVI до XIX века*, Београд 1950.
- Разџовор са гр Мирјаном Ђоровић-Љубинковић* = *Разџовор са гр Мирјаном Ђоровић-Љубинковић*, *ГСАД* 5, Београд 1989, 142–144 (разговор водио М. Поповић).
- Раџовић, *Ауџономија Косова* = Р. Раџовић, *Ауџономија Косова. Истџоријско-џравна сџудија*, Београд 1985.
- Раџовић, *Устџавно-џравни и џолиџички развој* = Р. Раџовић, *Устџавно-џравни и џолиџички развој Срџије са џокрајинама*, in: *Соџијалистџичка Реџублика Срџија I*, Београд 1982, 732–733.
- Рајчевић, *Врсни сликар* = У. Рајчевић, *Врсни сликар косовској џоднебља*, *Јединство* (Приштина, 27. 2. 1975) 6.
- Рајчевић, *Зайџирано и зайџрџо* = У. Рајчевић, *Зайџирано и зайџрџо, о унишџеним срџским сџоменицима II*, Нови Сад 2007.
- Ракић (З.), *Димџирије Даскал* = З. Ракић, *Димџирије Даскал – срџски џисар и илуминаџор друје џоловине XVI века*, *ПКЈИФ* 79 (2013) 163–178.

- Ракић (З.), *Жиџијна икона* = З. Ракић, *Жиџијна икона св. Кузмана и Дамјана сликара Радула из 1673–74. године*, Саопштења 26 (1994) 53–61.
- Ракић (З.), *Икона Светиої Арсенија Српскої* = З. Ракић, *Икона Светиої Арсенија Српскої у Галерији Мајице српске у Новом Саду*, Саопштења 35–36 (2006) 113–124.
- Ракић (З.), *Радул* = З. Ракић, *Радул – српски сликар XVII века*, Нови Сад 1998.
- Ракић (З.), *Српска минијатура XVI и XVII века* = З. Ракић, *Српска минијатура XVI и XVII века*, Београд 2012.
- Ракић (М.), *Конзулска писма* = М. Ракић, *Конзулска писма 1905–1911*, ed. А. Митровић, Београд 1985.
- Ракић (М.), *На Гази Месџану* = М. Ракић, *На Гази Месџану*, in: idem, *Песме*, ed. Л. Којен, Београд 2015.
- Ракићевић, *Есхајолошка визија* = Т. Ракићевић, *Есхајолошка визија Теодора Сџудинџа (Хиландар 387) у „Кџиџијорском жиџију Тџиџа Манасџира Сџуденице“ (IX Н 8 [§ 10])*, ЗРВИ 53 (2016) 179–208.
- Ракићевић, *Пиџање раџиџџавања* = Т. Ракићевић, *Пиџање раџиџџавања једної месџа у „Жиџију светиої Симеона“ од Светиої Саве (IX Н 8 [§ 10])*, Зборник Матице српске за друштвене науке 152/3 (2015) 451–469.
- Расолкоска-Николовска, *Фраџменџи фресака* = З. Расолкоска-Николовска, *Фраџменџи фресака Душанове задужбине Светџих арханџела код Призрена*, in: *Дечани и визанџијска уметносџи*, 389–398.
- Реџеп, *Величање десџоџа Сџефана* = Ј. Реџеп, *Величање десџоџа Сџефана Лазаревиџа*, in: eadem, *Грех и казна Божија*, 73–84.
- Реџеп, *Грех и казна Божија* = Ј. Реџеп, *Грех и казна Божија: Судбине, дџиџке и џредања српскої средњеї века*, Нови Сад 2013.
- Реџеп, *Жиџије кнеза Лазара* = Ј. Реџеп, *Жиџије кнеза Лазара*, Нови Сад 2010.
- Реџеп, *Косовска леџенда* = Ј. Реџеп, *Косовска леџенда*, Нови Сад 2007.
- Резолуџија Савеџа бездегносџи* = *Резолуџија Савеџа бездегносџи Уједињених наџија 1244* (1999).
- Ристић (Д.), *Куџа* = Д. Ристић, *Куџа несаџоривих речи*, Београд 2016.
- Ристић (С.), *Дечански сџомениџи* = С. Ристић, *Дечански сџомениџи*, Београд 1864.
- Ристић (С.), *Плач Сџаре Срџије* = Хаџи Серафим Ристић, *Плач Сџаре Срџије*, in: *Савремениџи о Косову и Меџохији 1852–1912*, ed. Д. Баџаковић, Београд 1988, 18–54.
- Руварац, *О кнезу Лазару* = И. Руварац, *О кнезу Лазару*, in: *Бој на Косову*, 17–287.
- Савеџовање о џроблемима обнове* = *Савеџовање о џроблемима обнове манасџира Светџих Арханџела код Призрена*, Београд 1992.
- Савић, *Српски џревод* = В. Савић, *Српски џревод „Еверџеџидскої синаксара“ у два синаџска рукоџиса*, ЗРВИ 53 (2016) 209–235.
- Савремена уметносџи Косова* = *Савремена уметносџи Косова*, Пришџина 1988.
- Самарџић, *Измеџу Раџиџа и Руварџа* = Р. Самарџић, *Измеџу Раџиџа и Руварџа*, in: idem, *Писџи српске исџорије I*, Београд 1976, 60–76.
- Самарџић, *Неуџасива кандџла* = Р. Самарџић, *Неуџасива кандџла*, in: idem, *Идеје за српску исџорију*, Београд 1989, 65–78.
- Самарџић, *Романџизам* = Р. Самарџић, *Романџизам у српскої исџориоџрафији*, in: idem, *Писџи српске исџорије II*, Београд 1981, 231–238.
- Самарџић, *Сџојан Новаковић* = Р. Самарџић, *Сџојан Новаковић – уџемелџиџељ савремене српске исџориоџрафије*, in: idem, *Писџи српске исџорије I*, Београд 1976, 189–243.
- Самарџић et al., *Косово и Меџохија* = Р. Самарџић et al., *Косово и Меџохија у српскої исџорији*, Београд 1989.
- Самарџић et al., *Српско џиџање* = Р. Самарџић et al., *Српско џиџање*, Београд 1991.
- Светџи српске рукоџисне књџе* = *Светџи српске рукоџисне књџе (XII–XVII век)*, ed. Д. Оташевић, З. Ракић, И. Шпаџијер, Београд 2016.
- Светџи кнез Лазар* = *Светџи кнез Лазар. Сџомениџа о шестџої сџојодџишњиџи Косовскої доја 1389–1989*, Београд 1989.
- Светџи Пеџтар Цеџиџњски. Краџика исџорија* = *Светџи Пеџтар Цеџиџњски. Краџика исџорија Црне Горе*, in: *Измеџу молиџве и клеџиве: Сабрана дјеџа*, ed. В. Тодоровић, Н. Маројевић, Цеџиџе 2015, 523–537.
- Светџи Сава у руском царском леџоџису* = *Светџи Сава у руском царском леџоџису*, ed. М. Витезовић, Београд 2012.
- Секулић (З.), *Паџ и џуџање* = З. Секулић, *Паџ и џуџање Александра Ранковиџа*, Београд 1989.
- Секулић (И.), *Видовданска идеје* = И. Секулић, *Видовданска идеје, Сатена тунџи III. О националном иденџиџиџеџу Срџа*, ed. Б. Нешић, С. Петровић, Београд 2016, 425–426.
- Симић, *За џубав оџаџбине* = В. Симић, *За џубав оџаџбине. Паџриоџиџе и џаџриоџиџизми у српскої кулџури XVIII века у Хабсџуриџої монархији*, Нови Сад 2012.
- Скерлић, *Др. Ник. Велимировић* = Ј. Скерлић, *Др. Ник. Велимировић: Релиџија Њеџошева. Сџудџија. Беоџрад 1911*, СКГ 27/12 (1911) 933–940.
- Скерлић, *Нови омлаџински лисџови* = Ј. Скерлић, *Нови омлаџински лисџови и наш нови нарашџџај*, СКГ 30/3 (1913) 212–224.
- Скерлић, *Омлаџина* = Ј. Скерлић, *Омлаџина и џена књџевносџи (1848–1871): Изучавања о националном и књџевном романџизму код Срџа*. Сабрана дела Јована Скерлиџа 10, ed. М. Бегџић, Београд 1966.

- Скерлић, *Светиозар Марковић* = Ј. Скерлић, *Светиозар Марковић – његов живот, рад и идеје*. Сабрана дела Јована Скерлића 11, ed. М. Бегић, Београд 1966.
- Сковран, *Фреске XVII века* = А. Сковран, *Фреске XVII века из цркве св. Димирија у Пећи и њихови илустрацији* Јована, СКМ 4–5 (1968–1971) 331–347.
- Славковић, *Полијичке, економске и културне прилике* = Б. Ж. Славковић, *Полијичке, економске и културне прилике на Косову и Метохији 1929–1941*, Београд 2014 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Philosophy).
- Слијепчевић, *Историја СПЦ I* = Ђ. Слијепчевић, *Историја Српске православне цркве I*, Диселдорф 1978.
- Смирнов, Бошковић, *Архиепископске белешке* = С. Смирнов, Ђ. Бошковић, *Архиепископске белешке из Метохије и Преко-руља*, Старинар 8–9 (1933–1934) 255–275.
- Соколовић, *Исламизација* = М. Соколовић, *Исламизација у Македонији у XV и XVI веку*, ИЧ 22 (1975) 75–89.
- Соловјев, *Законик цара Стефана* = А. Соловјев, *Законик цара Стефана Душана. 1349 и 1354. године*, Београд 1980.
- Социјалистичко Косово = Социјалистичко Косово, ed. М. Малетић, Београд 1975.
- Споменичка базилика = Споменичка базилика Косова и Метохије, Београд 2002².
- Споменичко наслеђе Србије = Споменичко наслеђе Србије. Нејокејна културна добра од изузетној и од великој значаји, Београд 2007².
- Спремић, *Десетог Ђураћ* = М. Спремић, *Десетог Ђураћ Бранковић и његово доба*, Београд 1994.
- Србија и Албанија = Србија и Албанија у XIX и почетком XX века, ed. В. Стојанчевић, САНУ, књ. LIII, Одељење историјских наука 15, Београд 1990.
- Србљак = Србљак. Службе, канони, актијисии II, ed. Ђ. Трифуновић, Београд 1970.
- Срећковић, *Пушничке слике* = П. Срећковић, *Пушничке слике. Трећа слика. Подрим и Метохија*, ЛМС 130 (1882) 12–35.
- Српске рукописне књиге у Словачкој = Српске рукописне књиге у Словачкој, ed. З. Недељковић, Београд 2016.
- Српске рукописне књиге у Чешкој = Српске рукописне књиге у Чешкој, ed. З. Недељковић, Београд 2015.
- Српски иконопис = Српски иконопис на јодручју обновљене Пећке илустрацији 1557–1690, каталог изложбе, Београд 2016.
- Станић, *Радови на заштити* = Р. Станић, *Радови на заштити и уређењу споменика у оквиру обележавања боо-јодушине Косовске битке*, ГДКС 14 (1990) 5–7.
- Станић, *Сликарска заосјавијина Симеона и Алексија Лазовића* = Р. Станић, *Сликарска заосјавијина Симеона и Алексија Лазовића у манастиру Дечани*, Саопштења 24 (1992) 229–261.
- Станић, *Сћање и јроблеми* = Р. Станић, *Сћање и јроблеми заштитне нејокејних културних добара у СР Србији*, ГДКС 13 (1989) 37–45.
- Станковић, *Пушне белешке* = Т. П. Станковић, *Пушне белешке јо Сћарој Србији, 1871–1898*, Београд 1910.
- Станојевић (Г.), *Србија* = Г. Станојевић, *Србија у време Бечкој рати 1683–1699*, Београд 1976.
- Станојевић (Д.), *Нови јодаци* = Д. Станојевић, *Нови јодаци о живоиу Данилове илустрацији у Пећкој илустрацији*, ГДКС 13 (1989) 58–61.
- Станојевић (С.), *Српски национализам* = С. Станојевић, *Српски национализам у средњем веку*, in: idem, *Из наше јрошлосии*, Београд 1934, 35–37.
- Станојловић, *Манастир Грачаница* = М. Станојловић, *Манастир Грачаница, сликарско-конзерваторски радови на живоиу Блаовештенске цркве*, ГДКС 21 (1996) 68–71.
- Сћари српски служадник = Сћари српски служадник – илустрација Св. Јована Злајоустиа (XIV–XV век), ed. ep. А. Јевтић, Требиње 2012.
- Стародубцев, *Пийања уметничких уицаја* = Т. Стародубцев, *Пийања уметничких уицаја хришћанској Истока у Србији крајем XII и јоком XIII столећа и јујева њиховој јреношења*, Зограф 40 (2016) 45–72.
- Стародубцев, *Предсјава Небеске илустрације* = Т. Стародубцев, *Предсјава Небеске илустрације у кјоли. Прилој јроучавану*, in: *Трећа јјословенска конференција византолоја*, ed. Љ. Максимовић, Н. Радошевић, Е. Радловић, Београд–Крушевац 2002, 381–411.
- Стародубцев, *Прилози јроучавану цркава и манастира I* = Т. Стародубцев, *Прилози јроучавану цркава и манастира основаних или обновљених у обласии Бранковића од 1371. до 1455. јодине. I гео*, Косовско-метохијски зборник 5 (2013) 39–64.
- Стародубцев, *Прилози јроучавану цркава и манастира II* = Т. Стародубцев, *Прилози јроучавану цркава и манастира основаних или обновљених у обласии Бранковића од 1371. до 1455. јодине. II гео*, Косовско-метохијски зборник 6 (2015) 65–93.
- Стародубцев, *Сликарски задужбина Лазаревића* = Т. Стародубцев, *Сликарски задужбина Лазаревића*, ЗРВИ 43 (2006) 349–391.
- Стародубцев, *Српско зидно сликарство* = Т. Стародубцев, *Српско зидно сликарство у земљама Лазаревића и Бранковића I–II*, Београд 2016.
- Стевановић, *Архиепископска црква Светои Ђорђа у Речанима* = Б. Стевановић, *Архиепископска црква Светои Ђорђа у Речанима – јрводиини изјлед и јозније измене*, Зограф 39 (2015) 119–127.
- Стевановић, *Црква Светои Ђорђа у Речанима* = Б. М. Стевановић, *Црква Светои Ђорђа у Речанима*, Београд 2013 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Philosophy).

- Стемайографија* = *Стемайографија. Изображеније оружиј илиричских*, ed. Д. Давидов, Нови Сад 1972.
- Стефановић (А.), *Сџара српска црквена архиепископија I* = А. Стефановић, *Сџара српска црквена архиепископија и њен значај I*, Српски књижевни гласник 8/7 (1. април 1903) 514–522.
- Стефановић (А.), *Сџара српска црквена архиепископија II* = А. Стефановић, *Сџара српска црквена архиепископија и њен значај II*, Српски књижевни гласник 9/1 (1. мај 1903) 47–54.
- Стефановић (А.), *Сџара српска црквена архиепископија III* = А. Стефановић, *Сџара српска црквена архиепископија и њен значај III*, Српски књижевни гласник 9/2 (16. мај 1903) 123–133.
- Стефановић (А.), *Сџара српска црквена архиепископија (крај)* = А. Стефановић, *Сџара српска црквена архиепископија и њен значај (крај)*, Српски књижевни гласник 9/6 (16. јул 1903) 445–455.
- Стефановић (Д. Е.), *Шишајовачки айосџол* = Д. Е. Стефановић, *Шишајовачки айосџол*, in: *Манасџир Шишајовац*, ed. Д. Давидов, Београд 1989, 65–73.
- Стојаковић, *Обнова сџоменика* = А. Стојаковић, *Обнова сџоменика архиепископије у Србији између два раџа*, Рашка баштина 2 (1980) 259–267.
- Стојанчевић, *Једна џомоћ српске владе* = В. Стојанчевић, *Једна џомоћ српске владе манасџиру Грачаници 1856. и 1857. џодине*, СКМ 4–5 (1968–1971) 227–231.
- Стојанчевић, *Јужнословенски народи* = В. Стојанчевић, *Јужнословенски народи у Османском царсџиву од Јегренској мира 1829. до Париској конџреса 1856. џодине*, Београд 1971.
- Стојанчевић, *Обновљена српска држава* = В. Стојанчевић, *Обновљена српска држава и Арбанаси 1804–1876*, у: *Србија и Албанци у XIX и џочетџком XX века*, Београд 1990, 5–62.
- Стојанчевић, *Срби и Арбанаси* = В. Стојанчевић, *Срби и Арбанаси 1804–1912*, Нови Сад 1994.
- Стојанчевић, *Србија у време џрвој усџанка* = В. Стојанчевић, *Србија у време џрвој усџанка 1804–1913*, Лесковац 1980.
- Стокић-Симончић, Вукадиновић, *Српска књиџа* = Г. Стокић-Симончић, З. Ч. Вукадиновић, *Српска књиџа и бидлиџеке на Косову и Меџохији*, Панчевачко читалиште 15 (новембар 2009) 52–58.
- Суботин-Голубовић, *Прилој џознавању доџслужења* = Т. Суботин-Голубовић, *Прилој џознавању доџслужења у српској цркви крајем XIII века*, Хиландарски зборник 10 (1998) 153–177.
- Суботин-Голубовић, *Српско рукоџисно наслеђе* = Т. Суботин-Голубовић, *Српско рукоџисно наслеђе од 1557. џодине до средине XVII века*, Београд 1999.
- Суботић, *Долац и Чадићи* = Г. Суботић, *Долац и Чадићи*, Београд 2012.
- Суботић, *Краљџца Јелена Анжујска* = Г. Суботић, *Краљџца Јелена Анжујска – кџишџор црквених сџоменика у џриморју*, ИГ 1–2 (1958) 131–148.
- Суботић, *Прилој хронолојџији* = Г. Суботић, *Прилој хронолојџији дечанској зидној сликарсџтва*, ЗРВИ 20 (1981) 111–138.
- Суботић, *Црква Свеџој Димџџрија* = Г. Суботић, *Црква Свеџој Димџџрија у Пећи*, Београд 1964.
- Сувајџић, *Иларион Руварац* = Б. Сувајџић, *Иларион Руварац и народна књижевност*, Београд 2007.
- Тасић, *Живџис џевничких џросџора* = Д. Тасић, *Живџис џевничких џросџора цркве св. Айосџола у Пећи*, СКМ 4–5 (1968–1971) 233–269.
- Тасић, *Раџ џосле раџа* = Д. Тасић, *Раџ џосле раџа: војска Краљевине СХС на Косову и Меџохији и Македонији 1918–1920*, Београд 2008.
- Тасић, *Хвосџанска џлашџаница* = Д. Тасић, *Хвосџанска џлашџаница*, Старинар 13–14 (1962–1963) 151–161.
- Темерински, *Санација и реконсџрукџија* = С. Темерински, *Санација и реконсџрукџија конака у манасџиру Грачаници*, ГДКС 14 (1990) 148–153.
- Теодосџе. Жџиџија* = *Теодосџе. Жџиџија*, ed. Д. Богдановић, Београд 1988.
- Терзић, *Сџара Србија* = С. Терзић, *Сџара Србија (XIX–XX век). Драма једне цивилизације, Рашка, Косово и Меџохија, Скојско-џеџовска област*, Нови Сад–Београд 2012.
- Тимотијевић (М.), *Манасџир Крушедол* = М. Тимотијевић, *Манасџир Крушедол I–II*, Београд 2008.
- Тимотијевић (М.), *Serbia sancta и Serbia sacra* = М. Тимотијевић, *Serbia sancta и Serbia sacra у дарокном верско-џолиџчком џроџраму српске цркве*, in: *Сџефан Немања – свеџи Симеон Мирџџочиви. Исџорија и џредање*, ed. Ј. Калић, Београд 2000, 395–431.
- Тимотијевић (М.), *Таковски усџанак* = М. Тимотијевић, *Таковски усџанак – Српске Цветџи. О јавном заједничком сећању и заборављању у симболичној џолиџџци званичне реџрезенџџџивне кулџуре*, Београд 2012.
- Тимотијевић (М.), *Традиџија и дарок* = М. Тимотијевић, *Традиџија и дарок. Тумачење џтрадиџије у реформама дарокне џкџџуралне џоџџџке*, ЗМСЛУ 34–35 (2003) 201–222.
- Тимотијевић (Р.), *Сџарине Призрена* = Р. Тимотијевић, *Сџарине Призрена*, Ниш 2015.
- Тимотијевић (Р.), *Црква Св. Сџаса у Призрену* = Р. Тимотијевић, *Црква Св. Сџаса у Призрену*, СКМ 6–7 (1972–1973) 65–78.
- Тџџик архиеџискоја Никодима* = *Тџџик архиеџискоја Никодима I–II*, српскословенски текст разреџио Лазар Мирковић, ed. Ђ. Трифуновић, Београд 2007.
- Тодић, *Бањско злаџо* = Б. Тодић, *Бањско злаџо – џоследњи остџаци фресака у цркви Свеџој Сџефана у Бањској*, in: *Манасџир Бањска*, 163–174.
- Тодић, *Грачаница* = Б. Тодић, *Грачаница. Сликарсџво*, Београд 1989.

- Тодић, *Једно шезе иштане* = Б. Тодић, *Једно шезе иштане наше историографије: иде је сахрањена краљица Теодора*, Саопштења 46 (2014) 51–72.
- Тодић, *Манастир Убожац* = Б. Тодић, *Манастир Убожац*, Косовско-метохијски зборник 5 (2013) 67–88.
- Тодић, *Митрополија у Приштини* = Б. Тодић, *Митрополија у Приштини – прва родна црква кнеза Лазара*, in: *Свети кнез Лазар*, 163–169.
- Тодић, *Папирјарх Јоаникије* = Б. Тодић, *Папирјарх Јоаникије – ктитор фресака у цркви св. Ајосиола у Пећи*, ЗМСЛУ 16 (1980) 85–101.
- Тодић, *Српске шеме* = Б. Тодић, *Српске шеме на фрескама XIV века у цркви Светиој Димитрија у Пећи*, Зограф 30 (2004–2005) 123–139.
- Тодић, *Српски сликари* = Б. Тодић, *Српски сликари од XIV до XVIII века I–II*, Нови Сад 2013.
- Тодић, *Српско сликарство* = Б. Тодић, *Српско сликарство у доба краља Милутина*, Београд 1998.
- Тодић, *Спаро Најоричино* = Б. Тодић, *Спаро Најоричино*, Београд 1993.
- Тодић, *Црква Св. Петра код Уњемира* = Б. Тодић, *Црква Св. Петра код Уњемира*, СКМ 9 (1989–1990) 5–34.
- Тодић, *Чињенице и претпоставке* = Б. Тодић, *Чињенице и претпоставке о претпоставци Георгију из Дечана*, Саопштења 48 (2016) 113–133.
- Тодић, *Чанак-Медић, Манастир Дечани* = Б. Тодић, М. Чанак-Медић, *Манастир Дечани*, Београд 2005.
- Тодоровић, *Српска шајна* = И. Тодоровић, *Српска шајна – експериментална размајрања специфичних структурних и семантичких образаца од изузетној значаји у српском етнокултурном контексту*, Београд 2015.
- Томашевић, *Ђорђевић, Манастир Дечани* = Б. Томашевић, М. Ђорђевић, *Манастир Дечани 2002–2005 – истраживање, конзервација и реконструкција профаних грађевина*, Саопштења 39 (2007) 165–190.
- Томашевић, *Црква манастира Дечани* = Б. Томашевић, *Црква манастира Дечани. Конзерваторски радови на приградској цркви у 1995 години*, ГДКС 20 (1996) 102–104.
- Томић, *Десет година* = Ј. Н. Томић, *Десет година из историје српског народа и цркве под Турцима (1683–1693)*, Београд 1902.
- Томић, *Папирјарх Арсеније III Црнојевић* = Ј. Н. Томић, *Папирјарх Арсеније III Црнојевић према Млечићима и ћесару 1685–1695*, Глас СКА 70 (1906) 1–161.
- Томовић, *Глагољски најпис* = Г. Томовић, *Глагољски најпис са Чечана*, ИЧ 37 (1990) 5–19.
- Томовић, *Морфологија ћириличких најписа* = Г. Томовић, *Морфологија ћириличких најписа на Балкану*, Београд 1974.
- Тошић, *Југословенске изложбе* = Д. Тошић, *Југословенске уметничке изложбе*, Београд 1983.
- Трифуновић (Ђ.), *Димитрије Канџакузин* = Ђ. Трифуновић, *Димитрије Канџакузин*, Београд 1963.
- Трифуновић (Ђ.), *Житије светиој папирјарха Јефрема* = Ђ. Трифуновић, *Житије светиој папирјарха Јефрема од епископа Марка*, *Анали Филолошког факултета* 7 (1967) 67–74.
- Трифуновић (Ђ.), *Српски средњовековни списи* = Ђ. Трифуновић, *Српски средњовековни списи о кнезу Лазару и косовском боју*, Крушевац 1968.
- Трифуновић (Л.), *О импресионизма* = Л. Трифуновић, *О импресионизма до енформела*, Београд 1982.
- Трифуноски, *О спаријум црквама* = Ј. Трифуноски, *О спаријум црквама у селима Качаничке клисуре*, СКМ 4–5 (1968–1971) 367–371.
- Тричковић, *Београдски џашалук* = Р. Тричковић, *Београдски џашалук 1687–1739*, Београд 2013.
- Тричковић, *Писмо* = Р. Тричковић, *Писмо џавничкој везира из 1806. године*, Политика (28. 02. 1965) 18.
- Тричковић, *Српска црква средином XVII века* = Р. Тричковић, *Српска црква средином XVII века*, Глас САНУ 320, Одељење историјских наука, књ. 2 (1980) 61–164.
- Тричковић, *Устаници, сеобе и спарања* = Р. Тричковић, *Устаници, сеобе и спарања у XVIII веку*, in: Самарџић et al., *Косово и Метохија*, 143–169.
- Турилов, *К историји библиотеки* = А. А. Турилов, *К историји библиотеки и скривенијора Дечанској монастири: замјетки о рукописима XIV в.*, in: *Дечани у светиљу археографских истраживања*, 15–33.
- Ђелић, *Белешке* = С. Ђелић, *Белешке о смрти, живоју, иштвима ка делу и делу сликара Александра Томашевића*, in: *Александар Томашевић*, ed. В. Војиновић, Г. Томашевић, Београд 1982, 23–49.
- Ђирковић, *Албаници* = С. Ђирковић, *Албаници у олегалу јужнословенских извора*, in: *Илири и Албаници*, 323–359.
- Ђирковић, *Владарски двори* = С. Ђирковић, *Владарски двори око језера на Косову*, ЗМСЛУ 20 (1984) 67–83.
- Ђирковић, *Косово и Метохија* = С. Ђирковић, *Косово и Метохија у средњем веку*, in: Самарџић et al., *Косово и Метохија*, 21–45.
- Ђирковић, *О кнезу Лазару* = С. Ђирковић, *О кнезу Лазару. Студија Илариона Руварца*, in: *Бој на Косову*, 9–15.
- Ђирковић, *Преломно раздобље* = С. Ђирковић, *Преломно раздобље српске историографије*, in: idem, *О историографији и методологији*, Београд 2007, 91–103.
- Ђирковић, *Спојан Новаковић* = С. Ђирковић, *Спојан Новаковић у развоју српске кривичке историографије*, in: *Спојан Новаковић – личности и дело*, ed. В. Стојанчевић, Београд 1995, 167–172.
- Ђирковић, *Традиције и историја* = С. Ђирковић, *Традиције и историја џрадиција у делу Спојана Новаковића*, in: *Историја и џрадиција*, ed. С. Ђирковић, Београд 1982, VII–XX.

- Ђирковић, Ковачевић-Којић, Ђук, *Сџаро срџско рударсџиво* = С. Ђирковић, Д. Ковачевић-Којић, Р. Ђук, *Сџаро срџско рударсџиво*, Београд–Нови Сад 2002.
- Ђирковић, Кораћ, Бадић, *Сџуденица* = С. Ђирковић, В. Кораћ, Г. Бадић, *Сџуденица*, Београд 1986.
- Ђоровић, *Карађорђе и Први срџски усџанак* = В. Ђоровић, *Карађорђе и Први срџски усџанак*, Београд 1937.
- Ђоровић-Љубинковић, *Археолошки и исџоријски значај налаза* = М. Ђоровић-Љубинковић, *Археолошки и исџоријски значај налаза срџској средњовековној новца на Новом Брду*, ЗНМ 5 (1967) 261–270.
- Ђоровић-Љубинковић, *Даскал Сџефан* = М. Ђоровић-Љубинковић, *Даскал Сџефан: њоводом шесте сџојодишњице оснивања Раванице*, in: *Манасџир Раваница*, 165–176.
- Ђоровић-Љубинковић, *Значај Новог Брда* = М. Ђоровић-Љубинковић, *Значај Новог Брда у Србији Лазаревића и Бранковића*, in: *Моравска школа и њено доба*, Београд 1972, 123–141.
- Ђоровић-Љубинковић, *Иконостас цркве свеџој Николе у Великој Хочи* = М. Ђоровић-Љубинковић, *Иконостас цркве свеџој Николе у Великој Хочи. Прилог њроучавању кулџа Сџевана Дечанској*, Старинар 9–10 (1958–1959) 169–179.
- Ђоровић-Љубинковић, *Срџска средњовековна ѓлеђосана керамика* = М. Ђоровић-Љубинковић, *Срџска средњовековна ѓлеђосана керамика (средњовековна керамика са Новог Брда)*, ЗНМ 3 (1962) 165–186.
- Ђосић, *Сџварно и моџуће* = Д. Ђосић, *Сџварно и моџуће*, Ријека 1982.
- Ђурчић, *Грачаница* = С. Ђурчић, *Грачаница. Исџорија и архџејекџура*, Приштина 1999.
- Ўбипарип, *Срџскословенски окџоих* = М. Ўбипарип, *Срџскословенски окџоих из времена цара Душана са џројарима џокајној канона Климентија Охридској*, ПКЈИФ 79 (2013) 103–128.
- Ўрошевић, *Косово* = А. Ўрошевић, *Косово*, Београд 1965.
- Фаро конвенџија, 2005* = *Оквирна конвенџија Савеџа Евроџе о вредносџи кулџурној наслеђа за друшџиво*, Савет Европе, Фаро 2005.
- Ферјанчић, Ђирковић, Сџефан Душан = Б. Ферјанчић, С. Ђирковић, *Сџефан Душан*, Београд 2005.
- Ферман сулџана Махмуда* = *Ферман сулџана Махмуда, сина сулџана Мусџафе-хана, срџском џаџриарху Арсенију од џодине џурске 1143, а џосле Хрисџа 1731*, Гласник ДСС 11 (1859) 181–186.
- Фидановски, *Велекинце* = С. Фидановски, *Велекинце, римска и средњовековна некрџола*, Београд 2010.
- Филиповић, *Из исџорије Новог Брда* = Н. Филиповић, *Из исџорије Новог Брда у друџој џоловини XV и џрвој џоловини XVI вијека*, Годишњак Историског друштва Босне и Херцеговине 6 (1954) 63–85.
- Фолић, Лукић, *Информатџивни џреџед* = М. Фолић, М. Лукић, *Информатџивни џреџед конзерватџорских радова на сџо-меницима кулџуре Косова од 1962. до 1972 џодине*, СКМ 6–7 (1972–1973) 237–260.
- Фотић, *Конфискаџија и џродаја манасџира* = А. Фотић, *Конфискаџија и џродаја манасџира (цркава) у доба Селима II (џроблем црквених вакуфа)*, *Balkanica* 27 (1996) 45–77.
- Хадри, *Народноослободилачки џокреџ* = А. Хадри, *Народноослободилачки џокреџ на Косову 1941–1945*, Приштина 1973.
- Хамовић, *Књџевностџ* = Д. Хамовић, *Књџевностџ Младе Босне, национално џло и модерностџ*, in: *idem, Пуџ*, 72–86.
- Хамовић, *Пуџ* = Д. Хамовић, *Пуџ ка усџравној земљи – модерна срџска џоезија и њена кулџурна самосвестџ*, Београд 2016.
- Хан, *Инџарзија* = В. Хан, *Инџарзија на џогручју Пећке џаџријаршије, XVI–XVIII век*, Нови Сад 1966.
- Хасани, *Косово* = С. Хасани, *Косово – исџине и заблуде*, Загреб 1986.
- Хаџић, *Археолошка исџраживања* = С. Хаџић, *Археолошка исџраживања у џорџи манасџира Бањска 2003. џодине*, Археолошки преглед н. с. 2–3 (2004–2005) 82–84.
- Хаџић, *Исџраживања у манасџиру Зочишџе* = С. Хаџић, *Исџраживања у манасџиру Зочишџе, Зочишџе, СО Ораховац, Косово и Меџохија*, Археолошки преглед н.с. 4 (2006) 164–167.
- Хаџић, *Сондажни радови* = С. Хаџић, *Сондажни радови у џорџи цркве Св. Врача, Врачево, СО Лейосавић, Косово и Меџохија, 2002. џодине*, Археолошки преглед н.с. 2–3 (2004–2005) 85–87.
- Хилмија Ђаџовић = Љ. Зековић, Ф. Мухић, *Хилмија Ђаџовић*, Подгорица 2012.
- Храбак, *Арџанашки уџади* = Б. Храбак, *Арџанашки уџади и џобуне на Косову и у Меџохији од краја 1912. до 1915. џодине*, Врање 1988.
- Хрваћанин, *Исџоријско-доџословска анализа* = Р. М. Хрваћанин, *Исџоријско-доџословска анализа срџских шџамџаних лиџуриџара из XVI века*, Београд 2017 (unpublished doctoral thesis, University of Belgrade, Faculty of Theology).
- Хушкачи у одорама мировњака = *Хушкачи у одорама мировњака*, Политика (14. 5. 2017) 14–15.
- Цветковић, *Храм Свеџој Димџирија* = Б. Цветковић, *Храм Свеџој Димџирија у Пећи. Нека заџажања*, ГДКС 25 (2001) 72–80.
- Цвиџић, *Балканско џолоустџрво* = Ј. Цвиџић, *Балканско џолоустџрво и јужнословенске земље*, Београд 1922.
- Церовић, *Археолошка сведочансџива* = Н. Церовић, *Археолошка сведочансџива*, in: *Задужбине и дарови*.
- Цурк, *Плашџијаница* = Ф. Цурк, *Плашџијаница срџској краља Сџефана Уроша II Милуџина*, Ниш и Византија 5 (2007) 465–483.

- Чавошки, *Револуционарни макијавелизам* = К. Чавошки, *Револуционарни макијавелизам*, Београд 1989.
- Чанак-Медић, *Архиепископ Данило II* = М. Чанак-Медић, *Архиепископ Данило II и архиепископ Пећке патријаршије*, in: *Архиепископ Данило II и његово доба*, ed. В. Ј. Ђурић, Београд 1991, 295–310.
- Чанак-Медић, *Архиепископ Немањиној доба II* = М. Чанак-Медић, *Архиепископ Немањиној доба II. Цркве у Полимљу и на Приморју*, Београд 1989.
- Чанак-Медић, *Архиепископ прве половине XIII века II* = М. Чанак-Медић, *Архиепископ прве половине XIII века II. Цркве у Рашкој*, Београд 1995.
- Чанак-Медић, *Бањски храм* = М. Чанак-Медић, *Бањски храм и црква Вазнесења Христове у Дечанима. Сродности и заједнички узор*, in: *Манастир Бањска*, 99–105.
- Чанак-Медић, *Гойица у српској црквеној архиепископији* = М. Чанак-Медић, *Гойица у српској црквеној архиепископији од Жиче до Ресаве*, in: *Манастир Ресави. Историја и уметности*, ed. В. Ј. Ђурић, Деспотовац 1995, 111–134.
- Чанак-Медић, *Ђурђе Бошковић* = М. Чанак-Медић, *Ђурђе Бошковић – чувар и истраживач уметничке баштине*, Саопштења 35–36 (2006) 169–187.
- Чанак-Медић, *Нека ишћања развоја* = М. Чанак-Медић, *Нека ишћања развоја хиландарској католици*, in: *Седма казивања о свјетлој Гори*, ed. М. Живојиновић, З. Ракић, Београд 2011, 157–182.
- Чанак-Медић, *Обнова црквених грађевина* = М. Чанак-Медић, *Обнова црквених грађевина после Друге светске ратне*, Саопштења 35–36 (2006) 279–300.
- Чанак-Медић, *Пројекат за презентацију* = М. Чанак-Медић, *Пројекат за презентацију дечанске ризнице*, Саопштења 10 (1974) 43–51.
- Чанак-Медић, *Урожено културно наслеђе* = М. Чанак-Медић, *Урожено културно наслеђе*, ГДКС 32 (2008) 200–202.
- Чанак-Медић, Кандић, *Архиепископ прве половине XIII века I* = М. Чанак-Медић, О. Кандић, *Архиепископ прве половине XIII века I. Цркве у Рашкој*, Београд 1995.
- Чанак-Медић, Поповић, Војводић, *Манастир Жича* = М. Чанак-Медић, Д. Поповић, Д. Војводић, *Манастир Жича*, Београд 2014.
- Чанак-Медић, Тодић, *Бојородица Љевишка* = М. Чанак-Медић, Б. Тодић, *Бојородица Љевишка*, Нови Сад 2015.
- Чанак-Медић, Тодић, *Грачаница* = М. Чанак-Медић, Б. Тодић, *Манастир Грачаница*, Нови Сад 2017.
- Чанак-Медић, Тодић, *Пећка патријаршија* = М. Чанак-Медић, Б. Тодић, *Манастир Пећка патријаршија*, Нови Сад 2014.
- Чершков, „*Саишка црква*“ = Е. Чершков, „*Саишка црква*“ код Новог Брда, Старинар 7–8 (1956–1957) 338–340.
- Четиринаестна седница ЦК Србије = *Четиринаестна седница ЦК Србије*, Београд 1968.
- Чолић, *Турски документи* = Љ. Чолић, *Турски документи за историју Српске православне цркве. Фонд Глише Елезовића*, Приштина 1996.
- Чоловић, *Смрт на Косову пољу* = И. Чоловић, *Смрт на Косову пољу*, Београд 2016.
- Чубровић, *Койторски светица* = З. Чубровић, *Койторски светица и скулптура Дечана*, Зограф 40 (2016) 85–94.
- Чурчић, *Србљаци у 18. веку* = Л. Чурчић, *Србљаци у 18. веку*, in: *Српске књижевности и српски јисци 18. века*, Нови Сад 1988, 32–62.
- Целебдић, *Архивска грађа* = М. Целебдић, *Архивска грађа за историју Народној музеја 1. Кнез Милош и српске власти према старицима и уметностима у Србији: 1815–1839. године*, Београд 1969.
- Целетовић, *21 СС дивизија Скендербеј* = П. Целетовић, *21 СС дивизија Скендербеј*, Београд 1987.
- Шакота, *Акаџиски првомученику Стефану* = М. Шакота, *Акаџиски првомученику Стефану од иконойисца Лонина*, СКМ 2–3 (1963) 205–218.
- Шакота, *Дечанска ризница* = М. Шакота, *Дечанска ризница*, Београд–Приштина 1984.
- Шакота, *Зограф Лонин* = М. Шакота, *Зограф Лонин, сликар и књижевник XVI века*, in: *Стара књижевности*, ed. Ђ. Трифунчић, Београд 1965, 533–540.
- Шакота, *Ризница манастира Бање* = М. Шакота, *Ризница манастира Бање код Придоја*, Београд 1981.
- Шелмић, *Бакорез „Кнез Лазар“* = Л. Шелмић, *Бакорез „Кнез Лазар“ Захарије Орфелина*, in: *eadem, Српска уметности 18. и 19. века. Одабране студије*, Нови Сад 2003, 15–25.
- Шијаковић, *Велики рај* = Б. Шијаковић, *Велики рај, Видовданска етика и памћење. О историји идеја и Сиомену Жртва*, Београд 2015.
- Шкриванић, Љубинковић, *Косовска бишка* = Г. А. Шкриванић, Н. Љубинковић, *Косовска бишка – косовска легенда*, Београд 1989.
- Шопова, *Која Скојје* = Д. Шопова, *Која Скојје било центар на санџак во периодот од паѓањето под турска власт до крајот на XVI век*, Гласник на Институтот за национална историја 1/1 (1957) 89–98.
- Шпадијер, *Бојослужбени списи* = И. Шпадијер, *Бојослужбени списи посвећени свјетом Јоаникију Девичком*, in: *Византијски свет на Балкану II*, ed. Б. Крсмановић, Љ. Максимовић, Р. Радић, Београд 2012, 597–605.
- Шпадијер, *Свети Петар Коринџи* = И. Шпадијер, *Свети Петар Коринџи у старој српској књижевности*, Београд 2014.
- Штавланин-Ђорђевић, Гроздановић-Пајић, Цернић, *Ојис ћирилских рукописа* = Љ. Штавланин-Ђорђевић, М. Гроздановић-Пајић, Л. Цернић, *Ојис ћирилских рукописа Народне библиотеке Србије I*, Београд 1986; *Палеографски албум*, ed. Л. Цернић, Београд 1991.

Шулетих, *Берат и айријарха Калиника I* = Н. Шулетих, *Берат и айријарха Калиника I*, Зборник Матице српске за историју 83 (2011) 97–104.

Шулетих, *Подаци о бератима* = Н. Шулетих, *Подаци о бератима архиепископа Пећке и Охридске архиепископије у дефтеру прихода Канцеларије црквених мукаша* (БОА, КК 2542–33), Српске студије 1 (2010) 177–193.

Шупут, *Архиепископски украс* = М. Шупут, *Архиепископски украс цркве краља Милутина*, in: *Манастир Хиландар*, ed. Г. Суботић, Београд 1998, 161–164.

Шупут, *Византијски илустрични украс* = М. Шупут, *Византијски илустрични украс у традиционалним делима краља Милутина*, ЗМЛУ 12 (1976) 43–55.

Шупут, *Византијски рељефи* = М. Шупут, *Византијски рељефи са јасном из XIII и XIV века*, Зограф 7 (1977) 36–44.

Шупут, *Манастир Бањска – рушењем до обнове* = М. Шупут, *Манастир Бањска – рушењем до обнове*, ГДКС 32 (2008) 191–193.

Шупут, *Пластична декорација* = М. Шупут, *Пластична декорација Бањске*, ЗМЛУ 6 (1970) 39–55.

Шупут, *Сјоменици* = М. Шупут, *Сјоменици српској црквеној традиционалности XVI–XVII века*, Београд 1991.

Шупут, *Српска архиепископија* = М. Шупут, *Српска архиепископија у доба јурске власти 1459–1690*, Београд 1984.

Шупут, *Црква у Сјаром Трју* = М. Шупут, *Црква у Сјаром Трју*, Зборник Филозофског факултета XII/1 (1974) 321–331.

Шутаковић-Андрић, *Радови Завода* = Н. Шутаковић-Андрић, *Конзерваторско-реставраторски радови Завода за заштитну сјоменика културе у Призрену*, ГДКС 18 (1994) 29–30.

Шутаковић-Андрић, *Реставраторско-конзерваторски радови* = Н. Шутаковић-Андрић, *Реставраторско-конзерваторски радови завода за заштитну сјоменика културе у Призрену изведени 1996. године*, Гласник ДКС 21 (1997) 79–81.

Јстребов, *Стара Србија и Албанија* = И. С. Јстребов, *Стара Србија и Албанија*, Споменик 41, други разред, књ. 36 (1904) 1–267.

ABBREVIATIONS FOR INSTITUTIONS

Archives SASA = Archives of the Serbian Academy of Sciences and Art, Belgrade

AS = Archives of Serbia, Belgrade

BCM = Belgrade City Museum

BOA = Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Istanbul

IPCMS = Institute for the Protection of Cultural Monuments of Serbia, Belgrade

MP = Museum in Priština

MSG = Matica Srpska Gallery, Novi Sad

MSOC = Museum of Serbian Orthodox Church, Belgrade

NLB = National Library in Belgrade (burned down in *German bombing* on April 6, 1941), see. NLS

NLS = National Library of Serbia, Belgrade

NMB = National Museum in Belgrade

NMK = National Museum in Kruševac

PIPCM = Provincial Institute for the Protection of Cultural Monuments, Priština

RAI = Romanian Academy Library, Bucharest

TKGM = Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Ankara

LIST OF CONTRIBUTORS AND THEIR AFFILIATIONS¹

DJORDJE BUBALO, Ph.D., Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy, Department
of History
djbubalo@f.bg.ac.rs

**Serbian Medieval Society in Written Sources* (No. 177025)

ALEKSANDRA DAVIDOV TEMERINSKI, Art historian
– Counselor
Institute for the Protection of Cultural Monuments
of Serbia
aleksandra.davidov@heritage.gov.rs

LJUBODRAG DIMIĆ, Ph.D., Professor, Corresponding
Member of the SASA
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of History
ljdimic@f.bg.ac.rs

**Serbian Nation – Integrative and Disintegrative Processes*
(No. 177014)

**Serbs and Serbia in Yugoslav and International Context:
Internal Development and Place in European/Global
Community* (No. 47027)

VLADIMIR DŽAMIĆ, Art historian – Counselor
Institute for the Protection of Cultural Monuments
of Serbia
vladimir.dzamic@heritage.gov.rs

MIRJANA DJEKIĆ, Ph.D. Ethnologist – Conservator
Counselor
Provincial Institute for the Protection of Cultural
Monuments, Novi Sad
mirkadjekic@gmail.com

ALEKSANDAR KADIJEVIĆ, Ph.D., Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of Art History
akadijev@f.bg.ac.rs

**Serbian Art of the 20th Century – The National and Europe*
(No. 177013)

TATJANA KATIĆ, Ph.D., Research Associate
Institute of History, Belgrade
tatjanakatich@gmail.com

**From Universal Empires to Nation States. Social and Political
Transformations in Serbia and the Balkans* (No. 177030)

MILOŠ KOVIĆ, Ph.D., Associate Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of History
mkovic@f.bg.ac.rs

**History of Political Ideas and Institutions in the Balkans in
the 19th and 20th Centuries* (No. 177011)

**Conflicts and Crises: Cooperation and Development in Serbia
and the Region in the 19th and 20th Centuries* (No. 47030)

ALEXEI LIDOV, Ph.D., Full Member of the Russian
Academy of Arts
Head of Department at the Institute of World Cultures
of the Moscow State University
Director of the Research Centre for Eastern Christian
Culture in Moscow
alidov@gmail.com

NENAD MAKULJEVIĆ, Ph.D., Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of Art History
nmakuljevi@f.bg.ac.rs

**Representations of Identity in Art and Verbal-Visual Culture
of the Modern Era* (No. 177001)

¹ An asterisk marks the titles of the projects of the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia, as part of which individual authors have written their papers in this publication.

MIODRAG MARKOVIĆ, Ph.D., Professor,
Corresponding Member of the SASA
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of Art History
mmarkovi@f.bg.ac.rs

**Serbian Medieval Art and its European Context*
(No. 177036)

**Tradition, Innovation and Identity in the Byzantine World*
(No. 177032)

**Serbian Art from the Decline of the Empire until the Fall
under Ottoman Rule* (project of Matica srpska)

SRDJAN MARKOVIĆ, Ph.D., Professor
University of Niš, Faculty of Fine Arts
magelen@open.telekom.rs

**Serbian Art of the 20th Century – The National and Europe*
(No. 177013)

MIRJANA MENKOVIĆ, Ph.D., Museum Advisor
Ethnographic Museum in Belgrade
mirjana.menkovic@etnografskimuzej.rs

VALENTINO PACE, Ph.D., Professor,
Foreign Member of the Norwegian Academy of Science and
Letters, Oslo

Trinity College, Hartford, Conn., USA – Rome Campus
School of Doctoral Studies in Art History,
Department of Humanities and Cultural Heritage,
University of Udine
vpvalentinopace@gmail.com

JELENA PAVLIČIĆ, Ph.D., Teaching Assistant
University in Priština – Kosovska Mitrovica, Faculty of Arts
jpavlicic@gmail.com

**Tradition and Transformation: Historical Heritage and
National Identity in Serbia in the 20th Century* (No. 47019)

DRAGANA PAVLOVIĆ, Ph.D., Assistant Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy, Department
of Art History
drpavlov@f.bg.ac.rs

**Serbian Medieval Art and its European Context* (No. 177036)

SVETLANA PEJIĆ, Ph.D., Art historian – Counselor
Institute for the Protection of Cultural Monuments
of Serbia
svetlana.pejic@heritage.gov.rs

**Serbian Medieval Art and its European Context* (No. 177036)

DANICA POPOVIĆ, Ph.D., Research Advisor
Institute for Balkan Studies, SASA, Belgrade
Danica.Popovic@bi.sanu.ac.rs

**Medieval Heritage of the Balkans: Institutions and Culture*
(No. 177003)

DUBRAVKA PRERADOVIĆ, Ph.D.,
Independent Researcher
Lyon, France
dubravka.preradovic@gmail.com

DEJAN RADIČEVIĆ, Ph.D., Assistant Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of Archaeology
dradicev@f.bg.ac.rs

**Society, Spiritual and Material Culture and Communications
in Prehistory and Early History of the Balkans* (No. 177012)

DEJAN RADOVANOVIĆ, Art historian – Conservator
Counselor
Provincial Institute for the Protection of Cultural
Monuments, Novi Sad
drkonz@gmail.com

ZORAN RAKIĆ, Ph.D., Associate Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of Art History
zrasic@f.bg.ac.rs

**Serbian Medieval Art and its European Context*
(No. 177036)

NEBOJŠA ŠULETIĆ, Ph.D., Assistant Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of History
nsuletic@f.bg.ac.rs

**Serbian Nation – Integrative and Disintegrative Processes*
(No. 177014)

BRANISLAV TODIĆ, Ph.D., Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of Art History
btodic@f.bg.ac.rs

**Serbian Medieval Art and its European Context*
(No. 177036)

DRAGAN VOJVODIĆ, Ph.D., Professor
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Department of Art History
dvojvodi@f.bg.ac.rs

**Serbian Medieval Art and its European Context* (No. 177036)

**Tradition, Innovation and Identity in the Byzantine World*
(No. 177032)

*Serbian Art from the Decline of the Empire until the Fall
under Ottoman Rule* (project of Matica srpska)

BILJANA VUČETIĆ, Ph.D., Research Associate
Institute of History, Belgrade
biljana.vucetic@yahoo.com

**Europe and the Serbs (1804–1918): Impetuses and
Temptations of the European Modernism* (No. 177031)

VLADIMIR VUKAŠINOVIĆ, Ph.D., Professor
University of Belgrade, Faculty of Orthodox Theology
vvukasinovic@bfspc.bg.ac.rs
**Serbian Theology in the 20th Century: Fundamental
Postulates of Theological Disciplines in the European
Context – the Historical and the Contemporary Perspective*
(No. 179078)

IVANA ŽENARJU RAJOVIĆ, Ph.D., Research Associate
Institute for Serbian Culture Priština, Leposavić
ivanazendarju@yahoo.com
**Material and Spiritual Culture of Kosovo and Metohija*
(No. 178028)

MILOŠ ŽIVKOVIĆ, Research Assistant
Institute for Byzantine Studies, SASA, Belgrade
milos.zivkovic@vi.sanu.ac.rs
**Tradition, Innovation and Identity in the Byzantine World*
(No. 177032)

LIST OF PLATES

- I. Dečani Monastery, Church of Christ Pantokrator, lunette of the northern portal
- II. Virgin Pelagonitissa icon, third quarter of the 14th century, detail (MSOC, Treasury of the Dečani Monastery)
- III. Dečani Monastery, Church of Christ Pantokrator, last scene in the cycle of the Akathistos Hymn, 1343, detail: King Dušan, Young King Uroš and Queen Jelena
- IV. Patriarchate of Peć, narthex, eastern wall, Virgin from the Deisis and the procession of the Serbian patriarchs, 1565
- V. Patriarchate of Peć, parekklesion of St. Nicholas, Saint Nicholas rescuing Basil from the Saracens, work of painter Radul, 1673/1674
- VI. Coffin-reliquary of the Holy King Stefan of Dečani, work of Dmitar Stanišev and Anastas Konstantinović, 1849, detail (MSOC, Treasury of the Dečani Monastery)
- VII. Monastery of Dečani, Church of Christ Pantokrator, view of the eastern part of the church
- VIII. Octoechos Tone 1, headpiece on fol. 2r, 1560–1570 (NLS, Dečani 146)
- IX. Uroš Predić, *Maiden of Kosovo*, 1919, detail (BCM)
- X. Monastery of Dečani, Church of Christ Pantokrator, naos, Holy King Stefan of Dečani, 1343–1345
- XI. Gračanica Monastery, katholikon, detail
- XII. Dečani Monastery, Church of Christ Pantokrator, upper zone with the dome
- XIII. Matičane, silver ring, detail (MP, inv. no. 615)
- XIV. Gračanica Monastery, katholikon, St. Merkurios, ca. 1320
- XV. Patriarchate of Peć, narthex, Christ the Ancient of Days, ca. 1375
- XVI. Monastery of the Virgin of Hvosno (?), Rodop's Bell, 1432. (NMB)
- XVII. Painter Radul, Mother of God with Christ, 1677. (MSOC, Treasury of the Patriarchate of Peć)
- XVIII. Monastery of Dečani, Church of Christ Pantokrator, iconostasis in the parekklesion of St. Demetrios, 1813/1814, detail
- XIX. Gnjilane, Church of St. Nicholas
- XX. Kosovska Mitrovica, Memorial to the partisans and miners killed in World War II, arch. B. Bogdanović, 1973
- XXI. Aleksandar Tomašević, Danilo's narthex in Peć, 1958 (Ilija M. Kolarac Endowment, Belgrade)
- XXII. Firman on the appointment of Joanikije as the first metropolitan of Raška and Prizren, 1 April 1808, detail (MSOC, Treasury of the Dečani Monastery)
- XXIII. Deviç Monastery, Church of the Presentation of the Virgin, photographed in 1942
- XXIV. Monastery of the Holy Archangels near Prizren, burned down in March 2004
- XXV. Opetruša, Church of the Savior, 20th century, a commission inspects the church destroyed in 1999
- XXVI. Scaffolding at Dečani, photographed in the 1920s or 1930s
- XXVII. Prizren, Church of the Virgin Ljeviška, interior
- XXVIII. Prizren, Church of the Virgin Ljeviška, the main dome
- XXIX. Prizren, Potkaljaja, view of the restored medieval church of St. Kyriaki from one of the Serbian houses burned down in the March Pogrom of 2004, photographed in 2010
- XXX. Dečani Monastery, Church of Christ Pantokrator, icon of Saint Nicholas on the main altar screen, detail
- XXXI. Dečani Monastery, Church of Christ Pantokrator, St. Theodore Stratelates
- XXXII. The Patriarchate of Peć, Church of the Holy Virgin Hodegetria, tombstone portrait of Archbishop Danilo II
- XXXIII. Dečani Monastery, Church of Christ Pantokrator, main altar screen, icon of the Mother of God with Christ, detail

ILLUSTRATION CREDITS

PHOTOGRAPHS

Archives SASA: fig. 10

AS: fig. 7

Belgrade City Library: fig. 116

Bibliothèque municipale de Reims (FIC, Trompette XIII II 330): fig. 163

BLAGO Fund, Inc.: figs. 5, 15–17, 63, 68, 90, 124, 128, 136, 137, 142, 146,

148, 195, 198, 224, 232, 233, 304, 305, 416, 417, 419–421, t. V

BCM: figs. 40, 41, 75, 104, 107, t. IX

BCM, Rista Marjanović Collection: fig. 112

Centre for Protection of Heritage of Kosovo and Metohija – MNEMOSYNE, Belgrade: figs. 296, 354, 356, 357, 359, 362, 363, 365, 367–370, 373, 375, t. XXV

Dušan Vujičić and the Platoneum Publishing House: figs.

1–4, 6, 9, 13, 26–29, 65–67, 117–119, 121, 122, 125, 126, 134, 135, 138, 140, 141, 143–145, 147, 150, 154, 155, 158–160, 162, 166–172, 180, 194, 196, 197, 199–201, 203–206, 208, 218, 219, 222, 226, 227, 262, 263, 265, 266, 288, 290, 291, 409–412, 414, 418, 422, 423, t. I–IV, VI, VII, X–XII, XIV, XV, XVIII, XXVII, XXVIII, XXX, XXXI, XXXIII

Faculty of Philosophy, Belgrade, Ivan Djordjević Legacy: figs. 92, 190, 207, 214, 231, 347

Gallery of Arts, Skopje: fig. 149

Historical Museum of Serbia in Belgrade: figs. 42, 43, 46, 47

Historical Museum of Serbia in Belgrade, M. Ristić Album: figs. 36, 37

Ilija M. Kolarac Endowment: t. XXI

Institute of Archaeology, Belgrade, Djurdje Bošković Legacy: figs. 18, 48, 216, 239–242, 243, 328, 377–386, 392

IPCMS: figs. 64, 228, 324, 351, 389, 393, 397, 399–408, 425

Matica Srpska Library, Novi Sad: figs. 71, 96, 97

Military Museum in Belgrade: fig. 109

MP: figs. 183–188, t. XIII

MSOC: figs. 8, 20, 70, 80, 84, 85, 88, 89, 91, 93–95, 127, 131, 133,

209, 267, 268, 274, 279, 281, 282, 286, 287, 289, t. XVII, XXII

MSOC, Radoslav Grujić Legacy: figs. 174, 175, 215, 238, 387, 388

MSG: figs. 72, 115, 283

National Bank of Serbia: fig. 103

NLS, Archeography Department: figs. 78, 79, 81–83, 86, 87, 129, 130, 132, 280, 284, 285, t. VIII

NMB: figs. 12, 38, 39, 44, 77, 98, 106, 108, 111, 153, 178, 181, 182, 192, 193, 234, 244, 248–261, 327, 394–396, t. XVI, XXVI

NMK: figs. 105, 110, 114, 314, 315

PIPCM: figs. 52, 53, 54, 57, 236, 293, 294, 325, 326, 329–337, 340–346, 348–350, 355, 364, 366, 376, 390, 391, 398, t. XXIII

RAL: fig. 237

Visoki Dečani Monastery: figs. 30–32, 34, 35, 49, 61, 62, 164, 165, 211, 220, 221, 371, 372, 415, 424

Igor Borozan: figs. 99, 100–102

Srdjan Conić: fig. 442

Zvonimir Jancić: figs. 297–299

Zoran Jovanović: t. XXXII, p. 2, 78–79

Stefan Kojadinović: fig. 73

Peter Krajnc: fig. 317

Pavle Marjanović: figs. 152

Srdjan Marković: figs. 316

Djordje Milosavljević: fig. 245

Jelena Pavličić: figs. 300, 309, 311–313, 426, 427, 429, 435–438, 443–445, t. XIX, XX, XXIX

Sanja Pajić: fig. 19

Valentino Pace: figs. 156, 157, 176, 177

Bojan Popović: fig. 276

Vladimir Popović: figs. 319

Slobodan Radovanović: figs. 11, 173

Zoran Sam: fig. 74

Dragan Stanojević: figs. 14, 213, 269

Gojko Subotić: figs. 235, 358

William Taylor Hostetter: figs. 138, 223, 225, 230, 264, 270–273, 277, 278

Dragan Vojvodić: figs. 229, 275, 446

Ivana Ženarju Rajović: figs. 301–303

Unknown origin: figs. 45, 50, 51, 59, 60, 69, 113, 120, 151, 292,

295, 308, 310, 318, 320–323, 338, 339, 352, 353, 360, 361,

374, 428, 430–434, 439–441, 447, t. XXIV

DRAWINGS

Igor Bjelić: fig. 217

TABLES

Ljubodrag Dimić: figs. 55, 56, 58

Tatjana Katić: figs. 24, 25

PHOTOGRAPHS AND DRAWINGS FROM OTHER PUBLICATIONS

А. Башмаков, *Через Черногорию в страну диких Гётов*, С. Петербург 1913: fig. 33

Здравковић, *Резултати конзерваторских испитивања*: fig. 246

Кораћ, *Бојородица Хвосјанска*: сл. 191

Љубинковић et al., *Испраживачки и конзерваторски радови*: fig. 179c

Мијовић, *О ѿнези Грачанице*: fig. 179d

Ненадовић, *Душанова задужбина*: fig. 221

Панић, Бадић, *Бојородица Левичка*: fig. 179a

Роровић (М.), *From the Roman Castel*: fig. 247

Чанак-Медић, *Архитектура прве половине XIII века II*: fig. 179b

Ћurčić, *Gračanica*: fig. 202

Exultet. Rotoli liturgici del medioevo meridionale, ed. G. Cavallo, Roma 1994: fig. 161

Ottoman Civilization I, ed. H. Inalcik, G. Renda, Ankara 2002: fig. 23

Todić, Čanak-Medić, *The Dečani Monastery*: fig. 212

CIP - Каталогизација у публикацији –
Народна библиотека Србије, Београд

930.85(=163.41)(497.115)(082)

323.1(=163.41)(497.115)(091)(082)

726.5/.7(497.115)(082)

72/75(=163.41)"12/18"(082)

ARTISTIC Heritage of the Serbian People in Kosovo and Metohija : history, identity, vulnerability, protection / editors Dragan Vojvodić, Miodrag Marković ; [maps Nebojša Šuletić, Igor Stepančić ; translators Tamara Rodwell-Jovanović ... et al.]. – Belgrade : SASA, 2017 (Kragujevac : Grafostil). – 553 str. : ilustr. ; 29 cm

Prevod dela: Уметничко наслеђе српског народа на Косову и Метохији. – Tiraž 700. – Str. 9–10: Foreword / Vladimir S. Kostić. – Editors afterword: str. 507–512. – List of abbreviations: str. 515–547. – Napomene i bibliografske reference uz radove.

ISBN 978-86-7025-758-0

а) Срби – Културна историја – Косово и Метохија – Зборници б) Споменци културе, српски – Косово и Метохија – Зборници с) Црквена уметност, српска – Косово и Метохија – 13в–19в – Зборници

COBISS.SR-ID 256606220

